

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Michaela Volfová

Program Safer Internet Plus a možnosti jeho aplikace v České republice

The Safer Internet Programme and the possibilities of its application in the Czech Republic

Praha 2012

Vedoucí práce: PhDr. Hana Slámová, Ph.D.

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Hana Slámová, Ph.D.

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce PhDr. Haně Slámové, Ph.D. za odborné vedení práce, za její dobře míněné připomínky a rady při psaní této práce, za její čas a vstřícnost.

Děkuji učitelům a žákům Základní školy Vybíralova za umožnění realizace výzkumu, především paní Mgr. Blance Střihavkové za její pomoc při distribuci dotazníků a poskytnutí cenných informací pro tuto práci.

Děkuji svým přátelům a kolegům z práce za potřebný optimismus a toleranci.

Nakonec děkuji především své rodině za trpělivost a morální podporu po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15.7.2012

.....
podpis studenta

Identifikační záznam

VOLFOVÁ, Michaela. *Program Safer Internet Plus a možnosti jeho aplikace v České republice [The Safer Internet Programme and the possibilities of its application in the Czech Republic]*. Praha, 2012-08-15. 120 s., 4 s. příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Hana Slámová.

Abstrakt

Diplomová práce má za úkol představit program Evropské unie Bezpečnější internet a přiblížit možnosti jeho uplatnění v České republice. Úvodní kapitola je věnována analýze evropského přístupu v oblasti bezpečného internetu, mapuje historický vývoj, vyzdvihuje jeho hlavní cíle a poslání. Stručně jsou představeny jednotlivé projekty a události pořádané v rámci programu. Dále také popisuje evropské samoregulační rámce zaměřené na bezpečné používání mobilních telefonů a sociálních sítí. Další část práce pojednává o bezpečném internetu v České republice. Pozornost je především věnována osvětové činnosti Národního centra bezpečnějšího internetu a dalších institucí. Závěrečná kapitola popisuje průběh a výsledky dotazníkového šetření zjišťujícího dopad těchto aktivit na vybrané pražské základní škole.

Klíčová slova

bezpečný internet, Den bezpečnějšího internetu, Národní centrum bezpečnějšího internetu, nelegální obsah, Program Bezpečnější Internet, sociální síť

Abstract

The aim of this thesis is to introduce the Safer Internet Programme of European Union and to describe possibilities of its implementation in the Czech Republic. In the introductory chapter the thesis analyses the European approach to a safer internet, describes its history and emphasizes its main aims and objectives. The chapter also briefly presents particular projects and events held within the Safer Internet Programme. Furthermore describes European Self-Regulation Frames focused on the safe mobile phone and social networking webs usage. The second part of the thesis is devoted to exploring a safe internet in the Czech Republic. Attention is above all paid to educational activities of the Safer Internet National Centre and other institutions. The closing chapter describes the survey (the process and the results) and evaluates the impact of these activities on the selected Prague primary school.

Keywords

safe internet, Safer Internet Day, Safer Internet National Centre, illegal content, Safer Internet Programme, social network

Obsah

Terminologický slovník	10
Seznam použitých zkratek	12
Předmluva	13
Úvod.....	14
1 Program Bezpečnější internet	16
1.1 Historie.....	17
1.1.1 Program 1999 až 2004	17
1.1.2 Program 2005 až 2008	17
1.1.3 Program 2009 až 2013	18
1.2 Centra bezpečnějšího internetu	18
1.2.1 Mládežnické panely	21
1.2.2 Zvyšování povědomí.....	21
1.3 Související legislativa.....	22
1.4 Související činnosti	23
1.5 Mezinárodní spolupráce	25
1.6 Projekty	26
1.6.1 Boj proti nelegálnímu obsahu	26
1.6.2 Filtrování a označování obsahu	29
1.6.3 Zlepšování znalostí	32
1.6.4 Zapojení občanské společnosti	33
1.7 Veřejné konzultace.....	34
1.7.1 Ověřování věku a sociální sítě	34
1.7.2 Bezpečný internet a online technologie pro děti.....	35
1.7.3 Bezpečnost dětí a mobilní telefonní služby	35
1.8 Samoregulace	36

1.8.1	Evropský rámec pro bezpečnější používání mobilních telefonů mladistvými a dětmi	36
1.8.2	Zásady pro bezpečnější sociální sítě v EU.....	37
1.8.3	Koalice - internet lepším místem pro děti.....	39
1.9	Události	40
1.9.1	Fórum pro bezpečnější internet.....	40
1.9.2	Den bezpečnějšího internetu	47
1.9.3	Evropská soutěž o nejlepší dětský obsah online.....	50
2	Bezpečný internet v České republice.....	53
2.1	Národní centrum bezpečnějšího internetu.....	53
2.1.1	Konference.....	54
2.1.2	Informační centrum pro mládež.....	56
2.1.3	Projekty a aktivity Centra bezpečnějšího internetu	56
2.1.4	Další projekty Centra ve spolupráci s jednotlivými kraji	60
2.1.5	Spřátelené projekty	62
2.2	Den bezpečnějšího internetu v České republice a osvětové soutěže.....	64
2.3	Další aktivity v rámci České republiky	66
2.3.1	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	66
2.3.2	Úřad na ochranu osobních údajů	70
2.3.3	Ministerstvo vnitra.....	71
2.3.4	Policie ČR.....	72
2.3.5	Centrum PRVOK PDF UP	73
2.3.6	Bezpečný internet.cz.....	74
2.3.7	Internet hotline	75
2.3.8	Minimalizace šikany	75
2.3.9	Protišikaně.cz.....	76
2.3.10	Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny	76

2.3.11	iNeBe - Informační (ne)Bezpečí	77
2.3.12	Seznam se bezpečně	78
2.3.13	Asociace herního průmyslu ČR a SR.....	78
2.3.14	Mobilní operátoři	79
3	Průzkum na ZŠ Vybítalova.....	81
3.1	Charakteristika výzkumu	81
3.2	Hypotézy a cíle výzkumu.....	82
3.3	Zpracování dat.....	83
3.4	Analýza výsledků a jejich interpretace	83
3.5	Ověření platnosti hypotéz	96
3.6	Závěrečné shrnutí	98
	Závěr	101
	Seznam použité literatury	105
	Seznam obrázků.....	120
	Seznam tabulek	120
	Seznam grafů	120
	Seznam příloh	120
	Příloha č. 1 Kampaň Skrytá identita	120
	Příloha č. 2 Dotazník	120
	Přílohy.....	Chyba! Záložka není definována.

Terminologický slovník

Happy slapping - účelem je nečekaně fyzicky napadnout buď mladistvého, nebo dospělého člověka, přičemž komplic agresora celý čin nahrává na mobilní telefon nebo kameru. Získané video poté umístí na internet (např. Youtube). Video je určeno k tomu, aby pobavilo. Oběti se může stát prakticky kdokoliv [Kopecký, 2008].

Kybergrooming (cyber grooming) - označuje jednání osoby, která se snaží zmanipulovat vyhlédnutou obětí (nejčastěji pomocí chatu, SMS zpráv, ICQ a Skypu) a donutit ji k osobní schůzce. Výsledkem schůzky může být sexuální zneužití oběti, fyzické mučení, nucení k terorismu apod. [Krejčí, 2009].

Kyberstalking (cyberstalking) - je zneužívání internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií ke stalkingu [Krejčí, 2009].

Kyberšikana (cyberbullying) - je šikanování jiné osoby (např. ubližování, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrašování apod.) s využitím internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií [Krejčí, 2009].

Nelegální obsah (illegal content) - je definován zákonem. Jde především o distribuci dětské pornografie, zobrazování násilí, zneužívání dětí, nabídku zakázaných látek či šíření rasistických materiálů [Co a jak hlásit..., 2012].

Nevhodný, škodlivý obsah (harmful content) - je především takový obsah, který přináší psychickou nebo fyzickou újmu druhým, například zesměšňování, šikana, šíření lživých informací a pomluv, neetické vyjadřování apod.

Je to rovněž takový obsah, který sami rodiče určí jako nežádoucí nebo nevhodný pro své děti. Tedy takový obsah, který je vzhledem k věku a vyspělosti dětí "přístupný od...".

Co je pro děti na internetu škodlivé a nežádoucí bývá předmětem diskuzí. Vnímání a postupy samotných rodičů jsou rozdílné. Citlivost k posuzování co je nežádoucí a pro děti škodlivé se liší u různých národů, náboženských vyznání a socio-kulturních skupin [Co a jak hlásit...nežádoucí, 2012].

Pharming - představuje škodlivější verzi phishingu. Speciální počítačové programy uživatele přesměrují na stránky, které po něm požadují zadání citlivých údajů (přístupových hesel apod.) podobně jako u phishingového útoku [Slovník, 2012].

Phishing - jde o rozesílání podvodných zpráv (nejčastěji e-mailů), které se tváří jako zprávy od banky, správce sítě atd. Cílem zprávy je pod nějakou záminkou získat od příjemce zprávy jeho citlivé údaje, např. čísla kreditních karet, bankovních účtu, přístupových hesel atd. [Slovník, 2012].

P2P síť (peer-to-peer network) - umožňuje připojeným uživatelům sdílet data, a to jejich nahráváním nebo stahováním. Sdílení souborů je ovšem ale velmi často využíváno v rozporu se zákonem (např. nelegální sdílení hudby nebo filmů) [Slovník, 2012].

Sexting - elektronické rozesílání textových zpráv, fotografií či videa se sexuálním obsahem [Krejčí, 2009].

Sociální inženýrství - nazýváme způsoby manipulování lidmi pomocí klamu za účelem vyzrazení informací nebo vykonání určité akce [Šelong, 2011].

Sociální síť (social network) - je označení pro informační síť (poskytované internetovými portály), které umožňují vytvářet virtuální společenství. Uživatelé mohou sdílet např. své osobní informace (osobní údaje, fotografie, video), komunikovat pomocí chatu a setkávat se tak s lidmi, se kterými by se uživatelé těchto portálů pravděpodobně nikdy nesetkali [Krejčí, 2009].

Stalking - v překladu znamená pronásledování, opakované stupňované obtěžování, které může mít různou podobu a intenzitu [Krejčí, 2009].

Seznam použitých zkratek

CEOP	Child Exploitation and Online Protection Centre
CIRCAMP	Cospol Internet Related Child Abusive Material Project
COP	Children Online Protection
CSAADF	Child Sexual Abuse Anti Distribution Filter
EU	Evropská unie
EEA	Evropský hospodářský prostor
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu
ENASCO	European Child Safety Online NGO Network
ICAID	Interpol Child Abuse Image Database
ICSEDB	International Child Sexual Exploitation Image Database
I-DASH	The Investigator's Dashboard
INHOPE	International Association of Internet Hotlines
INSAFE	European Network of Awareness Centres Promoting Safe, Responsible Use of the Internet and Mobile Devices to Young People
JMK	Jihomoravský kraj
MAPAP	Measurement and Analysis of P2P Activity Against Paedophile Content
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NCBI	Národní centrum bezpečnějšího internetu
PEGI	Pan European Games Information
POG	European Online Grooming Project
POSC	PEGI Online Safety Code
QUATRO	The Quality Assurance and Content Description Project
RDF	Resource Description Framework
ROBERT	Risktaking Online Behaviour - Empowerment through Research and Training

Předmluva

Tématem mé diplomové práce je program Evropské unie Bezpečnější internet. Vybrala jsem si ho proto, že považuji tuto problematiku za důležitou. V současné době, kdy je počítač nezbytnou součástí našich životů, je podstatné, aby lidé již od raného věku dokázali bezpečným způsobem tyto technologie využívat.

Cílem mé práce bylo provést analýzu tohoto programu, vyzdvihnout jeho hlavní cíle a poslání. Po provedení analýzy evropského přístupu jsem se věnovala popisu situace bezpečného internetu v České republice a způsobům, jakým jsou u nás tyto cíle naplňovány. Pozornost jsem zaměřila především na činnosti Národního centra bezpečnějšího internetu a dalších institucí. V závěrečné části práce jsem se pokusila zhodnotit dopad všech těchto aktivit na příkladu jedné vybrané základní školy. Téma bezpečného internetu je velmi rozsáhlé. Proto jsem se rozhodla ve své práci zaměřit především na děti ve školním věku. Tato skupina uživatelů patří, podle mého názoru, mezi nejohroženější, a proto by jí měla být věnována zvláštní pozornost.

Při psaní jsem čerpala informace především ze zahraničních a českých webových stránek. Při zpracování dotazníkového průzkumu jsem vycházela z publikace Jak se vyrábí sociologická znalost od Milana Dismana [Disman, 1993].

Práce je rozdělena do několika kapitol, které jsou členěny podle potřeby do podkapitol. První kapitola se zaměřuje na analýzu programu Bezpečnější internet. Druhá kapitola je věnována bezpečnému internetu v České republice. Třetí popisuje dotazníkové šetření, které proběhlo na ZŠ Vybíralova v Praze 9. Závěrečnou část práce tvoří obrazová a textová příloha.

Citace v textu jsou zapisovány metodou, která bývá označována také jako tzv. Harvardský systém – tedy pomocí prvního údaje a data. Pro lepší přehlednost textu jsou údaje uvedeny v hranatých závorkách. Způsob citace vychází z normy ISO 690. Bibliografické záznamy citovaných zdrojů jsou uvedeny na konci textu, nejsou číslovány a jsou uspořádány abecedně podle prvního údaje, na druhé úrovni podle roku vydání. Záznamy se shodným vstupním prvkem a datem publikování jsou rozlišeny malými písmeny abecedy.

Úvod

Internet se stal v poslední době součástí našeho každodenního života, kde má své nezastupitelné místo. Mnoho lidí začíná svůj den tím, že zkontroluje emailovou schránku, podívá se na profil na sociální síti nebo si přečte novinky, co se kde ve světě stalo.

Dnešní děti vstupují do světa internetu již v raném věku. Od mala se pohybují v digitálním světě a jsou obklopeny počítači, mobilními telefony, videohrami. Sledují zde pohádky, hrají online hry, píší si s přáteli, stahují filmy a hudbu. Tato generace osob narozených převážně v letech 1998 až 2008 bývá někdy také označována společným názvem jako Generace Z. Pro představitele této věkové skupiny je charakteristické aktivní používání internetu a sociálních sítí. I přes tyto bohaté zkušenosti je však nelze považovat za informačně gramotné. Jedinci často považují internet za jediný zdroj informací, nejsou schopni kritického hodnocení obsahu. Využívají jej především k zábavě a mají chybný pocit, že všemu rozumí. Často jsou však velmi naivní, chybí jim zkušenosti a nedokážou rozeznat možná úskalí, která s jeho používáním souvisí. To je také jeden z důvodů, proč právě tato generace patří mezi nejohroženější [Večeřová, 2011].

Většina evropských dětí je online už od svých šesti let. Téměř všichni mladiství vlastní mobilní telefon se zabudovaným fotoaparátem a připojením k internetu [Evropská komise, 2011a]. Stejně jako se postupně zvyšuje popularita těchto technologií, zrychluje se technický vývoj a rostou možnosti jejich využití. S tím ale také bohužel souvisí narůstající množství rizik, s nimiž se mohou děti a mladiství setkat. Bohužel ne vždy jsou tito jedinci schopni identifikovat všechna nebezpečí, která jim hrozí. Během surfování na síti mohou snadno narazit na stránky se škodlivým obsahem (pornografie, rasismus, násilí, drogy a zbraně) nebo se dostat do kontaktu s podezřelými osobami a stát se jejich obětí (kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming). Proto je v tomto směru velmi důležitá osvěta a preventivní činnost. Stejně podstatnou roli pro zajištění bezpečného prostředí hraje také společný boj proti nelegálnímu a nevhodnému obsahu na internetu. Proto je nezbytná mezinárodní spolupráce, kooperace státních institucí a jednotlivých společností z oblasti informačních technologií.

V posledních letech se této problematice usilovně věnuje Evropská unie, která se snaží učinit internet bezpečnějším místem. Tyto snahy probíhají pod záštitou programu Bezpečnější internet. Projekt si klade za cíl zvýšit povědomí dětí a jejich rodičů o možných

hrozbách, naučit je bezpečnému používání mobilních telefonů a vést je k zodpovědnému chování v online prostředí [Evropská komise, 2012].

1 Program Bezpečnější internet

V následující části práce představím program Evropské unie Bezpečnější internet. Jednotlivé podkapitoly budou tematicky odděleny. První z nich stručně zmapuje jeho historický vývoj. Druhý oddíl bude věnován činnosti Center bezpečnějšího internetu. Další části shrnou související legislativu a činnosti, nastíněna bude také mezinárodní spolupráce. Šestá podkapitola bude charakterizovat jednotlivé projekty realizované v rámci programu. Následovat bude popis organizace veřejných konzultací a realizace systému samoregulace. Poslední podkapitola se bude věnovat jednotlivým událostem, které jsou v rámci programu organizovány.

Program Bezpečnější internet se zaměřuje na posílení ochrany dětí a mladých lidí. Vybírá a financuje projekty směřující k vytvoření bezpečnějšího online prostředí. Projekty jsou financovány na národní nebo celoevropské úrovni. Jejich cílem je zvyšování povědomí o rizicích, se kterými se uživatelé mohou na internetu setkat a o možnostech, jak se jim bránit. Dále se program zasazuje v boji proti nelegálnímu obsahu, podporuje filtrování a označování obsahu, důležitou roli v tomto směru hraje také zapojení veřejnosti.

Na mezinárodní úrovni spolupracuje s dalšími organizacemi. Protože se jedná o globální problém, je v tomto směru nutný koordinovaný a jednotný přístup.

Na realizaci programu se podílejí především Centra bezpečnějšího internetu. Jsou zodpovědná za podporu bezpečného využívání internetu a mobilních telefonů dětmi a mladistvými na národní úrovni. Pod jednotlivá centra spadají dále horké linky a linky pomoci [Evropská komise, 2012a].

Kdo se může programu zúčastnit?

- *27 členských států EU* - právnické osoby se sídlem v členských státech
- *EFTA (Island, Lichtenštejnsko, Norsko)*
 - právnické osoby se sídlem v zemích evropské zóny volného obchodu, které jsou členy Evropského hospodářského prostoru (EEA)
- *přístupující a kandidátské země (Chorvatsko, Makedonie, Turecko)*
 - právnické osoby v přístupujících či kandidátských zemích, které využívají před vstupní strategie v souladu s podmínkami pro účast zemí na programech EU
- *Západní Balkán a evropské sousední země*
 - právnické osoby se sídlem v zemích západního Balkánu a evropského sousedství
- *třetí země*
 - právnické osoby ve třetích zemích, které jsou smluvní stranou na základě mezinárodní dohody
- *mezinárodní organizace* [Evropská komise, 2012b].

1.1 Historie

Program byl zahájen v roce 1999. Prvotní myšlenkou bylo zlepšení postavení dětí, zvyšování povědomí, stimulace tvorby kvalitního obsahu a boj proti sexuálnímu zneužívání dětí.

Od začátku programu proběhly již dva strategické plány. Bylo to v letech 1999 až 2004, 2005 až 2008. Nyní probíhá od roku 2009 třetí, končící v roce 2013.

Na každý rok se přitom vypracovává zvláštní pracovní program, jenž obsahuje podrobnosti a cíle, priority a časový rozvrh jejich provádění v rámci celého víceletého plánu. Poskytuje také informace o událostech pořádaných ve spolupráci s dalšími organizacemi [Evropská komise, 2012b].

1.1.1 Program 1999 až 2004

Podle původního rozhodnutí byl určen na dobu 4 let, od 1. ledna 1999 do 31. prosince 2002, s rozpočtem 25 milionů eur. V roce 2003 Evropský parlament a Rada přijaly rozhodnutí o prodloužení akčního plánu na další dva roky, tedy 2003 a 2004. Celkový rozpočet byl navýšen na 38,3 milionů eur. Účelem celé aktualizace bylo vzít v úvahu zkušenosti získané v průběhu již uběhnuté doby.

Program měl podporovat bezpečnější používání internetu a zajistit na evropské úrovni příznivý rozvoj internetu prostřednictvím zvyšování povědomí.

Hlavní činnosti programu:

- 1) vytvoření bezpečnějšího prostředí (vytvoření sítě horkých linek, etické kodexy)
- 2) rozvoj filtračních mechanismů a systémů vyhodnocování obsahu
- 3) podpora akcí na zvyšování povědomí [Evropská komise, 2003].

1.1.2 Program 2005 až 2008

Tento plán je též znám pod názvem Safer Internet Plus. Rozpočet byl tentokrát stanoven na 45 milionů eur.

Program se zaměřil především na osvětovou činnost. Měl za úkol informovat veřejnost o aktivitách a akcích zaměřených na boj proti nezákonnému a škodlivému obsahu na internetu. Oproti předchozímu programu se věnoval i novým tématům, jako jsou například mobilní telefony, online hry, P2P sítě a přenos souborů, instant messaging (icq, skype, chatování).

Hlavní cíle programu:

- 1) boj proti nelegálnímu obsahu
- 2) potírání škodlivého obsahu
- 3) podpora bezpečnějšího prostředí
- 4) zvyšování povědomí veřejnosti [Evropská komise, 2012c].

1.1.3 Program 2009 až 2013

Tento cyklus měl stanoven rozpočet 55 miliónů. Proti předcházejícím programům se věnuje i dalším, novým výzvám. Těmi jsou:

- web 2.0, sociální sítě, blogování
- kvalitní online obsah pro děti a mládež
- kybergrooming, kyberšikana
- sexuální zneužívání dětí prostřednictvím internetu

Hlavní cíle programu jsou:

- 1) zvyšování povědomí veřejnosti (rady mladým uživatelům, rodičům a učitelům čeho se vyvarovat na internetu),
- 2) poskytnout veřejnosti síť kontaktních míst, kde by mohla buď telefonicky nebo prostřednictvím internetových stránek nahlásit škodlivý obsah
- 3) posílení samoregulačních iniciativ a aktivní zapojení dětí do vytváření bezpečnějšího online prostředí (Děti jsou zkušenými uživateli internetu a mobilních telefonů. Program vyzývá k zapojení dětí a mladistvých, k vytvoření tzv. Mládežnických panelů, kde by mohli vyjádřit své názory a zkušenosti s používáním online technologií.)
- 4) vytvoření znalostní databáze nových trendů [Evropská komise, 2012d]

1.2 Centra bezpečnějšího internetu

Centra bezpečnějšího internetu se podílejí především na realizaci programu na národní úrovni. V současné době se nacházejí ve 30 evropských zemích. Zastoupena je samozřejmě i Česká republika. Každé centrum se skládá z informační složky, horké linky a linky pomoci. Jejich činnost je financována právě z programu EU.

Informační složky mají za úkol zvyšovat a rozvíjet povědomí veřejnosti v souvislosti s možnými riziky, s nimiž se mohou mladí lidé setkat v prostředí online. Zajišťují osvětu v oblasti bezpečného internetu. Snaží se, aby děti, mládež i rodiče měli v tomto směru dostatečnou informační podporu. Zaměřují se na otázky týkající se škodlivého obsahu. Pozornost věnují také hrozbám souvisejících s novými komunikačními formami, jako jsou P2P sítě, instant messaging, chat a sociální sítě. Připravují a následně poskytují občanům vzdělávací materiály. Pořádají různé kampaně a informační akce, jako je například Den bezpečnějšího internetu. Organizují setkání pro děti, rodiče a učitele.

Horké linky slouží k ohlášení nelegálního a škodlivého obsahu, na linku pomoci je možné se obrátit pro poradenství.

Pod centra spadají dále také Mládežnické panely, které budou ještě dále zmíněny [Evropská komise, 2012e].

Celoevropskou síť **horkých linek** koordinuje **INHOPE**.

Úkolem linek je přijímat zprávy od veřejnosti, která přijde do styku s nelegálním obsahem, především s materiály týkajícími se sexuálního zneužívání dětí. Linky následně tyto zprávy prošetřují, aby mohly určit, zda je nahlášený obsah opravdu závadný. Je-li tomu tak, pak linka oznámí skutečnost příslušným orgánům v dané zemi a v některých případech také poskytovateli webhostingu. Jestliže je obsah umístěn v jiné zemi, bude povinnost přenesena na linku v dané zemi. Horké linky samy nevyšetřují trestné činy ani nenařizují stíhání pachatelů trestných činů.

Úkoly linky jsou následující:

- vypracovat příručku o postupech spolupráce s orgány činnými v trestním řízení
- aktivně informovat uživatele o činnostech horké linky a možnostech spojení na ni
- rychle řešit obdržené stížnosti
- pokud to dovolí místní právní předpisy, provádět předběžné posouzení legality ohlášeného obsahu a vystopovat jeho původ
- účastnit se mezinárodních diskuzí a výměn osvědčených postupů s jinými linkami

Linku řídí koordinátor, jehož úkoly jsou:

- pravidelná výměna informací a zkušeností mezi horkými linkami
- statistiky a zprávy o množství nelegálního obsahu na internetu
- podpora integrace linek do systému národních varovných platforem a evropské platformy vzdělávání
- aktualizace pokynů pro osvědčené postupy horkých linek
- sdružování odborníků za účelem poradenství a zaškolování nových horkých linek
- spolupráce s horkými linkami ve třetích zemích, kde je často nedovolený obsah uložen a produkován
- účast na jednání Komise, Fóra pro bezpečnější internet a dalších událostech
- zpětná vazba horkých linek [Evropská komise, 2011b].

INHOPE

Mezinárodní asociace internetových horkých linek, jejímž cílem je zvýšit bezpečnost dětí na internetu prostřednictvím přijímání hlášení o nelegálním obsahu.

Sdružení bylo založeno v roce 1999 a postupem času se rozrostlo na 42 linek ve 37 zemích po celém světě. INHOPE je registrováno v Nizozemsku. Důvodem pro udržování této rozsáhlé sítě linek je zvýšení účinnosti každé vnitrostátní linky prostřednictvím výměny zkušeností, zpráv a školení.

Pět konkrétních cílů INHOPE

- 1) Vytvořit zásady, osvědčené postupy a normy pro horké linky, podporovat výměnu zkušeností mezi členy prostřednictvím budování dobrých pracovních vztahů a důvěry.
- 2) Zajistit rychlé reakce na nelegální obsah, vytvoření účinných a bezpečných mechanismů pro výměnu zpráv mezi linkami na mezinárodní úrovni.
- 3) Podporovat nové horké linky, poskytovat jim poradenství a školení.
- 4) Podpora práce horkých linek na mezinárodní úrovni s cílem dosáhnout ještě lepší spolupráce.
- 5) Zvýšit povědomí o činnosti INHOPE a horkých linkách [Inhope, 2012].

Linky pomoci jsou uspořádány do celoevropské sítě s názvem **INSAFE**. Rodiče, děti a učitelé zde mohou získat rady, jak se vypořádat s nevhodným kontaktem, škodlivým chováním, nežádoucím obsahem a jinými nepříjemnými situacemi, s nimiž se na internetu setkali. Linky poskytují individuální pomoc a nabízejí možnost rozhovoru s pracovníky speciálně vyškolenými pro tuto situaci.

Linky by měly provádět následující činnosti:

- odpovídat na otázky od veřejnosti týkající se používání online technologií
- mít vzdělávací modul pro své pracovníky
- aktivně informovat uživatele o činnosti linky a jak se na ni mohou obrátit
- vypracovat bezpečnostní tipy (po konzultaci s výzkumnými pracovníky)
- mít k dispozici systém pro předávání zpráv příslušnému orgánu, je-li dítě v nebezpečí
- diskutovat o výsledcích své činnosti, šířit statistické údaje o počtu přijatých dotazů
- účastnit se vytváření sítí na evropské úrovni (mezinárodní diskuze, výměna osvědčených postupů)

Pro zajištění maximální spolupráce a účinnost linky byla zřízena funkce koordinátora, jehož úkolem je:

- aktualizovat osvědčené postupy linky
- zajišťovat účinnou komunikaci, výměnu informací a osvědčených postupů
- poskytovat školení v oblasti bezpečného internetu pro zaměstnance center
- poskytovat odbornou a technickou pomoc pro uchazeče, kteří chtějí zřídit linku
- poskytovat statistické údaje a informace o své činnosti
- účastnit se jednání Komise, Fóra pro bezpečnější internet a dalších akcí koordinujících podněty a zpětnou vazbu od linek [Evropská komise, 2011b].

INSAFE

Je Evropská síť osvětových center na podporu bezpečného používání internetu a mobilních telefonů dětmi a mládeží. Klade si za cíl zvýšit povědomí veřejnosti o internetových bezpečnostních standardech a dále rozvíjet informační gramotnost pro efektivní využívání online technologií. Síť je také spolufinancována z programu.

Každá země má v rámci INSAFE sítě své národní centrum, které je odpovědné za provádění kampaní, koordinaci akcí a spolupráci na evropské i regionální úrovni. Svě centrum má samozřejmě i Česká republika.

Členové sítě sdílejí osvědčené postupy, informace a zdroje. Řeší společně nové trendy v oblasti technologií a posilují image webu. Spolupracují se školami i s průmyslovým odvětvím. Každý rok síť pořádá Den bezpečnějšího internetu [European Schoolnet, 2012a].

1.2.1 Mládežnické panely

Mládežnické panely hrají v rámci programu důležitou roli.

Jejich hlavním cílem je uplatnit znalosti dětí a mládeže týkající se využívání online technologií. Tím pak účelně pomoci při zvyšování informovanosti veřejnosti, přípravě osvětových kampaní a výrobě výukových materiálů. Přínosem je možnost přístupu přímo k cílové skupině, což umožní lépe pochopit a vnímat jejich zkušenosti. Mladiství díky této příležitosti získali prostor, kde mohou diskutovat o svých problémech při používání mobilních telefonů a internetu. Pozornost byla již věnována například kyberšikaně, kybergroomingu, online hrám či sociálním sítím.

První shromáždění Mládežnických panelů se konalo v roce 2008 u příležitosti Dne bezpečnějšího internetu.

Velikost panelu je různá, pohybuje se mezi 6 až 28 účastníky. Například v České republice je to 6 členů, v Německu 9, v Bulharsku 25. Naproti tomu Rakousko nebo Slovinsko trvalé panely nemají. Organizují však setkání s dětmi z různých částí země (město i venkov), aby mohly dát možnost co největšímu počtu lidí pohovořit o jejich zkušenostech. Většinou účastníků bývá mezi 14 až 18 lety.

Mezi jednotlivými státy se pak liší intenzita setkávání, například na Kypru se panel schází jednou měsíčně, v Německu a Finsku dokonce dvakrát až třikrát týdně. V České republice dochází k setkání jen třikrát až pětkrát za rok [Evropská komise, 2009a].

1.2.2 Zvyšování povědomí

Centra bezpečnějšího internetu mají mimo jiné za úkol podílet se na zvyšování povědomí o tom, že internet je sice skvělé místo nabízející spoustu příležitostí k zábavě a ke komunikaci s ostatními, ale má také svá rizika.

Pro lepší osvětu nabízejí centra několik způsobů informování:

- konkrétní tipy pro rodiče (např. www.esafetykit.net, <http://dzieckowsieci.fdn.pl>)
- tipy pro rodiče týkající se počítačových her (letáky)
- tipy pro bezpečné používání sociálních sítí (zaměřeno na Facebook)
- letáky s tipy pro děti a rodiče zaměřené na bezpečí v online prostředí (jak zůstat v bezpečí, kam se v případě potřeby obrátit, kontaktní údaje na centra v dané zemi).
- audiovizuální kampaně [Evropská komise, 2012f], například:
 - a) *Wo ist Klaus?* Jedna z nejúspěšnějších osvětových kampaní z německého prostředí, která měla za úkol upozornit rodiče na všechna rizika, jež na ně na internetu čekají. Hlavním hrdinou klipu je malý chlapec trávící čas u počítače ve svém pokojíčku. V následujícím záběru někdo zazvoní u dveří jejich domu, maminka jde otevřít. Postupně se zde jako hosté objeví členové hnutí skinhead, skupina spoře oděných dívek, monstrum z počítačové hry a pán s pedofilními sklony. Všechny tyto osoby pustí matka bez zaváhání dovnitř domu a pošle je nahoru za svým synem. Kampaň tímto absurdním způsobem upozorňuje rodiče na to, že ve skutečném životě by své děti chránili, proč tak tedy nečiní i na internetu. Klip byl přeložen do několika jazyků a vysílán také v České republice [Who..., 2011].
 - b) Video, jež je součástí kampaně proti kyberšikaně z roku 2009. Vzhled vystupující dívky se postupně mění, jak si útočníci hrají s jejími fotografiemi. Dívka nakonec vše ohlásí pomocí tlačítka a je opět v pořádku. Video bylo k dispozici ve všech jazycích EU a bylo vysíláno na veřejnoprávních a soukromých televizních stanicích a také na Berlínském mezinárodním filmovém festivalu [EU-Spot, 2010].

1.3 Související legislativa

Za účelem objasnění různých právních otázek týkajících se ochrany nezletilých osob v souvislosti s online prostředím byly stanoveny celoevropské standardy.

Nejdůležitější doporučení a směrnice pro bezpečný internet jsou následující:

- Doporučení Rady 98/560/EC o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurenceschopností evropského průmyslu audiovizuálních a online informačních služeb ze dne 24. září 1998.
Obsahuje doporučení a pokyny k ochraně nezletilých.
- Doporučení Evropského parlamentu a Rady 2006/952/EC o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurenceschopností evropského průmyslu audiovizuálních a online informačních služeb.

Bere v úvahu nejnovější technologický vývoj a měnící se mediální prostředí.

- Směrnice o audiovizuálních mediálních službách z prosince 2007.
Zahrnuje pravidla pro ochranu dětí a mládeže.
- Úmluva Rady Evropy o kyberkriminalitě z roku 2001.
Jejím cílem je usnadnit mezinárodní spolupráci při odhalování, vyšetřování a stíhání počítačové kriminality.
- Úmluva rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním ze dne 13. července 2007.
- Návrh rámcového rozhodnutí Rady o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii ze dne 25. března 2009 (zrušuje Rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii).
Stanoví sankce pro výrobu, distribuci, šíření, nabývání a držení materiálu obsahujícího pohlavní zneužívání dětí.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a evropskému Výboru regionů k obecné politice v boji proti počítačové kriminalitě ze dne 22. května 2007.
Představuje posílení spolupráce v oblasti vymáhání práva v případě online pohlavního zneužívání dětí, zlepšuje mezinárodní spolupráci.
- Sdělení Komise ze dne 4. července 2006 směrem ke strategii EU o právech dítěte.
- Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte ze dne 12. prosince 2007 [Evropská komise, 2012g].

1.4 Související činnosti

Program Bezpečnější internet probíhá souběžně s dalšími iniciativami EU, které jsou taktéž zaměřené na pozitivní opatření pro děti a mládež. Patří mezi ně následující aktivity.

Usnesení Evropského parlamentu o ochraně spotřebitelů, zejména nezletilých, při používání videoher.

Tato iniciativa je zaměřena na potenciální rizika a možné psychické účinky, s nimiž se mohou nezletilí setkat při hraní videoher.

Videohry jsou jednou z nejoblíbenějších aktivit, bez ohledu na věk uživatele, vzdělání či společenské postavení. Často ovšem mají agresivní, urážlivý a dětem škodlivý obsah. Evropská komise proto prosazuje standardy a postupy pomáhající rodičům ve výběru vhodných her. Je nezbytné poskytovat jednoznačné informace, pokud jde o posuzování obsahu a klasifikace her podle věku. Patří sem například systém PEGI, který bude ještě dále detailněji zmíněn.

Cíle iniciativy jsou následující:

- začlenit do vnitrostátních systémů klasifikační systém her
- aktualizovat kritéria pro hodnocení her, vytvořit účinné systémy ověřování věku
- vyhodnotit možné negativní a pozitivní účinky videoher (zejména na zdraví)
- zformulovat celoevropský kodex chování pro prodej videoher nezletilým
- zlepšit mediální gramotnost
- podporovat úsilí k dosažení samoregulace

Usnesení Evropského parlamentu o mediální gramotnosti

Iniciativa si klade za cíl zvýšit povědomí o médiích a jejich místě v našem každodenním životě. Mediální gramotnost se týká všech médií, včetně televize, filmu, rozhlasu a samozřejmě internetu. Právě ten mění od základů způsob jejich využívání. Proto je důležité zvýšit význam mediální gramotnosti také na školách v rámci výuky. Co se týká obsahu online, musí se občané naučit mít kritický přístup k informacím zveřejněným na internetu, být informováni o autorských právech, o způsobu fungování vyhledávačů a učit se je lépe používat (např. řazení výsledků z hlediska důležitosti).

Evropské fórum o právech dítěte

Je stálá skupina sloužící k podpoře práv dětí. Její úlohou je radit a pomáhat Komisi a dalším evropským institucím se začleňováním dětských práv, výměnou informací a osvědčených postupů.

Daphne III.

Iniciativa přispívá k ochraně dětí, mladistvých a žen před všemi formami násilí, včetně pohlavního vykořisťování a obchodu s lidmi.

Evropská finanční koalice bojuje proti pohlavnímu zneužívání dětí a šíření snímků zobrazujících zneužívání dětí na internetu.

Podpora je zajištěna od CEOP, což je organizace britské policie, která se specializuje na ochranu dětí před pohlavním zneužíváním. Skládá se ze zástupců veřejného i soukromého sektoru, patří sem policejní orgány, poskytovatelé internetového připojení, finanční subjekty a další nevládní organizace, zabývající se bojem proti dětské pornografii.

Pomáhá při zjišťování totožnosti obětí, jejich ochraně, při vyhledávání a vyšetřování pachatelů, osob vydávajících na prodej nelegálního materiálu a při zabavování výnosů z této trestné činnosti. Dále zamezuje nákupu dětské pornografie prostřednictvím kreditních karet nebo jiných elektronických platebních systémů [Evropská komise, 2012h].

1.5 Mezinárodní spolupráce

Vzhledem k tomu, že internet je otevřený všem po celém světě, působení pouze na evropské úrovni nestačí. Otázky týkající se ochrany dětí v online prostředí představují globální problém, ohrožení se nezastaví ani na státních hranicích. Kdokoliv z jakéhokoliv státu na světě může vytvářet nelegální obsah, k němuž mají přístup uživatelé z druhé strany zeměkoule. Proto je samozřejmostí nutná spolupráce na mezinárodní úrovni. Zajímavé a užitečné poznatky v této oblasti může poskytnout právě také spolupráce s mimoevropskými zeměmi.

V rámci zvyšování povědomí je každý rok celosvětově organizován sítí **INSAFE** Den bezpečnějšího internetu.

V rámci boje proti nedovolenému obsahu na internetu hraje důležitou roli síť **INHOPE**, která kromě evropských států zahrnuje také Austrálii, Kanadu, Spojené státy americké.

Dalšími organizacemi, které se podílí na mezinárodní spolupráci, jsou:

Rada států Baltského moře

V roce 2009 byla uspořádána konference na téma bezpečnější internet pro děti. Konference se konala 12. a 13. listopadu v Moskvě. První den věnovali pořadatelé otázkám sexuálního zneužívání dětí v prostředí online. Druhý den účastníci probírali podporu bezpečnějšího využívání online technologií dětmi a možnosti vzdělávacích programů. Hlavním cílem bylo spojit výzkumné pracovníky, politiky, internetový průmysl a odborníky na ochranu dětí a jejich vzdělávání.

Mezinárodní telekomunikační unie

Program Bezpečný internet spolupracuje také s Mezinárodní telekomunikační unií. Spojily se u příležitosti Dne bezpečnějšího internetu v roce 2009.

Komise podporuje projekt COP "Children Online Protection". Cílem je pracovat společně na zajištění bezpečnosti v prostředí internetu. Za tímto účelem se snaží spojovat partnery ze všech sektorů, rozvíjet výměnu zkušeností a zajistit tak bezpečný internet pro děti na celém světě. Snaží se identifikovat hlavní nebezpečí v kyberprostoru, informovat o problémech prostřednictvím různých kanálů a rozvíjet praktické nástroje pomáhající tato rizika minimalizovat. Organizuje výstavy, setkání, sdružuje nejvlivnější představitele vlád, telekomunikací a IT průmyslu.

Fórum pro správu internetu

Bylo založeno Organizací spojených národů v roce 2006. Zabývá se různými otázkami, jako jsou: internet a jeho udržitelnost, robustnost, bezpečnost, stabilita a rozvoj. V rámci fóra se organizuje řada workshopů [Evropská komise, 2012i].

1.6 Projekty

V rámci programu je financována celá řada projektů vybíraných na základě výzvy k předkládání návrhů. V současné době se program podílí zhruba na 30 projektech.

V následující části práce bych ráda představila některé z těchto projektů, které jsou tematicky rozdělené do následujících čtyř oblastí: boj proti nelegálnímu obsahu, filtrování a označování obsahu, zlepšování znalostí, zapojení veřejnosti.

1.6.1 Boj proti nelegálnímu obsahu

Boj proti nelegálnímu obsahu je jedním z hlavních cílů stanovených v programu. Jednu z úloh v tomto směru hraje již zmíněná síť INHOPE, která sdružuje horké linky přijímající hlášení o nezákonném obsahu. Pro zvýšení účinnosti tohoto boje program financuje ještě pět dalších projektů [Evropská komise, 2012j].

1.6.1.1 Databáze ICSEDB

Databáze spadající pod Interpol je v provozu již od 9. března roku 2009. Ve své činnosti navazuje na předchozí databázi ICAID z roku 2001. Pod zkratkou se skrývá název *International child sexual exploitation image database*.

Její hlavním úkolem je odhalování trestných činů pohlavního zneužívání na dětech, a to prostřednictvím identifikace obětí i pachatelů zneužívání, pomocí analýzy fotografií a filmů. Systém umožňuje současně několika specializovaným kriminálním jednotkám, bez ohledu na jejich geografické umístění, přímý přístup k datům a jejich sdílení s kolegy po celém světě. Přístup do databáze zvýšil počet snímků, které mají vyšetřovatelé k dispozici. Díky tomu je možné identifikovat více obětí a snížit tím počet duplicitních vyšetřování. Systém také dovoluje větší celosvětovou výměnu informací a lepší mezinárodní spolupráci.

Celá databáze je bezpečně přístupná pouze pověřeným a akreditovaným osobám, které musejí projít odborným školením. Každý rok se svolává setkání uživatelů, kde si předávají své osvědčené postupy a návrhy na celkové vylepšení systému. Na základě doporučení z těchto uživatelských seminářů se také pracuje na zdokonalení softwaru pro zefektivnění celé databáze [Evropská komise, 2012k].

1.6.1.2 CIRCAMP

Pod touto zkratkou se skrývá Tématická síť na podporu spolupráce mezi organizacemi vymáhajícími právo. Projekt je zaměřen na boj proti mezinárodní trestné činnosti v Evropě.

Síť se zasazuje o zvyšování povědomí používáním filtračních technologií pro předcházení vzniku a šíření dětského sexuálního materiálu. Jedná se o snahu vytvořit síť v rámci společenství, jejímž cílem je usnadnit výměnu informací a osvědčených postupů mezi evropskými zeměmi a zvýšit účinnost mezinárodní policejní spolupráce. Policie všech zúčastněných států zhodnotí obsah stránek nalezených při vyšetřování a vymění si je s ostatními orgány činnými v trestním řízení.

CIRCAMP usiluje o následující:

- 1) zavést ve všech členských zemích filtrační systém CSAADF blokující stránky obsahující fotografie zneužívání dětí a tím:
 - zabránit opakované viktimizaci dětí, které se již staly obětí zneužívání
 - zabránit náhodnému přístupu k nezákonnému obsahu
 - zabránit úmyslnému přístupu k materiálu zneužívání dětí na internetu
 - snížit počet zákazníků těchto ilegálních internetových stránek
- 2) spolupracovat s finančními institucemi působícími na internetu, jež jsou využívány k páchání trestné činnosti v souvislosti s pohlavním zneužíváním dětí (platba za materiál)
- 3) narušit organizované zločinecké skupiny, které jsou zapojené do komerční distribuce a výroby materiálu obsahujícího pohlavní zneužívání dětí [Evropská komise, 2010a].

1.6.1.3 MAPAP

Cílem tohoto projektu je poskytnout přesné hodnocení obsahu, odhalit falešné detekce, filtrovat obsah P2P sítí a navrhnout metody a nástroje k ochraně uživatelů P2P sítí před škodlivým obsahem. Je zaměřen především na analýzu pedofilního obsahu.

Na P2P sítích se nachází velké množství nevhodného, pedofilního materiálu. Jednoduchý dotaz na klíčové slovo porno vrací tisíce odpovědí, přičemž škodlivý obsah bývá často také "skryt" a označen nevinným názvem. Bohužel, v dnešní době používá P2P sítě také více dětí a mladistvých, a tak hrozí, že se mohou s tímto materiálem setkat.

K vyřešení tohoto problému byly navrženy tři plány:

- 1) hodnocení obsahu - implementace služby schopné zhodnotit obsah daného souboru, a tak informovat uživatele ještě před jeho stažením
- 2) klíčová pedofilní slova - pokusit se na základě pravděpodobnosti určit, zda má daný soubor pedofilní nebo pornografický obsah. Vychází ze základní myšlenky, že má-li uživatel zájem o dva soubory, budou si tyto většinou podobné nebo nějak příbuzné. Jsou si tím bližší, čím více uživatelů má zájem právě o danou dvojici. Na

základě toho je vytvářen graf a dynamický seznam pedofilních klíčových slov sdružených do tří kategorií:

- a) základní - obecná, která napadnou každého uživatele
- b) konkrétní - známá lidem s jistými zkušenostmi
- c) skrytá - klíčová slova, která zná jen úzká skupina lidí

Klíčová slova se často mění kvůli práci orgánů trestního řízení. Přesné a aktuální poznatky o slovech jsou však velmi důležité pro monitorování a studium pedofilní činnosti. Osoby zapojené do boje proti tomuto jevu udržují jejich aktuální seznam [Latapy, 2009a].

Vybraná pedofilní klíčová slova – nejtypičtější

babyj – babyshivid – childlover – childporn – childsex – childfugga – ddoggprn – hussyfan kdquality – kidzilla – kingpass – mafiasex – pedo – pedofilia – pedofil – pedoland – pedofile pedophilia – pedofilie - pthc – ptsc - qqazz - raygold – reelkiddymov – yamad – youngvideomodels [Latapy, 2009b].

- 3) lepší znalost pedofilní aktivity - k tomu je potřeba zavést identifikaci uživatelů a vést statistické údaje [Latapy, 2009a].

1.6.1.4 I-DASH

Projekt pomáhající při policejním vyšetřování, které zahrnuje velké množství videomateriálu obsahujícího sexuální zneužívání. Systém je schopen zvládnout projít tisíce hodin videa a najít již známé části dětské pornografie. Systém slouží k efektivní výměně dat mezi různými národními policejními silami.

V poslední době došlo k rychlým změnám ve způsobu, jakým vyrábíme a zpracováváme média. Tento vývoj dopadá také na výrobu a distribuci materiálu pohlavního zneužívání dětí. Analogový materiál byl postupně nahrazen digitálním a je efektivně distribuován přes internet. Vzniká obrovské množství fotografií, videí zneužívání dětí a dalšího podobného materiálu. Pro policejní orgány je stále složitější zvládnout toto ohromné množství materiálu, chybí jim fungující a kvalitní nástroje. I-DASH je určen právě pro potřeby policejních složek a slouží ke zpracování obrazového materiálu obsahujícího dětské sexuální zneužívání, přičemž koordinuje celé vyšetřování na evropské úrovni. Úkolem operačního systému je zhlédnout tisíce hodin videa. Jeho smyslem je demonstrovat proveditelnost evropské databáze, která by obsahovala již známé materiály pohlavního zneužívání [Evropská komise, 2009b].

1.6.1.5 FIVES

S pomocí tohoto projektu se vytváří sada nástrojů, které by se snadno používaly a zrychlily analýzu velkých objemů dat při policejním vyšetřování. Vyšetřování případů pohlavního zneužívání se totiž často potýká s problémem zpracování velkého množství zabaveného materiálu. Většinou se jedná o data, jejichž ukládání je pomalé a zdlouhavé.

Sada si klade za cíl:

- zrychlit proces zpracování obrovského množství důkazního materiálu na zajištěných počítačích, tzn. oddělit již dříve známý a identifikovaný nelegální obsah od nového
- nový obsah efektivně zpracovat a vyhodnotit pomocí optimalizačních technik
- zlepšit schopnost propojování nových nelegálních fotografií a videí s již dříve známým materiálem na základě obrazové podobnosti, konkrétní fotografie spojit s údaji o činu napomoci tak vyšetřování a zabránit dalším obětem sexuálního zneužívání.

Účelem těchto nástrojů je především minimalizovat lidské úsilí potřebné při zařazování nového materiálu a zvýšit rychlost celého procesu vyšetřování. Na výrobě softwaru se podíleli zástupci z univerzit, průmyslu i donucovacích orgánů. Program si klade za cíl najít výrobce, zjistit a lokalizovat oběť. Je ovšem nutné si uvědomit, jak je tato činnost náročná. Hlavní problém představuje komplikované zpracování obrazu a videa, např. detekce obličeje (vychází z poznatků antropologie a využívá charakteristik typických pro lidskou tvář, propojení mezi jednotlivými body jako je oči, nos, brada), detekce objektu zájmu (např. specifický kus nábytku, oblečení, tapeta, hračka), odhad věku, vyhledávání na základě podobnosti. Situaci navíc komplikuje, že systém vyhodnotí materiál jinak, i když dojde jen k nepatrné změně, například velikosti nebo oříznutí, jiný formát či rozmazané tváře [Evropská komise, 2010b].

1.6.2 Filtrování a označování obsahu

Další oblastí, kde se snaží program bojovat proti nelegálnímu obsahu, je filtrování obsahu a jeho efektivní označování. V rámci programu tedy financuje projekty mající za úkol zvyšovat účinnost stávajících filtrovacích softwarů a vyvíjet nové a lepší způsoby označování obsahu. Jedná se o následující projekty:

1.6.2.1 SIP Bench II.

Je to projekt, který má na starosti srovnávání filtračních nástrojů a služeb. Jeho cílem je pomoci koncovým uživatelům (rodiče, učitelé) vybrat ten nejvhodnější nástroj rodičovské kontroly vyhovující jejich potřebám.

Projekt byl zahájen 9. prosince 2009 a potrvá do 8. prosince 2012.

Jedná se v podstatě o odborné posouzení výrobků a nástrojů umožňujících uživatelům řídit přístup dětí k nevhodnému obsahu na internetu. Různí odborníci a uživatelé hodnotí jednotlivé produkty, nástroje a služby a z nich následně sestavují žebříček. Výsledkem každého srovnávacího cyklu je pak pořadník, který pomůže koncovým uživatelům s výběrem vhodného produktu přesně podle jejich požadavků.

V průběhu projektu byla zatím provedena 4 hodnocení nástrojů rodičovské kontroly.

První hodnocení proběhlo 13. ledna 2011. Výsledky ukázaly, že 84% nástrojů dokáže efektivně zablokovat přístup k určitým webovým stránkám. Bohužel méně efektivní už jsou při filtrování webu 2.0 a ještě méně při blokování mobilních telefonů nebo herních konzol.

Druhé hodnocení bylo vydáno 14. listopadu 2011. Ukázalo se, že nástroje jsou na rozdíl od prvních testů efektivnější v blokování obsahu pro dospělé. Nicméně stále mají nedostatky ve filtrování stránek souvisejících s rasismem, sebepoškozováním, propagací anorexie nebo sebevražd, kriminalitou, hazardními hrami, drogami, velebením války, výrobou bomb, prodejem zbraní.

Třetí cyklus hodnocení proběhl 16. února 2012 a potvrdil podobné výsledky, jako hodnocení předcházející, došlo jen k mírnému zlepšení situace.

Zatím poslední hodnocení proběhlo 4. července 2012. Výsledky ukázaly, že nástroje je třeba ještě zlepšit. Stále převažuje nedokonalé filtrování u stránek s tématy jako je rasismus, hazardní hry, drogy a násilí [Evropská komise, 2012m].

Stránky, kde je možné vyzkoušet a vyhledávat účinné nástroje rodičovské kontroly, najdeme na: <http://www.sipbench.eu/>. Uživatel si zde sám nastaví požadovaná kritéria a systém mu podle nich vybere vhodný nástroj. Může si navolit zařízení – počítač či mobilní telefon – a dále také operační systém, věk (do 12 let, 13 let a výš), jazyk (33 možností včetně češtiny) a v poslední řadě, zda se jedná o nástroj volně ke stažení nebo placený.

Nástroje jsou hodnoceny podle čtyř kritérií.

- 1) funkčnost - kompatibilita s operačními systémy, filtrování podle klíčových slov a URL adres, blokování a monitorování aktivit na internetu
- 2) bezpečnost - jak je snadné nástroj vypnout nebo obejít
- 3) výkonnost - blokování stránek s obsahem nevhodným pro děti, sociální sítě
- 4) použitelnost - snadná instalace a srozumitelnost pro rodiče

Každé z těchto kritérií má na základě hodnocení přiřazenu hodnotu od 0 do 4, přičemž 4 body znamenají vynikající [Evropská komise, 2011c].

1.6.2.2 SIP-Bench

Tento plán předcházel projektu SIP-Bench II. Byl zahájen 1. listopadu 2005 a ukončen 31. října 2008 [Evropská komise, 2008a].

1.6.2.3 PEGI

Systém PEGI je evropský systém sloužící k hodnocení her. Snaží se pomoci rodičům lépe se rozhodovat při nákupu počítačových her. Byl spuštěn na jaře 2003 a nahradil řadu předcházející národních ratingových systémů jednotným evropským řešením. V současné době ho využívá cca 30 států, včetně České republiky [Co je..., 2012].

PC hry jsou podle svého obsahu jednoznačně označeny nálepkou informující o vhodnosti dle věkové skupiny uživatelů. Pomáhá to rodičům při rozhodování, zda určitý produkt koupí. Nálepka potvrzuje, že je titul vhodný pro hráče nad uvedenou věkovou hranici, číslo posuzuje pouze vhodnost obsahu, nikoliv úroveň její obtížnosti. Nálepky bývají umístěné na přední a zadní straně balení hry. Značí jednu z následujících věkových kategorií:

- 3 - hra je vhodná pro všechny věkové kategorie, obsahuje jen minimální náznak násilí, povětšinou jen v humorném kontextu (např. Tom a Jerry). Hra jednoznačně naznačuje, že jde o čirou fantazii a neměla by asociovat reálný život. Neobsahuje žádné vulgární výrazy, ani děsivé zvuky či scény.
- 7 - oproti předcházející kategorii obsahuje navíc strašidelné scény.
- 12 - hry zobrazují určitou míru násilí, stále však vůči fantazijním postavám. Obsahují mírně vulgární projevy, bez sexuálního významu.
- 16 - hry obsahující vulgární výrazy, používání tabáku, drog, kriminální aktivity. Zobrazují násilí a sexuální aktivity stejně jako v reálném životě.
- 18 - hry obsahující hrubé násilí

Na zadní straně her jsou pak umístěny další značky, které zdůvodňují, proč hra získala určité hodnocení. Existuje 8 značek pro následující kategorie: vulgární mluva, diskriminace, drogy, strach, gamblerství, sex, násilí, online hry [Co znamenají..., 2012].

Kromě těchto značek také systém poskytuje cenné rady rodičům na svých internetových stránkách ohledně vhodného chování. Rodiče by měli:

- zkontrolovat klasifikaci na obalu hry nebo na internetových stránkách PEGI
- určit časový limit pro hraní her
- zkusit si sami zahrát danou hru
- pozorovat děti při hře a povídat si s nimi o ní
- u online her varovat děti před zveřejňováním osobních údajů [Tipy..., 2012]

PEGI online představuje jakýsi doplněk systému, který je zaměřený na hodnocení online her. Používá bezpečnostní kód POSC (PEGI Online Safety Code), který je zárukou minimální úrovně ochrany, jež by měla být poskytována mladistvým. PEGI štítek na přístupové stránce online hry řekne rodičům, zda je v souladu s danými pravidly [Evropská komise, 2012m].

1.6.2.4 Quatro Plus

Projekt umožňuje koncovým uživatelům vytvářet a sdílet s přáteli své vlastní štítky, které zahrnují popis obsahu. Tímto podporuje vytváření kvalitních etiket pro digitální obsah. Snaží se tak vybudovat univerzální, strojově čitelnou platformu pro označování obsahu. Poskytuje koncovým uživatelům možnost zkontrolovat, že značka je spolehlivá a splňuje určitá kritéria. V současné době se pracuje na vývoji aplikace pro označování

obsahu, která by byla snadno použitelná a dostupná pro všechny. Uživatelé pak budou moci vytvářet štítky a ostatní jim svým hlasem a hodnocením vyjádří důvěru. Takovéto označování do budoucna pomůže určit dobrý a kvalitní obsah a přidělit mu odpovídající značku jakosti a přispět tím k vytváření sítě důvěry.

První fáze projektu probíhala v letech 2004 až 2006 ještě pod názvem Quatro. Další část se již jmenuje Quatro Plus a navazuje na předcházející iniciativu. Projekt se snaží dokázat potenciál ověřených, strojově čitelných popisků. Označení přitom může být použito pro všechny typy digitálního obsahu a na různých zařízeních. Systém používá RDF [Evropská komise, 2009c].

1.6.3 Zlepšování znalostí

Program Bezpečnější internet navrhl vytvoření znalostní základny obsahující informace o současných a nově vznikajících způsobech využívání nových technologií, a také o rizicích a důsledcích jejich používání, která je povětšinou doprovází. Za tímto účelem program financuje následující projekty:

1.6.3.1 EU Kids Online II.

EU Kids Online II. si dalo za cíl zlepšit informovanost dětí a rodičů o bezpečném používání internetu. Je to mezinárodní studie, která zkoumá problematiku online rizik v evropských státech. Projekt navazuje na předcházející iniciativu EU Kids Online I. probíhající v letech 2006 až 2009. Zkoumala dostupné poznatky o kontextuálních a kulturních rizicích. Cílem bylo identifikovat, jak děti používají internet a poukázat na mezery v jejich znalostech. Na základě závěrů následně odborníci vypracovali doporučení propagující bezpečnější používání internetu.

EU Kids Online II. byla zahájena v roce 2009 a probíhala až do roku 2011. V jejím rámci došlo v jednotlivých státech k empirickému výzkumu dětí ve věku 9 až 16 let a jejich rodičů. Průzkum zahrnoval otázky týkající se internetu, digitální gramotnosti, dětského používání a vnímání internetu, které děti jsou jím ohroženy a proč, zkoumal faktory zranitelnosti, funkčnost a účinnost rodičovské regulace. Cílem bylo sestavit mezinárodní kvantitativní průzkum zaměřený na dětské zkušenosti s online riziky.

Síť se snaží stimulovat a koordinovat využívání nových médií dětmi. Zjistilo se, že v rámci rodičovské kontroly je třeba najít vhodný kompromis. Pokud rodiče omezí používání internetu obecně, sníží tak dětem možnost využívat také příležitosti, které jim poskytuje (vzdělávání). Restriktivní metoda sice snižuje nebezpečí, ale je mnohem účinnější s dětmi o internetu mluvit a vysvětlit jim, proč jsou některé stránky dobré a jiné špatné, říct jim co mají dělat, když je někdo obtěžuje, že si mají dávat pozor na své osobní údaje a fotografie [EU Kids, 2012].

1.6.3.2 EU-NET ADB

Provádí výzkum intenzity a rozšíření závislosti na internetu mezi dětmi a mládeží v Evropě. Internet je jedním z nejrozšířenějších médií a hraje významnou roli v každodenním životě mladistvých. Nicméně užívání internetu má i negativní vlivy, například na studijní výsledky, rodinné vztahy a duševní život mladistvých. Poskytuje slabší sociální vazby, zvyšuje pocit osamění.

Cílem projektu je vyhodnotit výskyt návykového používání internetu mezi evropskými adolescenty. Ten pak zkoumá především faktory vedoucí k rozvoji návykového chování a jeho důsledky, hledá psychosociální souvislosti (rodinné dysfunkce, vliv vrstevníků, kulturní faktory). Má fungovat jako jakási databanka, která bude obsahovat shromážděná data z účastnických států a potenciálně sloužit jako základ pro provádění budoucího výzkumu. Cílem je vytvořit na jejich základě preventivní metody zajišťující bezpečné používání internetu [Evropská komise, 2012n].

1.6.3.3 POG

První evropský výzkumný projekt studující vlastnosti, chování a motivaci sexuálních delikventů, kteří používají internet ke kontaktu s dětmi a mladistvými. Výzkumní pracovníci přezkoumávají soubory policejních případů, literaturu, provádějí hloubkové rozhovory s pachateli. Zkoumají také chování mladých lidí online a jejich povědomí o rizicích. Výsledkem projektu jsou informace poskytované školám, učitelům, rodičům a dětem, které mají vést k prevenci vzniku kybergroomingu. Poznatky z projektu jsou použity na účinnou bezpečnostní kampaň [Evropská komise, 2010c].

1.6.3.4 ROBERT

Projekt ROBERT se snaží posílit postavení dětí prostřednictvím výzkumu a vzdělávání. Klade důraz na interakci mezi dětmi a mládeží. Té má být dosaženo prostřednictvím učení ze zkušeností s online zneužíváním.

Projekt také zkoumá strategie pachatelů ve vztahu k psychologické manipulaci dětí v prostředí online. Při průzkumu vychází ze zkušeností mladých lidí, kteří byli podrobena online zneužívání. Informace získává prostřednictvím systematicky analyzovaných rozhovorů. To má pomoci pochopit, jak mladí lidé vnímají celý proces. Z hovorů bylo zjištěno, že rizikovějšími (potenciálními oběťmi) jsou děti v náhradní péči, homosexuálové, bisexuálové a postižení [Evropská komise, 2012o].

1.6.4 Zapojení občanské společnosti

Pro efektivnější činnost je také nutné zapojení veřejnosti. Občanská společnost je například zastoupena v již zmíněných Panelech mládeže zřizovaných při Centrech bezpečnějšího internetu. Kromě toho funguje ještě síť nevládních organizací aktivních v této oblasti. Jednou z těchto sítí je eNASCO.

1.6.4.1 eNASCO

Tato síť se skládá z 25 nevládních organizací z celé Evropské unie, které se starají o bezpečnost dětí na internetu. Je zde zastoupena také Česká republika. Jejím představitelem je nadace Naše dítě [What is..., 2012].

ENASCO sdílí odborné znalosti a osvědčené postupy v klíčových oblastech týkající se dětské bezpečnosti online. Jejím posláním je prosazovat a podporovat opatření na národní, evropské a mezinárodní úrovni, podpora jejich práv ve vztahu k internetu a novým technologiím.

Hlavní činnosti a cíle:

- vybudovat efektivní síť pro sdílení zkušeností a osvědčených postupů
- rozvíjet společný přístup k ochraně dětí ve vztahu k nově vznikajícím technologiím
- ovlivnit příslušné politiky a strategie s cílem vytvořit bezpečnější online prostředí, prosazovat dětská práva na internetu (ovlivňování klíčových rozhodovacích orgánů na evropské, národní i mezinárodní úrovni)
- zajištění zapojení dětí do aktivit a konzultací v rámci eNASCA.

Na tuto alianci navazuje v roce 2010 eNASCO II [Evropská komise, 2010d].

1.7 Veřejné konzultace

V rámci programu jsou organizovány veřejné konzultace zaměřené na shromáždění názorů v určité oblasti. Jejich cílem je získat podněty od všech zúčastněných stran.

Témata konzultací se obvykle týkají nejnovějších komunikačních technologií, rizik spojených s jejich užíváním, stejně jako nejlepších prostředků k jejich řešení.

Nejaktuálnější veřejné konzultace, které proběhly, jsou tyto tři následující v retrospektivním pořadí [Evropská komise, 2012p].

1.7.1 Ověřování věku a sociální sítě

Konzultace probíhala v období 1. až 31. července 2008. Hlavní témata byla: ověřování věku a online sociální sítě. Cílem konzultace bylo shromáždít znalosti a názory zúčastněných stran, které byly následně zpracovány v rámci Fóra pro bezpečnější internet téhož roku.

Konzultace byla založena na základě dotazníku, tematicky rozděleného do tří částí. Ze souhrnné zprávy vyšlo najevo, že k nejčastějším případům, s nimiž se děti a mladiství setkávají, je šikana a porušení soukromí. Sexuálně motivované případy jsou méně pravděpodobné. Zpráva dále doporučuje rodičům, aby více hovořili se svými dětmi, aktivně dohlíželi na jejich činnost, ale přitom respektovali a dodržovali jejich soukromí. Vzdělání a osvěta pomáhají mladistvým úspěšně se chránit v online prostředí.

Provozovatelé sociálních sítí by měli provádět politiku samoregulace a mezi jednotlivými sociálními sítěmi stanovit minimální úroveň poskytovaných opatření, kterou by měly všechny splňovat [Evropská komise, 2008b].

1.7.2 Bezpečný internet a online technologie pro děti

Konzultace proběhla v období od 12. dubna do 7. června 2007. Zkoumala otázky týkající se používání internetu dětmi. Byla strukturována do tří témat.

a) Boj proti nedovolenému obsahu

Tomuto okruhu se věnovalo devět otázek. Konkrétně se zabývaly druhem nedovoleného obsahu, jak bojovat proti jeho produkci, opatřeními na mezinárodní úrovni, vývojem účinných technologických nástrojů, analýzou psychologických účinků na oběť a právními situacemi v dané oblasti.

b) Boj proti škodlivému obsahu

Sedm otázek se týkalo druhu škodlivého obsahu, zvyšování povědomí, posílení vzdělání dětí v této problematice a analýze psychologických vlivů.

c) Obsah generovaný uživateli a online komunikace

Poslední část obsahovala osm otázek, zabývajících se nejlepšími způsoby řešení rizik, posílením vzdělání dětí, zvyšováním povědomí, rozvojem účinných technologií pro bezpečnější komunikaci.

Dotazníky se zaměřily na konkrétní rizikové situace a zabývaly se širokým spektrem možných opatření, která by mohla přispět k bezpečnějšímu internetu. Cílem dotazníků bylo získat názory všech stran, vytvořit ucelený obraz možných rizik, nejlepších prostředků a způsobů jejich řešení. Konzultace shromáždila celkem 93 příspěvků.

Ze zprávy vyplynulo, že je nutné si uvědomit všechny pozitivní a negativní stránky internetu. Informační kampaně je třeba zaměřit na různé konkrétní cílové skupiny, zapojit sdělovací prostředky (tisk, rozhlas, televize) a navázat s nimi těsnější vztah. Je nutné podporovat mediální gramotnost, zařídit kvalitnější vzdělávání a lepší technická řešení [Evropská komise, 2007a].

1.7.3 Bezpečnost dětí a mobilní telefonní služby

Veřejná konzultace byla zahájena 25. července a ukončena 16. října 2006. Otázky se týkaly používání mobilních telefonů dětmi a mládeží. Cílem bylo prozkoumat současnou situaci a rizika vyvolaná používáním těchto přístrojů.

Respondenti se shodují, že mobilní telefony jsou velkým přínosem pro děti a mládež. Existují zde však stále rizika, jako jsou šikana, navazování známostí za účelem sexuálního zneužití, přístup k nezákonnému, škodlivému, pornografickému a násilnému obsahu. Riziko přináší i nevhodné používání fotoaparátu a sdílení fotografií na internetu. Zneužití mohou být také geolokalizační služby. Respondenti se dále shodli v tom, že odpovědnost za bezpečné používání mobilních telefonů by se měla rozdělit mezi rodiče,

průmysl i veřejné orgány. Za potenciálně nejvhodnější způsob je považován systém samoregulace [Evropská komise, 2006a].

Výsledky všech těchto veřejných konzultací byly použity jako podklad nejen pro diskuzi během Fóra pro bezpečnější internet, ale také k vytváření evropských rámců v systému samoregulace a k úpravě jednotlivých ročních pracovních programů.

1.8 Samoregulace

V posledních letech se poměrně zásadním způsobem změnil způsob, jakým děti a mládež využívají mobilní telefony a internet. Obojí nabízí malým uživatelům stále širší paletu možností, jak trávit volný čas, zabavit se a komunikovat s ostatními. Tyto nové technologie však musejí být používány bezpečně a zodpovědně, jinak přinášejí spíše nepříjemné zážitky a zkušenosti. Dalším podstatným rysem současné doby je rychlý vývoj technologií. Je velmi obtížné udržet krok se všemi technickými novinkami. To je také jeden z důvodů, proč často dlouho trvá, než všechny země schválí a přijmou nová pravidla pro jejich používání. Za tímto účelem Evropská komise doporučuje státům, aby přijaly alespoň jakási pravidla a zásady samoregulace. Znamená to, že zástupci průmyslu se společně dohodnou na primárních pravidlech, která budou dodržovat. Tento způsob řešení umožňuje vytvořit systém, podle kterého se mohou rychle řešit případně problémy. Komise se zavázala, že pomůže shromažďovat všechny zainteresované strany, aby si mohly vyměňovat své zkušenosti a osvědčené postupy. Plně funkční systém samoregulace je nezbytnou součástí boje proti šíření škodlivého obsahu prostřednictvím online technologií [Evropská komise, 2012q].

V rámci samoregulace byly postupně přijaty tři následující iniciativy.

1.8.1 Evropský rámec pro bezpečnější používání mobilních telefonů mladistvými a dětmi

Rámec byl podepsán 6. února 2007. Evropští operátoři vypracovali iniciativu k zajištění bezpečného používání mobilních telefonů. Dohodu podepsali přední mobilní operátoři, kteří se dohodli, jak chránit děti používající mobilní telefony. Stanoví zásady a opatření, které se signatáři zavázali dodržovat.

Vytvoření smlouvy předcházelo Fórum pro bezpečnější internet v roce 2005, které bylo věnované právě bezpečnému používání telefonů. Poté následovala ještě veřejná konzultace.

Smlouva vycházela ze závěru konzultace. Mezi její hlavní body patří:

- řízení přístupu k obsahu určeného dospělým (opatření a kontrola přístupu dětí k obsahu pro dospělé)
- osvětová kampaň pro rodiče a děti (příručky, pokyny, dvd, brožury)

- klasifikace komerčního obsahu (např. v Itálii používají barevné ikony, ze kterých je patrné, zda je obsah přijatelný pro všechny, pro děti v přítomnosti rodičů, nebo pouze pro dospělé)
- boj proti nelegálnímu obsahu na mobilním telefonu (blokování stránek s nezákonným obsahem).

Dohoda je důležitým krokem vedoucím k zajištění bezpečnosti dětí. Účinná realizace měla být završena v roce 2008. Do té doby se signatáři zavázali vytvořit své vlastní samoregulační kodexy.

Provádění rámce

První zpráva vyhodnocení rámce proběhla v roce 2008. Druhé hodnocení proběhlo v dubnu 2009. Zpráva ukazuje, že rámce byly transportovány do kodexu 22 členských států. V červnu 2010 proběhlo třetí hodnocení o provádění Evropského rámce. Tento přehled zjistil, že 91 společností již zavádí opatření vyplývající z dobrovolné dohody. Ze závěrů hodnocení vyplývá patrný pokrok v oblasti bezpečnosti dětí při používání mobilních telefonů. Dále je však třeba zvyšovat povědomí rodičů o nových rizicích, kterým děti čelí [Evropská komise, 2010e].

1.8.2 Zásady pro bezpečnější sociální sítě v EU

Sociální sítě jsou v posledních letech populárnější a přibývají jim stále mladší uživatelé. Předpokládá se, že do konce roku 2012 bude 107,4 miliónů uživatelů sociálních sítí v Evropě. Mohou zde udržovat kontakt se svojí rodinou, přáteli, sdílet své osobní informace, fotografie a videa. S tím ale bohužel souvisí otázka týkající se zneužití osobních údajů, kyberstalking, kybergrooming nebo kyberšikana. Zneužití nových technologií představuje riziko pro mnoho dětí. Mohou být ohroženy pronásledováním a dospělými, kteří s nimi navazují kontakty za účelem sexuálního zneužívání.

Tuto situaci bylo potřeba nějak řešit. Poprvé se tak stalo v rámci Fóra pro bezpečnější internet v roce 2008. Hlavní pozornost byla věnována právě problematice sociálních sítí. Tentýž rok také proběhla veřejná konzultace o dětské bezpečnosti, jejímž cílem bylo vytvořit soubor pokynů pro využívání sociálních sítí ze strany mladých, které by byly dobrovolně přijaty evropským průmyslem. Následně došlo k vytvoření Zásad pro bezpečnější sociální sítě v EU. Jednotlivé body reagují právě na obavy vyjádřené v rámci konzultace. Dohodu podepsalo 18 hlavních sociálních sítí působících v Evropě dne 10. února 2009 v průběhu konání Dne bezpečnějšího internetu. V červnu 2009 se k rámci připojili další signatáři [Evropská komise, 2011d].

Smlouva stanovila sedm hlavních zásad, které se signatáři zavázali dodržovat, a měly zajistit efektivnější ochranu uživatelů. Zásady nejsou právně závazné, jsou jen doporučením.

Dané zásady:

- 1) Zvyšování povědomí - zprávy týkající se bezpečnosti musí být na dobře viditelném místě a srozumitelné pro děti a mladistvé. Je vhodné poskytnout uživatelům poradenství, vzdělávací materiály, snadno dostupnou a účinnou formu nápovědy.
- 2) Důsledná kontrola věku - registrace uživatelů s povinným zadáním data narození. Toto opatření má vést k zabránění přístupu nezletilým osobám nesplňujícím věkový limit. Zabránit znovu registraci nástroji cookies, pokud uživatel zadal pravdivý věk a chce se opravit.
- 3) Nástroje a technologie k minimalizaci nevhodného obsahu a kontaktu.
- 4) Profily osob mladších 18 let jsou automaticky nastaveny jako neveřejné. Nástroje ke kontrole profilu - možnost blokovat jiné uživatele, odmítnout přátelství, odstranit komentáře a obrázky. Snadno dostupné tlačítko pro nahlášení nevhodného obsahu, kontaktu či chování.
- 5) Rychlá reakce na oznámení nevhodného obsahu.
- 6) Jednoduché nastavení soukromí profilu.
Zajistit bezpečný přístup k osobním údajům jen uživatelům, které znám.
- 7) Kontrola nevhodného obsahu.
Identifikovat potenciální rizika pro děti a mládež [Evropská komise, 2009d].

Vyhodnocení uplatňování zásad

Komise se zavázala sledovat výsledky provádění této iniciativy. Bude zkoumat trendy, vývoj technologií a chování uživatelů. První nezávislé hodnocení proběhlo v roce 2010, výsledky druhého nezávislého hodnocení o provádění zásad byly provedeny v roce 2011. Signatáři poskytli komisi vlastní prohlášení o tom, jak aplikují domluvené zásady a principy.

První hodnocení plnění rámce proběhlo na základě analýzy prohlášení signatářů. Poté byl navržen dotazník, který byl použit jako základ pro testování stránek. Podle těchto dotazníků pak výzkumní pracovníci procházeli stránky, kde se zaregistrovali jako 11letí a 15letí uživatelé. Následně odpovídali na dané otázky, např. obsahují-li stránky bezpečnostní tipy, jsou-li informace snadno přístupné a pochopitelné. Zabývali se také možností blokování uživatele, odstraněním komentářů a obrázků z profilu. V další části hodnocení pak došlo k porovnání shody mezi zásadami a tím, co provozovatelé uvedli v prohlášení. Celkově lze říci, že byl mezi zásadami a prohlášeními soulad. Největším prohřeškem se ukázala dlouhá reakce na stížnost a ohlášení nevhodného obsahu.

Druhé hodnocení proběhlo v červnu a září 2011. Tentokrát se metodika trochu lišila, byla rozdělena na tři hlavní části:

- a) analýzy vlastních prohlášení předložených signatáři, v nichž vysvětlují bezpečnostní opatření provedená na jejich stránkách
- b) testování z hlediska uživatele - bylo navrženo pět různých testovacích scénářů pro každou síť
- c) posouzení a analýza úspěšnosti provádění individuálních závazků ve vztahu k zásadám v prohlášení

Metodika umožnila provést důkladné a komplexní posouzení každé testované sociální sítě. I tato metoda má však své zápory, protože se jí neúčastnila mládež ani děti, všechny výsledky byly prezentovány jen na základě znaleckých posudků dospělých osob. Je důležité mít tedy na paměti, že některé aspekty by byly objektivněji hodnoceny skutečnými dětmi. I v rámci tohoto hodnocení byly zjištěny některé nedostatky. Pouze dvě sociální sítě byly nastaveny tak, aby se osobní informace nezletilých automaticky zobrazovaly pouze schváleným osobám. U šesti stránek mohli získat přístup k profilům nezletilých i neregistrovaní uživatelé a to prostřednictvím externího vyhledavače. I přes toto zjištění můžeme říci, že většina sítí podmínky splňovala, poskytovala nezletilým informace o zabezpečení formou odpovídající jejich věku, reagovala na žádosti o pomoc a snažila se bránit prohledávání profilů nezletilých externími vyhledávači.

Nabízí se doporučení, aby většina stránek měla stanovené smluvní podmínky, prohlášení o právech a povinnostech. Zde by bylo uvedeno, co je nevhodný obsah, zakázané chování a důsledky z této situace plynoucí (pokárání, pozastavení účtu, zrušení účtu) [Evropská komise, 2011d].

1.8.3 Koalice - internet lepším místem pro děti

Byla zahájena 1. prosince 2011 na základě výzvy místopředsedkyně Neelie Kroes. Je založena na dobrovolné spolupráci, má reagovat na nové výzvy a vyplývá z odlišných způsobů chování mladých Evropanů v prostředí online. Zavazuje organizace, aby přijaly pozitivní opatření, a internet se tak stal lepším místem pro děti.

Na vytvoření koalice se podílelo 28 společností. Společenství je otevřené, noví členové jsou vítáni a Komise očekává, že dohodu bude přejímat do budoucna více společností.

Signatáři podepsali dohodu a zavázali se přijmout kroky v 5 oblastech:

- 1) jednoduché nástroje pro oznamování závadného obsahu či kontaktu,
 - snadnější ohlašování škodlivého obsahu, spolehlivé mechanismy pro oznamování jediným kliknutím snadno viditelného a dostupného tlačítka

- 2) vhodné nastavení ochrany osobních údajů a soukromí
 - nastavení zohledněné dle potřeb různých věkových skupin
- 3) širší využívání klasifikace obsahu
 - v této oblasti staví koalice na mnoha úspěšných stávajících i probíhajících iniciativách, včetně systému PEGI
- 4) širší dostupnost a využívání rodičovské kontroly
 - možnost nastavení vlastností konkrétních produktů a služeb, nástroje musí být jednoduché a efektivní
- 5) účinné odstranění materiálu dětského zneužívání
 - zlepšení spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, cílem je učinit proaktivní kroky k odstraňování materiálu [Evropská komise, 2012q].

1.9 Události

V rámci programu jsou každý rok pořádány dvě významné události, které mají pomoci zvýšit povědomí o této problematice. První akcí je Fórum pro bezpečnější internet a tou druhou Den bezpečnějšího internetu. V říjnu 2010 pak Komise zahájila každoroční soutěž s názvem Evropská soutěž o nejlepší dětský obsah online [Evropská komise, 2012r].

Jednotlivý a podrobnější popis těchto akcí je uveden v následující části textu.

1.9.1 Fórum pro bezpečnější internet

Fórum pro bezpečnější internet je každoroční konference, která se zabývá otázkami bezpečného internetu a probíhá již od roku 2004. Událost slouží k výměně informací, zkušeností a osvědčených postupů na mezinárodní úrovni. V posledních ročnících byli uvítáni hosté nejen z Evropy, ale také z Austrálie, Brazílie nebo Ruska. Setkání poskytuje prostor pro diskusi o způsobech přispění různých odvětví k vytvoření bezpečnějšího online prostředí pro děti. Výsledky z jednání se následně promítají také do celého programu Bezpečnějšího internetu [Evropská komise, 2012s].

Fórum sdružuje zástupce průmyslu, výzkumné pracovníky, orgány činné v trestním řízení a dále také organizace na ochranu dětí. V průběhu let se fórum věnovalo již řadě témat a v následující části bych ráda uvedla krátký souhrn jednotlivých ročníků.

1.9.1.1 Fórum pro bezpečnější internet 2004

První fórum se konalo 24. června 2004.

Účastníci diskutovali především o možnosti vypracovat celoevropský kodex chování pro ochranu dětí a mládeže v prostředí internetu [Evropská komise, 2004a].

1.9.1.2 Fórum pro bezpečnější internet 2005

Další ročník se konal 14. června 2005.

Tento rok byla hlavní pozornost věnována bezpečnosti dětí při používání mobilních telefonů. Mezi účastníky proběhla diskuze o dosavadních zkušenostech, možných problémech a na závěr byly navrženy požadavky pro budoucí systém samoregulace [Evropská komise, 2005a].

1.9.1.3 Fórum pro bezpečnější internet 2006

Třetí ročník se odehrával 21. června 2006.

Tentokrát byly vybrány dvě hlavní oblasti zájmu. První z nich byly děti využívající nová média, druhé téma se věnovalo blokování přístupu k nelegálnímu obsahu.

První část dne se probíraly výsledky z průzkumu Eurobarometru z roku 2005 a projektu Mediapro. Ve všech členských státech proběhlo vyšetřování, do jaké míry a kde se děti setkaly se škodlivým obsahem. Účelem bylo zjistit, jak efektivně využít výsledků výzkumu pro praxi a zvyšování povědomí. Odpolední blok se již věnoval filtrování a blokování nelegálního obsahu [Evropská komise, 2006b].

1.9.1.4 Fórum pro bezpečnější internet 2007

Uskutečnilo se 20. a 21. června 2007. Zúčastnilo se ho 125 zástupců z 29 států.

Tentokrát Evropská komise zorganizovala tři specializované workshopy:

- 1) Sexuální zneužívání dětí prostřednictvím internetu (kybergrooming).

Ochrana dětí před všemi formami sexuálního zneužívání je uvedena mimo jiné již v Úmluvě OSN. Je třeba zabránit jakémukoliv donucování dětí k nezákonné sexuální činnosti.

- 2) Zvyšování povědomí směrem k různým cílovým skupinám (rodiče, opatrovníci, učitelé, děti) a účinnosti těchto aktivit, strategií.

Existují kampaně pro specifické věkové skupiny, kde se děti musí naučit, jak čelit rizikům na internetu a mít povědomí o hrozbách. Nové technologie podporují nové formy sociálních sítí, děti postupně objevují nová místa v kyberprostoru. Nesmí se nadále zapomínat na rizika a hrozby virtuálního světa. Je nutné zlepšit vzdělávání dětí s ohledem na temné stránky internetu. Osvětové akce je třeba zaměřit jak na děti, tak na rodiče a učitele.

- 3) Dopad a důsledky konvergence online technologií.

V příštích letech budou veškeré technologie, média a služby stále více procházet digitální konvergencí. Dojde k postupnému technologickému vývoji, vzniknou nové generace mobilních zařízení, rychlejší distribuční kanály a nové formáty, rychlejší služby, kompresní techniky, stejně jako nové formy komunikace. To souvisí i se vznikem nových hrozeb pro děti v prostředí internetu [Evropská komise, 2007b].

1.9.1.5 Fórum pro bezpečnější internet 2008

Akce proběhla 25. a 26. září 2008. Hlavní pozornost byla tento rok věnována sociálních sítím.

U příležitosti konání Fóra uspořádala Evropská komise 4 různé specializované panely věnující se následujícím tématům:

- děti a sociální sítě (bezpečnost, vzdělávání)
- ověřování věku (elektronická identifikace, řešení ověřování věku, zkušenosti poskytovatelů služeb, účinnost systému, vhodnost obsahu vs. věk uživatele)
- co víme o dětském používání online technologií (dostupnost dat, mezinárodní srovnání, výhled do budoucna)
- hodnocení médií (hodnocení a klasifikace filmů, počítačových her, mobilního obsahu) [Evropská komise, 2008c].

1.9.1.6 Fórum pro bezpečnější internet 2009

Šestý ročník Fóra pro bezpečnější internet proběhl 22. a 23. října 2009. Ústředním tématem pro tento rok byla podpora online bezpečnosti ve školách. Mezi posluchači bylo téměř 300 účastníků [Evropská komise, 2009e].

Uspořádání Fóra předcházelo celoevropské setkání mládeže a shromáždění učitelů. Obě události se konaly 21. října a byly pro veřejnost uzavřeny. V rámci diskuze vyjádřila mládež názor a přání dozvědět se více o bezpečnosti na internetu v rámci školní výuky. Prostředí školy je ideálním místem k osvojení digitální gramotnosti, má nejvyšší možný dosah na všechny děti a zajišťuje vzdělání i sociálně znevýhodněným. Z již dříve uspořádaného průzkumu vyplynulo, že 23 evropských států má tuto oblast zahrnutou ve svých osnovách [Evropská komise, 2010f]. Bylo identifikováno 6 hlavních témat, která mají být ve škole probírána. Jsou jimi: bezpečné chování v online prostředí, ochrana soukromí, kyberšikana, autorská práva a stahování, bezpečné používání mobilních telefonů, kontakt s cizími osobami. V některých zemích byla zavedena i další témata, např. počítačová trestná činnost, závislost na internetu a počítačových hrách, online nakupování, ochrana před viry.

Nicméně zpětná vazba prokázala, že realizace výuky ve školách má své slabé stránky. Učitelé často nemají odpovídající vzdělání a prostředky, jak předat studentům potřebné informace. Je důležité, aby se stále dovzdělávali, seznamovali se s novými technologiemi a doplňovali si tak potřebnou kvalifikaci. Školy by měly podporovat jejich účast na školeních, konferencích a dalších podobných osvětových akcích. Ideální situací by bylo, aby všichni učitelé bez ohledu na svoji specializaci měli základní znalosti týkající se bezpečnosti online a to proto, aby se její výuka prolínala tematicky více oblastmi a ne pouze v předmětu výpočetní techniky.

Vyučujícím často bohužel chybí praktické nápady a interaktivní materiály, které jsou v tomto směru nejefektivnějšími nástroji. Naštěstí jsou jim nápomocna Národní centra

bezpečnějšího internetu a další odborné organizace. Poskytují letáky, tištěné materiály, webové stránky, videa (např. Who ist Klaus?), workshopy, kvízy, online hry a další výukové materiály. V rámci propagace bezpečného internetu například dánské Centrum bezpečnějšího internetu pořádá pro děti divadelní projekt Online4ever. Akce se účastní děti ve věku 12 až 15 let a hrají představení týkající se netikety, sociálních sítí, používání mobilních telefonů, kyberšikany. Na závěr vždy probíhá interaktivní diskuze s diváky o daném problému.

V dalších státech se centra pokusila vsadit na popularitu animovaných postaviček, např. na Slovensku je to projekt ovce.sk. Na těchto stránkách, které jsou přístupné ve vícejazyčném prostředí, jsou ke shlédnutí videa, kde postava bači radí, jak bezpečně používat internet a mobilní telefony. Objevil se dokonce názor, že ideálním řešením by bylo vytvoření jednotné postavičky, obdobné panu Sponkovi z programu Microsoft Word. Ta by dětem během procházení stránek na internetu radila na základě algoritmů schopných rozeznat různé chování podle situace a poskytla uživateli pomoc či tipy na bezpečnější a jednodušší používání. Dalším zajímavým návrhem, ke kterému v průběhu jednání došlo, byla možnost zapojení celebrit do osvětové kampaně.

Hlavní závěry z celoevropského setkání se následně prezentovaly na Fóru pro bezpečnější internet. Setkání přineslo jasný závěr a poselství, na němž se shodli všichni účastníci - výuka internetové bezpečnosti nemůže být ponechána náhodě a měla by být učena ve školách již od raného věku (i vzhledem k narůstajícímu množství nových technologií). Existuje široký konsensus učitelů a odborníků, že začít s výukou online bezpečnosti ve školách by se mělo začít už zhruba ve věku 4 až 6 let, kdy většina dětí začíná používat počítače. Fórum mládeže doporučilo následující rozdělení témat odpovídající věku dětí.

- I. věková skupina – do 8 let
 - základní informace o internetu, možnosti a příležitosti, které toto prostředí nabízí
 - rizika související s používáním internetu a rady jak zůstat v bezpečí
 - ochrana osobních údajů, bezpečné chování na internetu
- II. věková skupina – 9 až 11 let
 - další informace o ochraně soukromí týkající se sdílení osobních údajů a fotografií
 - varování před přidáváním si cizích lidí do přátel
 - správné používání a chování na chatu
- III. věková skupina – nad 13 let
 - bezpečné a zodpovědné používání sociálních sítí
 - rizika spojená s používáním webových kamer [Evropská komise, 2009f].

1.9.1.7 Fórum pro bezpečnější internet 2010

Událost se konala 21. a 22. října 2010.

Akce byla rozložena do tří tematických sekcí:

- mládež a sociální sítě (sdílení osobních informací, podepsání zásad, nové možnosti nastavení ochrany soukromí, blokování uživatele, mazání komentářů)
- rodiče a online technologie (vnímání možností a rizik, zvyšování povědomí rodičů)
- důkazy o nebezpečí na internetu - kyberšikana a kybergrooming

Celá akce byla tentokrát zasvěcena prezentaci výsledků dvou velkých projektů financovaných právě z programu pro bezpečnější internet. Jednalo se o EUKidsOnline II., který si kládł za cíl posílit znalostní základnu týkající se bezpečného internetu a European Online Grooming Project, jenž byl prvním evropským výzkumným projektem studujícím vlastnosti a chování sexuálních delikventů používajících internet ke kontaktování potenciálních obětí [Evropská komise, 2010g].

Fóru stejně jako v minulém roce předcházelo celoevropské zasedání panelu mládeže a shromáždění učitelů.

Panel mládeže pro online bezpečnost je důležitý nástroj zajišťující, aby byly vyslyšeny hlasy mladých lidí, jejich názory a prognózy. Zúčastnilo se ho 30 mladých lidí ve věku od 12 do 18 let. Řešili zde, co je to soukromí na sociálních sítích a jaké jsou motivace žáků pro zakládání profilů [Evropská komise, 2010i].

Panel rodičů tvoří 30 rodičů z celé Evropské unie a dále z Norska, Islandu a Ruska. Složení shromáždění je různé, od odborníků na dané téma, až po rodiče, kteří nejsou s internetem vůbec obeznámeni. Všechny spojuje společná snaha poskytnout co nejlepší prostředí pro děti a jejich výchovu. Rodiče často potřebují podporu ve své výchovné roli. Rodičovská strategie musí odpovídat věku dětí, je vhodné začít ve velmi mladém věku. Na druhou stranu je také důležité nabídnout jim řadu dalších aktivit, aby se zabránilo příliš dlouhému času strávenému na počítači, internetu a u her. Je důležité vybudovat náležitou důvěru mezi rodiči a dětmi a aktuální přehled o technologiích, rizicích a problémech [Evropská komise, 2010h].

1.9.1.8 Fórum pro bezpečnější internet 2011

V roce 2011 proběhlo Fórum ve dnech 20. a 21. října.

Hlavním mottem pro tento rok bylo: „Každé evropské dítě by se mělo cítit bezpečně online“. V rámci tohoto ročníku bylo uspořádáno šest samostatných tematických bloků na následující témata:

- a) Online pověst (digitální generace)
- b) Internet v kapse a používání mobilních telefonů
- c) Národní a mezinárodní spolupráce v boji proti zneužívání dětí na internetu
- d) Podpora pozitivních online zážitků pro děti
- e) Vytváření politiky za účasti mládeže

f) Výstava - workshop, sexting, výzvy pro rodiče a mládež

a) Online pověst

Online pověst je v poslední době velmi diskutované téma. Vedení a udržování online pověsti je náročnější s rozvojem a rozšířením sociálních sítí. Každý máme své hranice pověsti a jsme ochotni o sobě sdílet jiné množství informací ze svého soukromí.

Online pověst není jen to, co o sobě sami zveřejňujeme, ale také to, co jiní lidé píšou o nás (zveřejněné foto, komentáře, videa). Negativní online pověst, ať už si ji člověk způsobil sám nebo někdo jiný, může mít v režimu offline důsledky. Je to záznam, který s námi může dlouho zůstat, je to naše kybernetická minulost, digitální otisky prstů.

Děti by měly vědět o riziku krádeže identity, mělo by se zvyšovat jejich povědomí a vytvářet uživatelsky přívětivé prostředí.

Problematické pasáže: životní styl uživatele, nevhodné komentáře a fotografie/video, členství v určitých skupinách a sítích, pravopisné chyby, komentáře kritizující předchozí zaměstnavatele.

b) Internet v kapse

Mobilní telefony jsou stále rozšířenější. Je proto důležité zaměřit se na bezpečnost při jejich používání. V tomto smyslu byl vytvořen v roce 2005 Evropský rámec pro bezpečnější používání mobilů mladistvými a dětmi. Mobilní telefony nabízí mladým lidem spoustu možností v oblasti vzdělávání, zábavy, komunikace. Někteří z nich ovšem zneužívají mobilní telefony k podvádění ve škole, při zkouškách.

V rámci diskuze se objevily také zajímavé problémy a obavy spojené s používáním mobilních telefonů. Za zmínku stojí:

- stres, technické přetížení (mladí lidé jsou zvyklí neustále kontrolovat svůj telefon, nikdy ho nevypínají)
- symbol (mobilní telefon se stal symbolem společenského postavení, mladí se často cítí pod tlakem, aby měli ten nejnovější mobilní telefon a zapadli do kolektivu, s tím také souvisí strach z jeho případné ztráty a ztráty osobních údajů)
- okamžitá bezprostřednost (jsou schopni hned a bez přemýšlení zveřejnit na internetu přes mobil citlivé údaje a fotografie, později toho mohou litovat)
- malware (různé formy virů a červů, infikované dětské hry)
- nevhodný obsah (nevhodný obsah prostřednictvím vyskakovacích oken)
- lokalizační služby (identifikace aktuální polohy uživatele)

c) Národní a mezinárodní spolupráce, boj proti zneužívání dětí online

V každém členském státě existuje linka pro hlášení nedovoleného obsahu. Byla naznačena nutná spolupráce mezi horkými linkami a zákonem, donucovacími orgány, policií.

d) Podpora – pozitivní online zážitky pro děti v celé Evropě

Podpora opatření na posílení pozitivního obsahu pro děti. Vychází z hypotézy, že když bude na internetu více pěkných věcí online, budou se děti méně setkávat s riziky. Pozitivní obsah může také pomoci vytvořit z dětí budoucí odpovědné občany.

Co považovat za pozitivní obsah je těžká otázka. Dospělí vidí pozitivní obsah jinak než děti. Důležitá je vzájemná zpětná vazba. Pozitivní online obsah musí být přiměřený věku dítěte a bohatý v bezpečnostních aspektech. Rozhodující je rovněž míra atraktivity, jednoduchý design s primárními barvami, speciální fonty a jasné označení reklamy.

Za tímto účelem byly zahájeny aktivity dvojího druhu:

- a) Vývoj souboru pokynů k případnému využití pro tvůrce online obsahu pro děti, tedy jak vyrábět a dodávat vysoce kvalitní dětský obsah - obecné otázky, použitelnost, spolehlivost, obchodní aspekty.
- b) Organizace pilotní Evropské soutěže o nejlepší dětský obsah online, která má podnítit výrobu více online obsahu pro děti.

e) Vytváření politiky za účasti mládeže

Děti zvyklé na moderní technologie od narození si bez nich již nedokážou svůj život představit. Je třeba jim naslouchat, poslouchat jejich nápady a rady, co dělat bezpečněji. Bylo třeba povznést význam účasti mládeže, pořádat mládežnické panely, zapojit je do diskuze, dozvědět se o jejich životě online. Mladí lidé nemusí být odborníky, jejich hodnota jsou zkušenosti, umí mluvit o věcech, které skutečně ovlivňují jejich životy.

f) Workshop, sexting, výzva pro rodiče a mládež

Mladí lidé často odesílají a publikují sexuálně laděné textové zprávy, obrázky, včetně nahých nebo částečných nahých fotografií přes mobilní telefony nebo internet. Sexting je něco, o čem děti rodičům neřeknou. Rodiče tak nevědí, zda jejich dítě někdy přijalo nebo poslalo sexuální obraz.

Sexting má řadu negativních důsledků - setkání s nebezpečnými lidmi, problémy s budoucím povoláním, problémy s přáteli, odesílání snímků ostatních bez jejich souhlasu, fotografování a zobrazování dětí a mladistvých v rozporu s právními předpisy. Aby se negativním důsledkům zabránilo, je třeba zvyšovat povědomí rodičů a diskutovat s dětmi, které zažily problematické situace.

Do budoucna je také nutné vyřešit věkový paradox. Věková hranice pro pornografii je 18 let, ale již od 15 let mohou mladiství žít pohlavním životem [Evropská komise, 2011e].

1.9.2 Den bezpečnějšího internetu

Den bezpečnějšího internetu je každoroční událost organizovaná mezinárodní sítí INSAFE. Koná se vždy druhé úterý v únoru a to již od roku 2004.

Cílem celosvětové kampaně je podpora a také propagace bezpečného používání internetu a mobilních telefonů dětmi a mládeží. Každý rok je pak vybráno jedno téma, odrážející aktuální problémy v informační společnosti a tomu je celá událost věnována. Akce se účastní státy z celého světa a jejich počet neustále stoupá. Od prvního ročníku, kdy se zúčastnilo 14 zemí, až po ten zatím poslední, na kterém se podílelo 99 států. Událost má své vlastní webové stránky (www.saferinternetday.org), na kterých mohou uživatelé najít řadu vícejazyčných zdrojů jak pro děti, tak pro jejich rodiče a učitele. Letos byl poprvé také připraven speciální balíček pro školy obsahující návrhy učebních plánů, brožury a informační videa. V rámci kampaně se také organizuje soutěž pro děti od 5 do 19 let ve třech věkových kategoriích. Soutěžící mají za úkol navrhnout plakát nebo vytvořit krátké video týkající se aktuální problematiky pro daný ročník [European Schoolnet, 2011a].

V následující části práce bych ráda uvedla krátký přehled jednotlivých ročníků.

1.9.2.1 Den bezpečnějšího internetu 2004

První Den bezpečnějšího internetu se konal 6. února 2004.

Hlavním tématem pro tento rok se stalo právo dětí na bezpečnější internet a dostupnost kvalitních informačních materiálů z dané oblasti. Dále bylo stanoveno, že je nezbytné zlepšit koordinaci vzájemné výměny informací ve společnosti [Evropská komise, 2004b].

1.9.2.2 Den bezpečnějšího internetu 2005

V roce 2005 připadla tato událost na 8. únor. Záštitu nad jejím průběhem převzala evropská komisařka pro informační společnost a média, Viviane Reding. Zúčastnilo se jí 30 států z celého světa, od Austrálie až po Irsko, Rusko či Singapur.

V rámci této události proběhla řada konferencí. Nejzajímavějším bodem tohoto ročníku byla soutěž spočívající v sepsání příběhů, které měly kreativním způsobem pomoci podpořit bezpečné využívání informačních technologií. V prosinci téhož roku pak v Paříži proběhl slavnostní křest knihy šestnácti vítězných autorů [Evropská komise, 2005b].

1.9.2.3 Den bezpečnějšího internetu 2006

Další akce proběhla 7. února 2006.

Tento rok se INSAFE rozhodla využít v té době nového a velmi populárního způsobu komunikace mezi mladými, a to blogu. Uspořádala tedy v rámci Dne bezpečnějšího internetu „Blogathon“ neboli blogový maraton. Během něj celá řada organizací zveřejňovala na společném, vícejazyčném blogu své příspěvky týkající se bezpečnosti na internetu. Za Českou republiku se blogu zúčastnilo BMI sdružení. Cílem tohoto blogování bylo zvýšit povědomí veřejnosti o dané problematice a také sdílení zkušeností s používáním nových technologií.

Kromě blogu proběhly samozřejmě i další osvětové akce, např. v Belgii, Nizozemsku a Litvě si děti v rámci výuky vyměnily své role s učiteli a vysvětlovaly jim, jak bezpečně používat internet. Podílelo se 37 zemí [Evropská komise, 2006c].

1.9.2.4 Den bezpečnějšího internetu 2007

Čtvrtý Den bezpečnějšího internetu se odehrál 6. února 2007.

Tentokrát se hlavní pozornost zaměřila na bezpečnost dětí při používání mobilních telefonů. Vyvrcholením celé události byl pak podpis Evropského rámce pro bezpečnější používání mobilních telefonů mladistvými a dětmi. Dohoda mimo jiné zahrnovala body zavazující všechny k pořádání osvětových kampaní pro děti a jejich rodiče a k boji proti nelegálnímu obsahu v mobilních telefonech. Počet účastníků dosáhl tento rok 40 států. [Evropská komise, 2007c]

1.9.2.5 Den bezpečnějšího internetu 2008

Pátý ročník se konal 12. února 2008.

Mottem pro tento rok bylo: „*Život online je takový, jaký si ho uděláš.*“

Významným počinem celé události bylo uspořádání prvního celoevropského Fóra mládeže o bezpečnějším internetu, které se odehrálo v Bruselu. Chtělo posílit dialog mezi dětmi a představiteli politické sféry. Jednání se zúčastnilo celkem 27 dětí z 9 evropských států (včetně České republiky) se zájmem o danou problematiku, dále zástupci Evropské komise a Evropského parlamentu a v neposlední řadě také představitelé z řad průmyslu (Vodafone, Orange, Myspace a další). Fórum připomnělo účastníkům, že dětem je třeba naslouchat a zajímat se o jejich názor, který pomůže zdokonalit nástroje ochrany. Z předcházejících výzkumů totiž vyšlo najevo, že se představy dětí a dospělých o využívání internetu a mobilních telefonů značně rozcházejí [Evropská komise, 2008d].

1.9.2.6 Den bezpečnějšího internetu 2009

V roce 2009 se Den bezpečnějšího internetu konal 10. února.

Ústředním tématem se pro tento rok stala kyberšikana a bezpečnost uživatelů na sociálních sítích.

U příležitosti šestého Dne byla podepsána samoregulační dohoda hlavními představiteli sociálních sítí působících v Evropě, která stanovila obecné zásady pro bezpečné používání sociálních sítí. Tato iniciativa navazovala na předchozí ujednání, týkající se bezpečného používání mobilních telefonů.

V oblasti kyberšikany byla zahájena informační kampaň, v jejímž rámci bylo zveřejněno krátké video s dívkou, která se stala její obětí. Další rady a informace, jak se vypořádat s kyberšikanou, byly zveřejněny na stránkách www.keepcontrol.eu.

Celé události se zúčastnilo 50 států [Evropská komise, 2009g].

1.9.2.7 Den bezpečnějšího internetu 2010

Další ročník Dne bezpečnějšího internetu se konal 9. února.

Mottem pro tento rok bylo: „*Víš co posíláš? Mysli!*“. Lidé by si měli vždy řádně promyslet, co a s kým budou společně na internetu sdílet. Hlavní téma se tedy neslo v duchu sdílení osobních informací a ochrana soukromí uživatelů sociálních sítí.

Nové technologie sebou přináší řadu výhod, dávají nám možnost sebevyjádření, ale mohou nás také dostat do nepříjemné situace. Nelichotivé fotografie či videa mohou být prostřednictvím mobilního telefonu v mžiku odeslány na sociální síť. Tento materiál, už jednou umístěný na internet, je možné najít i roky po zveřejnění. Takové jednání tedy může mít v budoucnosti dalekosáhlé následky, například při hledání nového zaměstnání. Informace mohou být rovněž zneužity k vydírání, pronásledování či zesměšňování. Děti by proto měly být varovány před těmito úskalími a měly by se naučit samy rozhodnout, jaké informace zveřejnit a které raději ne, aby odpovědně spravovaly svoji virtuální identitu.

U příležitosti konání Dne byla dále ve Štrasburku uspořádána celodenní konference, v jejímž průběhu představili pořadatelé výsledky prvního nezávislého hodnocení realizace Zásad pro bezpečnější sociální sítě v EU [Evropská komise, 2010j].

Novou komisařkou pro digitální agendu se stala Neelie Kroes.

1.9.2.8 Den bezpečnějšího internetu 2011

Akce se tentokrát odehrála 8. února 2011.

Hlavním heslem se pro tento ročník stalo: „*Je to víc než hra, je to tvůj život.*“

V duchu tohoto sloganu se pořádaly semináře, které měly dětem ukázat, že jejich aktivity ve virtuálním světě mají také dopad na jejich skutečný život. Především se objevila snaha varovat hráče online her často upřednostňující virtuální prostředí před reálným.

Na události se podílelo 73 států [Evropská komise, 2011f].

1.9.2.9 Den bezpečnějšího internetu 2012

Letošní ročník proběhl 7. února 2012.

Motto tohoto roku znělo: „*Objevujte digitální svět spolu a bezpečně.*“

Událost se snaží upozornit na důležitost propojení a dialogu mezi generacemi a jejich vzájemné vzdělávání. Rodiče a prarodiče by se měli od svých dětí lépe naučit ovládat nové technologie a komunikační prostředky, s nimiž mají mladí bohaté zkušenosti. Mladí berou internet již jako běžnou součást svého života, naopak jim však často chybí dostatek životních zkušeností, aby se vyvarovali potenciálnímu nebezpečí. S tím by jim právě na druhou stranu měli pomoci dospělí, kteří je lépe seznámí s hrozbami v prostředí internetu. V rámci kampaně byla také předveden videospot, ve kterém spolu surfují na internetu mladá a starší počítačová myš. Video bylo umístěno na kanál Youtube a to v několika jazykových verzích [Evropská komise, 2012t].

1.9.2.10 Den bezpečnějšího internetu 2013

Desátý jubilejní ročník této události je plánován na úterý 5. února 2013. Jeho ústředním tématem budou online práva a povinnosti [European Schoolnet, 2011b].

1.9.3 Evropská soutěž o nejlepší dětský obsah online

Komise zahájila tuto soutěž s účelem, aby se rodiče a děti cítili na internetu bezpečně. Touto aktivitou se mimo jiné také snaží získat důvěru v nové technologie a jejich přínos pro děti. Děti začínající na internetu stále v mladším věku, by měly nacházet v tomto prostředí zajímavý, bezpečný, poučný obsah přiměřeně k jejich stáří. Pokud má dítě přístup k obsahu, který mu dá pozitivní zkušenosti, snižuje se tím automaticky riziko vzniku špatných zkušeností. Tato soutěž si tedy klade za cíl především podpořit výrobu nového a kvalitního online obsahu pro děti ve věku 6 až 12 let.

Soutěž probíhá ve dvou kolech a je organizována pro dvě věkové kategorie (dospělí, mládež 12 až 17 let). Zúčastnilo se jí 14 států, mezi nimi také Česká republika.

Nejdříve byla organizována národní soutěž příslušnými centry bezpečnějšího internetu probíhající od října 2010 do dubna 2011. Vítězové národních kol byli následně nominováni do soutěže o Evropskou cenu [Evropská komise, 2011g].

Druhá část pak představuje výběr z vítězů národních kol a následně probíhá soutěž o Evropskou cenu. Výherce vybírá evropská porota složená ze 7 odborníků, jejíž předsedkyní je Sonia Livingstone, profesorka na London School of Economics and Political Science. Kritéria pro hodnocení Evropské ceny byla postavena na základě Focus Group, hodnotila se:

- *atraktivita*
- *přínos pro cílovou skupinu* (stránky by měly vzdělávat, podněcovat představivost, poskytovat zábavu, podporovat pozitivní zkušenosti)
- *uživatelská přívětivost* (snadno zapamatovatelná URL adresa, uživatelská navigace a struktura, obsah se vyhýbá pohlaví a etnické předpojatosti, aktuální a srozumitelné informace, jasně uvedený výrobce obsahu, možnost hlásit škodlivý obsah, krátký čas načítání)
- *spolehlivost a bezpečnost, obchodní aspekty* (dodržovat právní předpisy v oblasti reklamy směrem k dětem, komerční zprávy musí být jednoznačně rozeznatelné, brát v úvahu věk, znalosti a vyspělost dětí, nezneužívat jejich důvěru, stránky s minimem bannerů, neměly by svádět k utrácení peněz, jednoznačné informace o smluvních podmínkách) [Evropská komise, 2011h]

Slavnostní předání cen proběhlo 17. června 2011, cenu předala Neelie Kroes, viceprezidentka Evropské komise pro digitální agendu. Ocenění obdrželi tři vítězové z obou dvou kategorií.

Za Českou republiku byly nominováni:

Kategorie mládež - www.kybersikana.eu

Webové stránky věnující se šikaně. Poskytují rady pro děti a jejich rodiče o tom, co to je a jak se jí úspěšně vyhnout. Na stránkách jsou k dispozici videa, preventivní programy pro žáky.

Kategorie dospělí - www.alik.cz

Tento portál je jedním z nejpopulárnějších v Česku. Radí dětem, jak trávit volný čas, nabízí jim vhodné online hry a zprostředkovává odkazy na webové stránky věnované dětem.

V **kategorii mládež** nakonec zvítězily následující projekty.

1. místo - www.palkan.de

Internetový portál zaměřený na vzdělávání. Zprostředkovává komunikaci mezi vrstevníky, poskytuje informace o aktuálních událostech. Cílovou skupinou stránek jsou děti ve věku 10 až 15 let. Stránky vytvořili žáci 5. a 6. třídy německé střední školy Bruno-h:Burgel-Schule.

2.místo - www.habbolive.nl

Na této adrese najdeme virtuální hotel Habbo, což je hra určená dětem. Na tvorbě se podílela trojice žáků z Nizozemí, Wim Borgerdijn, Kimberley Nijzink, Mark Bruil.

3. místo - www.superpilot.cba.pl

Stránky jsou věnované otázkám bezpečnosti na internetu, poskytují zajímavé informační zdroje a vzdělávací pomůcky. Po obsahu stránek provází uživatele animovaný hrdina superpilota, který děti učí jazyky, gramatiku, zeměpis, matematiku a další předměty. Stránky byly navrženy v Polsku dvěma žáky - Aleksandra Anna Klimczak a Wojciech Wieslaw Fron.

V kategorii dospělí zvítězily tyto tři projekty.

1. místo - www.hetklokhuis.nl

Zábavně vzdělávací web. Autorem je Hetklokhuis, holandský vzdělávací televizní program pro děti.

2. místo - www.kinderzeitmaschine.de

Webové stránky věnované historii, kde děti prostřednictvím obrázků a animací prochází různými historickými epochami. Stránky jsou naprosto bez reklam. Autory jsou Sabine Gruler, Kirsten Wagner a Bianca Bonacci z Německa.

3. místo - www.ketnet.be

Tyto stránky podporují kreativitu, nabízejí kreslení, kvízy ale také vzdělávání. Autorem je vlámský televizní kanál pro děti, na stránkách také vystupují oblíbené postavy z televizních pořadů [Evropská komise, 2011i].

2 Bezpečný internet v České republice

V České republice se otázkou bezpečného internetu zabývá celá řada institucí. V následující kapitole budou představeny vybrané projekty, které se této problematice věnují. Největší pozornost patří Národnímu centru bezpečnějšího internetu, které hraje v této oblasti ústřední roli. Také provedu charakteristiku dalších organizací a představím jaké služby svým uživatelům nabízejí. Většina z nich má své vlastní internetové stránky, kde poskytují rady a informační materiály. Velká část z nich má také své profily na sociálních sítích, kde umisťují aktuální informace a články z českých i světových médií vztahující se k této problematice. Jejich cílem je naučit veřejnost bezpečnosti ve virtuálním světě, varovat je před možnými riziky a naučit je, jak se v kritické situaci zachovat.

2.1 Národní centrum bezpečnějšího internetu

Národní centrum bezpečnějšího internetu je nezisková nevládní organizace. Založeno bylo v roce 2006 pod názvem Online Safety Institute. V lednu roku 2011 došlo k jeho přejmenování na Národní centrum bezpečnějšího internetu.

Cílem centra je snaha přispět k bezpečnějšímu užívání internetu a moderních informačních technologií a pomoc předcházet možným rizikům, která jsou spojena s jejich užíváním. Snaží se také podpořit zodpovědné chování na internetu a tvorbu pozitivního obsahu.

Centrum je členem celoevropské sítě INSAFE, která sdružuje národní centra bezpečnějšího internetu. Dále také spolupracuje s mezinárodní sítí horkých linek INHOPE. Celý projekt je spolufinancovaný Evropskou komisí.

Podporuje výzkum, vzdělávání, pořádá konference, semináře, přednášky a řadu školení, která se věnují bezpečnějšímu užívání internetu a prevenci internetové kriminality. Snaží se přinášet aktuální informace týkající se vývoje v oblasti online technologií a potenciálních rizik [NCBI, 2012a].

V rámci propagace se centrum v roce 2012 připojilo k Bambiriádě, kde se prezentovalo prostřednictvím tiskových materiálů a upozorňovalo na možná rizika internetu [NCBI, 2012b]. Podpořilo také akci "Noc s Andersenem", kam poskytlo brožury "Hrajte si a učte se být online" seznamující nejmladší uživatele s bezpečnou prací online [NCBI, 2011a]. Centru se také podařilo několikrát využít příležitost navštívit natáčení televizního pořadu Sama doma [NCBI, 2011b].

Centrum spolupracuje s celou řadou partnerů. Jejich cílem je spojit síly v boji za bezpečný internet. Mezi komerční partnery českého Národního centra bezpečnějšího internetu patří: Google, UPC, Telefonica, Poštovní spořitelna a Intel.

Mediálními partnery jsou Anopress, Walters Kluwer a Centrum.cz.

Odbornými partnery centra jsou Ústav pro informace ve vzdělávání, Národní institut dětí a mládeže, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání [NCBI, 2012c].

NCBI sídlí v Praze 8, ulice Sovova 503.

2.1.1 Konference

Centrum pravidelně pořádá řadu odborných konferencí, které se věnují internetové bezpečnosti a prevenci rizik při jeho užívání. Konference jsou převážně určené pro učitele a metodiky prevence. Setkávají se zde však také zástupci politické sféry a odborná veřejnost. Cílem je otevřít diskuzi a výměnu informací, týkající se problematiky bezpečného internetu [NCBI, 2012d].

V posledních letech proběhly následující konference.

Ochrana osobních údajů a prevence internetové kriminality ohrožující děti

Konference se konala v červnu 2010. Organizovalo jí NCBI pod záštitou zástupců ze Senátu Parlamentu ČR, Ústavně-právního výboru Senátu Parlamentu ČR a Úřadu pro ochranu osobních údajů. Konference byla určena především pro pracovníky v oblasti ICT, pro pedagogy a pro odborníky z neziskových organizací, které se věnují prevenci sociologicko-patologických jevů.

Hlavními tématy bylo:

- ochrana osobních údajů a prevence internetové kriminality ohrožující děti
- prevence online kriminality a vzdělání
- projevy online kriminality očima dětí a dospělých [NCBI, 2010a]

MHMP OSI - Prevence internetové kriminality, podněty pro praxi

Odborná konference Národního centra bezpečnějšího internetu a Oddělení prevence kriminality Magistrátu hl. m. Prahy. Akce se konala v září roku 2010 a byla určena odborníkům z celé republiky.

Hlavní tématické okruhy konference:

- internetová kriminalita, prevence internetové kriminality a praxe
- osvětou a edukací k bezpečnějšímu internetu
- metodika a praktické ukázky vzdělávacích bloků [NCBI, 2010b]

ISIC - Prevence internetové kriminality, podněty pro praxi

Konference byla uspořádána ve spolupráci NCBI a Oddělení prevence kriminality MHMP. Konala se v listopadu 2010.

Hlavní témata:

- kybernetická bezpečnost
- IT průmysl a sociální zodpovědnost
- klasifikace audiovizuálního obsahu na internetu
- online hry a jejich klasifikace
- odpovědné používání online technologií ve školách
- Evropský rámec pro bezpečnější používání mobilních telefonů mladistvými [NCBI, 2010c]

Prevence internetové kriminality a dětí: technologie, edukace, legislativa

Konference se konala 7. června 2011 ve spolupráci NCBI a Ústavně-právního výboru Senátu Parlamentu ČR. Důraz byl kladen na sdílení praktických zkušeností odborníků, účastníci diskutovali o následujících tématech:

- technologie a partnerské vzdělávací projekty
- vzdělávání, výchova a účinné formy prevence kriminality páchané na dětech
- právní prostředí v ČR a prevence online kriminality [NCBI, 2011c]

Praha bezpečně online

Konference proběhla 12. října 2011.

Hlavními tématy konference byly:

- internetová kriminalita a její současné trendy
- zkušenosti dětí a jejich názory na prevenci před škodlivým obsahem
- osvěta na cestě k bezpečnějšímu internetu
- prevence online kriminality u školní mládeže [NCBI, 2011d]

Online kriminalita - prevence a legislativa

Konferenci pořádalo Národní centrum bezpečnějšího internetu ve spolupráci s Ústavně-právním výborem Senátu Parlamentu ČR. Konference se konala 29. května 2012. Cílem konference bylo sdílení praktických zkušeností odborníků z oborů informačních technologií, pedagogů, odborníků z oblasti prevence.

Na programu konference byla následující témata:

- praxe v oblasti prevence online kriminality
- mládežnický panel - mezigenerační dialog mezi dětmi a rodiči o rizicích internetu
- technologie a partnerské vzdělávací projekty
- české právo, politika a prevence online kriminality [NCBI, 2012e]

2.1.2 Informační centrum pro mládež

V České republice existuje síť Informačních center pro mládež, která bývají většinou zřízená při některé nestátní organizaci. Jedno takové informační centrum pro mládež spadá a je přímo součástí Národního centra bezpečnějšího internetu.

Centrum poskytuje bezplatné informace a poradenské služby v oblasti vzdělávání, práce, využití volného času, cestování, dění v regionu a v oblasti sociálně patologických jevů. Jeho úkolem je také informovat veřejnost o bezpečném používání internetu a potenciálních rizicích, se kterými se mohou uživatelé setkat. Snaží se jim předat dostatečné podněty a znalosti o zodpovědném používání online technologií. Centrum pořádá vzdělávací kurzy, besedy a konference [NCBI, 2012f].

2.1.3 Projekty a aktivity Centra bezpečnějšího internetu

Národní centrum bezpečnějšího internetu se podílí na řadě projektů, které bych v další části práce ráda představila.

2.1.3.1 Saferinternet.cz

Jedním z nich je internetový portál Saferinternet.cz, který má na starosti podporu vzdělávání dětí o bezpečnějším užívání internetu. Působí proti šíření nelegálního obsahu na internetu. Portál sleduje nové trendy a přináší aktuální informace, které se týkají technického vývoje a souvisejících možných rizik. Projekt se snaží o zvýšení povědomí o bezpečnějším používání internetu. Na stránkách mohou uživatelé najít řadu zajímavých materiálů volných ke stažení. Jsou zde i metodiky popisující jednotlivé problematiky, určené pro rodiče a učitele [NCBI, 2012g].

2.1.3.2 Bezpečně-online.cz

Portál slouží pro informování veřejnosti o bezpečném internetu a dalších souvisejících tématech. Jsou to výchovně-vzdělávací stránky. Mají za cíl poskytovat uživatelům ve věku 12-17 let, jejich rodičům a učitelům užitečné informace o bezpečném online prostředí. Snaží se jim ukázat, jaká jsou možná rizika a jak se jim účinně bránit. Učitele zde najdou praktické rady a metodické pomůcky pro použití při výuce. Projekt je provozován ve spolupráci s Poštovní spořitelnou [NCBI, 2011e]. Ta společně s NCBI uspořádala také mediální kampaň s názvem „Skrytá identita“. Jejím cílem bylo informovat o potenciálních rizicích v oblasti online. V rámci kampaně byly rozmístěny plakáty po celé České republice, které měly svým zpracováním vyvolat potřebu zamyslet se nad skutečnou identitou jedinců, kteří sedí na druhé straně počítače. Měla upozornit na slepou důvěru dětí a mládeže při komunikaci s neznámými uživateli [NCBI, 2012h]. Ukázka plakátu je uvedena na konci práce jako příloha číslo 1.

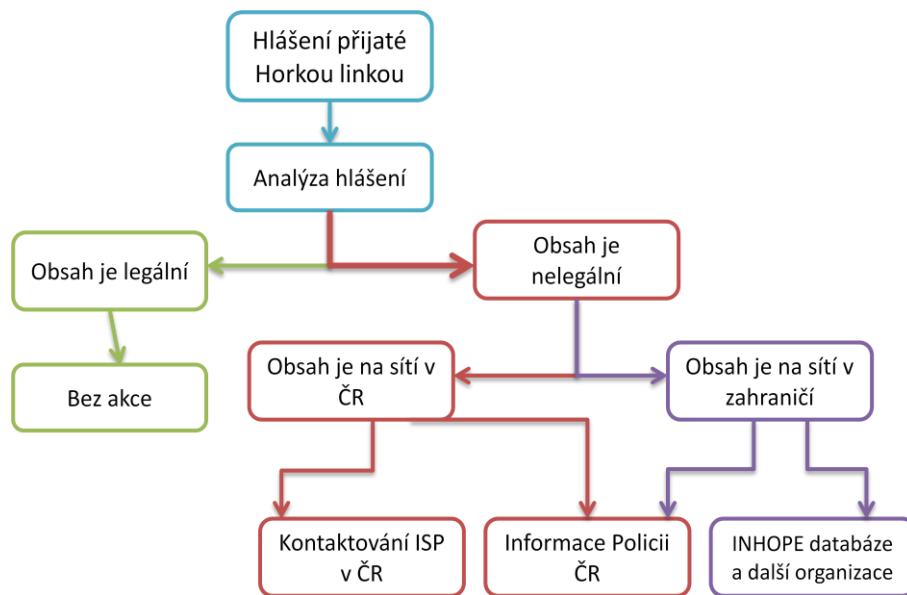
Na stránkách je k dispozici newsletter, jenž má oslovit všechny zájemce o informace týkající se bezpečného internetu.

Bezpečně-online.cz mimo jiné také organizuje soutěž s názvem PaySecCup, vědomostní soutěž určenou pro celou třídu. Skládá se ze sedmi kol. Během každého žáci odpovídají na řadu otázek z oblasti bezpečného internetu a ze všeobecných znalostí. Děti si během ní rozšíří své vědomosti o vyhledávání na internetu, a o možných rizicích. Zúčastnit se mohou žáci 2. stupně základních škol nebo studenti nižších ročníků víceletých gymnázií z celé České republiky. V roce 2012 se soutěže zúčastnilo 612 tříd [PaySecCup, 2012].

2.1.3.3 Horká linka

Horká linka přijímá od veřejnosti oznámení, která se týkají nezákonného a nevhodného obsahu na internetu. Je členem mezinárodní sítě horkých linek INHOPE.

Má za úkol odstranit nelegální obsah z internetu a bránit šíření obrazového materiálu obsahujícího zneužívání dětí. Jestliže uživatel narazí na stránky s následujícím obsahem (dětská pornografie, dětská prostituce, obchod s dětmi, pedofilie, rasismus, xenofobie, šíření drog, stránky pobízející k sebepoškození, výzvy k násilí a nenávisti), měl by je ihned ohlásit. Ohlášený obsah je vyhodnocen odbornými pracovníky v souladu s platnými právními předpisy podle závažnosti. Pokud se jedná o nelegální obsah, podá Horká linka hlášení příslušným orgánům, které přijmou nezbytná opatření. V případě nezákonného obsahu na stránkách v zahraničí, předá hlášení příslušné zahraniční lince. Postup shrnuje následující schéma na obrázku 1.

Obrázek 1 - Schéma

V rámci evropské spolupráce se lince podařilo získat přímý kontakt na evropskou pobočku sociální sítě Facebook, takže je nyní možné rychle a efektivně řešit problémy (ukradený profil, fiktivní profil, urážky, zesměšňování) i v tomto prostředí.

K hlášení mohou uživatelé využít speciální formulář na adrese: <http://ohlaste.horkalinka.cz> nebo prostřednictvím emailu: ohlaste@horkalinka.cz. Uživatel musí oznámit přesnou URL adresu a popsat podrobně důvod jejího nahlášení. Podání je možné také anonymně. Partnery projektu jsou Národní centrum bezpečnějšího internetu, Saferinternet.cz, Policie ČR, INHOPE a EU [Jak funguje horká linka, 2012].

Pro zajímavost bych ještě ráda uvedla tabulku 1, která zahrnuje případy řešené v měsíci červnu 2012. Tento měsíc bylo přijato celkem **488** hlášení. Dle názorů uživatelů se jednalo o následující obsah [Statistiky, 2012].

Dětská pornografie	238 hlášení
Extrémní obsah	153 hlášení
Facebook	70 hlášení
Ostatní	18 hlášení
Extrémismus	7 hlášení
Dotazy	2 hlášení

Tabulka 1- Přehled hlášení přijatých Horkou linkou za měsíc červen 2012

Červené tlačítko

Červené tlačítko je aplikace vytvořená Národním centrem bezpečnějšího internetu v rámci projektu Horká linka. Je to softwarový nástroj, který slouží k nahlášení nelegálního obsahu na internetu. Projekt byl zahájen na podzim 2009.

Cílem tohoto softwaru je ulehčit a zjednodušit ohlášení nelegálního obsahu. Je to alternativa pro hlášení prostřednictvím formuláře. Místo jeho vyplňování stačí nyní stisknout pouze jedno tlačítko, které odešle anonymně zprávu na horkou linku, která případ dále prověří. Aplikace je zdarma dostupná na internetových stránkách, kde je možné si ji stáhnout a následně nainstalovat jako zásuvný modul do svého internetového prohlížeče. Nástroj je určený pro operační systémy Windows XP, Windows Vista a Windows 7 a je zatím určen jen pro prohlížeč Internet Explorer [Jak funguje červené..., 2012].

2.1.3.4 Pomoconline.cz (Internet Helpline)

Krizové centrum, které má za úkol pomáhat dětským obětem internetové kriminality. Linka je v provozu nonstop. Je bezplatná a přístupná pomocí chatu, emailu nebo telefonu. Mohou se na ni obracet děti a dospívající, kteří se cítí být nějakým způsobem ohroženi v prostředí online. Odborní pracovníci poskytují dětem nezbytnou psychologickou pomoc. Kromě poradny pořádá různé tématické preventivní kampaně zaměřené na děti a rodiče. Jejich cílem je upozorňovat na potenciální rizika týkající se internetové komunikace a radí, jak se v těchto případech bránit [O projektu, 2010].

Na realizaci projektu spolupracuje také **Linka bezpečí**. Ta má za úkol pomáhat dětem a mladým lidem v obtížných životních situacích. Provozuje mimo svou další činnosti také internetovou linku pomoci. Jednou z jejích služeb je Chat Linky bezpečí. Projekt byl zahájen v roce 2006 v souvislosti s rozvojem internetové komunikace. S jejím rozvojem také souvisí účast Linky bezpečí na projektu Pomoc online, která byla zahájena v roce 2007. Je to vlastně rozšířená asistenční služba pro děti a mládež, původně zvaná Internet Helpline [Internet Helpline, 2010].

Linka bezpečí vyhlásila mimo jiné soutěž "Ukaž, jak vidíš Internet", která byla určena pro žáky základních škol v Praze a středních Čechách. Děti měly za úkol zaslat příspěvky buď v literární nebo výtvarné formě. Celkem přišlo přes 100 kreseb a povídek.

Také pořádá preventivně zaměřené semináře pro základní školy a gymnázia, které se věnují aktuálním problémům. Cílem je informovat žáky a studenty ve věku 8 až 16 let a pomoci jim s řešením potenciálních problémů. Projekt je podporován MŠMT. Semináře trvají devadesát minut a jsou určeny pro skupinu maximálně 15 dětí. Jedním z témat, kterým se Linka věnuje, je přednáška „Já a virtuální svět“ zabývající se počítačovými hrami, internetem, sociálními sítěmi, riziky kyberšikany a poskytuje rady k bezpečnému pohybu v kyberprostoru [Jakým..., 2010].

2.1.3.5 Saferinternet.cz - akademie

Národní centrum bezpečnějšího internetu organizuje semináře, přednášky, školení a konference, které se týkají rizik na internetu a prevence počítačové kriminality. Při své výuce používá metodiky akreditované MŠMT. Semináře jsou určeny pro učitele, žáky, rodiče. Zajišťuje je lektorský tým skládající se z psychologů, pedagogů, sociálních pracovníků a IT specialistů.

Semináře, které centrum nabízí jsou následující:

a) *proškolení pedagogického sboru - Škola bezpečného internetu*

- centrum nabízí proškolení celého pedagogického týmu základních a středních škol
- seminář realizují lektoři centra přímo v prostorách školy, seznámí účastníky se základními oblastmi internetové bezpečnosti, jako je charakteristika rizikových jevů, kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming, závislost na internetu, prevence v dané oblasti, ochrana soukromí, desatero (pravidla bezpečného chování na internetu)

b) *semináře pro rodiče žáků*

- centrum nabízí besedy pro rodiče žáků, které kromě základních informací poskytují rodičům také informační materiály s kontaktními údaji na pomáhající pracoviště

- takovéto semináře je obvykle vhodné spojit s třídními schůzkami, či dalšími aktivitami pro rodiče

c) *semináře pro žáky*

- centrum pořádá též semináře pro žáky prvního a druhého stupně, kde získají informace o rizicích internetu a online komunikaci, osvojí si zásady jejich bezpečného užívání a dozvědí se jak se zachovat v případě krizové situace

d) *konzultace školám*

- centrum nabízí poradenství nejen školám, ale i dalším školským zařízením (např. dětské domovy, výchovné ústavy) a organizacím, které pracují s dětmi a mládeží [NCBI, 2011f]

2.1.4 Další projekty Centra ve spolupráci s jednotlivými kraji

2.1.4.1 Praha bezpečně online

Hlavní město Praha zorganizovalo společně s Národním centrem bezpečnějšího internetu projekt s názvem "Praha bezpečně online". Ten je zaměřen na prevenci a ochranu pražské veřejnosti před riziky číhajícími na internetu. Jeho součástí jsou semináře určené pracovníkům úřadů městských částí (školské odbory, pracovníci prevence kriminality) ale i odborné veřejnosti. Seznamují účastníky s hrozbami na internetu a nabízejí jim možnosti prevence. V listopadu 2011 proběhla dokonce ve vestibulech metra reklamní kampaň, která upozorňovala na potřebu ochrany dat zveřejňovaných v online prostředí, hlavně na sociálních sítích [NCBI, 2011g].

2.1.4.2 Škola bezpečně online

Ve spolupráci se Střední odbornou školou elektrotechnickou a strojní v Pardubicích pořádá Národní centrum bezpečnějšího internetu evropský projekt s názvem: "Škola bezpečně online". Ten si klade za cíl zvýšit kvalitu vzdělávání v oblasti bezpečného internetu učitelů ZŠ a SŠ v Pardubickém kraji. Je určen především učitelům ICT, školním metodikům prevence rizikového chování a výchovným poradcům. Ti pak budou schopni poskytnout žákům informace o konkrétních rizicích na internetu a účinně zasáhnout v kritických případech. Centrum zajišťuje tvorbu metodických materiálů, pracovních listů a

didaktických DVD, které se věnují tématu kyberšikana, kybergrooming, ochrana osobních údajů, sociální sítě a jejich rizika, nezákonný a nevhodný obsah online a autorská práva.

Díky finanční podpoře Evropského sociálního fondu je celý kurz bezplatný [NCBI, 2011h].

2.1.4.3 Region bezpečnějšího internetu : Rozvoj kompetencí pracovníků škol v oblasti ICT a online bezpečnosti ve Středočeském kraji

V rámci tohoto projektu je realizován vzdělávací program Informační technologie a bezpečnost na ZŠ a SŠ. Zajišťuje jej město Mladá Boleslav ve spolupráci s Národním centrem bezpečnějšího internetu a obcí Líbeznice. Jeho hlavním cílem je rozvoj znalostí pedagogických pracovníků v oblasti ICT a internetové bezpečnosti. Účast v programu je bezplatná. Pedagogové se zde naučí, jaká rizika hrozí žákům na internetu, jak s nimi preventivně pracovat, začlenit jednotlivá témata do výuky a poskytnout první pomoc v případě kyberšikany [NCBI, 2012i].

2.1.4.4 i-Bezpečná škola

Tento projekt je zaměřen na vzdělávání a prevenci v oblasti rizik a sociálně patologických jevů, které souvisí s používáním internetu. Projekt je realizován ve spolupráci s Vysočina Education, institucí, která se zabývá dalším vzděláváním pedagogů v kraji Vysočina [NCBI, 2012j].

Centrum bezpečnějšího internetu pořádá také řadu dalších akreditovaných kurzů pro veřejnost, které už jsou ale většinou placené.

Například na tato témata:

- Kybergrooming: lákání dětské oběti, ochrana dětí před zneužitím
- Rizika sociálních sítí a co by děti měly vědět
- Nebezpečný a nezákonný obsah na internetu a jak s ním naložit
- Práva učitele a nová média ve vyučování (PC, mobil, herní konzole)
- Závislost na internetu a jak ji řešit
- Dětská delikvence v prostředí internetu
- Jak vyučovat bezpečné a etické užívání online technologií na ZŠ a SŠ
- Co číhá na děti na internetu (workshop pro rodiče)
- Pozor na kybergrooming (workshop pro rodiče)
- Pozor na kyberšikany (workshop pro rodiče) [NCBI, 2012k]

2.1.5 Spřátelené projekty

Kromě již dříve zmíněných aktivit se centrum podílí také na následujících projektech.

2.1.5.1 Juniorinternet

Projekt je určen pro uživatele ve věku 18 a méně let, kteří rádi používají internet. Mohou zde porovnat své schopnosti s vrstevníky, dozvědět se nové informace o internetu a navázat užitečné kontakty. Organizátoři se rozhodli do projektu zapojit také zdravotně postižené mladé lidi, protože právě pro ně internet představuje důležitého a významného spojence s okolním světem. Děti a mládež se mohou se svými webovými stránkami, designy a texty o internetu přihlásit v rámci projektu také do internetových soutěží a zúčastnit se konference.

Projekt probíhá ve čtyřech státech Evropské unie. U nás v České republice, dále na Slovensku, v Polsku a v Maďarsku. Projekt začal v roce 2000, původně byl pořádán v rámci celonárodní kampaně Březen – měsíc internetu. V roce 2012 tedy proběhl již třináctý ročník a za tu dobu organizátoři obdrželi 3500 přihlášek do soutěží.

Konference Junior Internet se účastní řada novinářů, IT odborníků a také významných osobností ze světa informačních technologií. V roce 2007 získal projekt dokonce záštitu od Evropské komisařky pro média a informační společnost Viviane Reding. Organizátorem projektu je nezisková organizace Together, která pořádá různé mezinárodní akce, semináře a školení [O projektu, 2012].

2.1.5.2 Kyberšikana.eu

Zakladatelkami této iniciativy jsou studentky třebičského gymnázia, Tereza Ondráčková a Monika Vlachová, které absolvovaly dvouletý peer program „Klub P+“ vedený psycholožkou Pedagogicko-psychologické poradny. V jeho rámci si vybraly a zpracovaly téma kyberšikana. Shromáždily informace o problematice bezpečného internetu, vytvořily letáky, dotazníky. Posléze se rozhodly svých znalostí využít a zaměřily se na prevenci kyberšikany na základních školách ve svém okolí. Děti a mladiství totiž lépe přebírají informace od svých vrstevníků než od dospělých a právě toho se snaží projekt využít [Ondráčková, 2010].

Stránky podávají informace o škodlivém obsahu na internetu a jak proti němu bojovat. Snaží se poradit dětem a mladistvým, jak předcházet nebezpečným situacím a pokud už k nim došlo, jak se zachovat. Na stránkách je také možné objednat si přednášku ve své škole. Program je určen pro žáky 4. a 9. tříd základních škol a jim odpovídajících ročníků víceletých gymnázií, celá prezentace trvá cca 45 minut [Ondráčková, 2011].

Stránky vyhrály v roce 2011 národní kolo Soutěže o nejlepší dětský obsah online.

2.1.5.3 Internetová ambasáda

V září roku 2011 byl spuštěn projekt s názvem Safer Internet Ambasadoři, který financoval program Think Big Nadace O2. Tento program Nadace O2 umožňuje mladým lidem do 26 let čerpat peníze na zajímavé aktivity. Projekt skončil 5. března 2012. Po jeho oficiálním ukončení přislíbilo spolupráci NCBI.

Na projektu Internetová ambasáda se podílely již dříve zmíněné studentky z projektu kybersikana.eu Tereza Ondráčková a Monika Vlachová spolu s dalšími organizátory. Cílem této iniciativy bylo vyškolení skupinu dobrovolníků z řad studentů středních škol a připravit je k prezentaci týkající se kyberšikany a bezpečného internetu mezi svými vrstevníky. Akce se zúčastnilo 6 studentů z Prahy a Jihlavy. Nejdříve prošli e-learningovým kurzem, po jehož absolvování jim organizátoři předali své vlastní znalosti a zkušenosti. Od ledna do konce února navštívili proškolení ambasadoři celkem 25 tříd, kde přednášeli o rizicích online [O Internetové..., 2011].

2.1.5.4 eSafetyKit

Tyto stránky jsou připraveny pro uživatele v jedenácti jazykových mutacích včetně češtiny. Jsou věnovány třem zvláštním, samostatným cílovým skupinám.

První skupinu představují děti. Informace pro ně určené jsou tematicky rozdělené do čtyř částí: bezpečnost, komunikace, internetová bezpečnost a zábava. Každé toto téma je ještě rozděleno do čtyř podsekcí: zlatá pravidla (obsahují základní pravidla chování a rady pro danou oblast), downloads (nabízí ke stažení tapety s animovanými hrdiny pro dané téma), kvíz a hry (ty mají zábavnou a interaktivní formou seznámit s bezpečnostními pravidly).

Druhou skupinu uživatelů představují rodiče, kteří na těchto stránkách naleznou brožury s radami a průvodce po bezpečném internetu.

Poslední skupinu představují učitelé, kteří mohou využít zdejší nabídku a stáhnout pro své žáky různé hry, kvízy a hlavolamy vztahující se k chování na internetu [European Schoolnet, 2012b].

2.1.5.5 Nebud' obět'

Tyto stránky provozuje občanské sdružení Rizika internetu a komunikačních technologií. Jsou zaměřeny na preventivní informování žáků základních škol, jejich učitelů a rodičů v oblasti nebezpečného chování na internetu a prostřednictvím mobilních telefonů.

Tvůrci stránek se snaží varovat děti a mládež před možným zneužitím osobních údajů a seznamují je blíže s některými negativními jevy v prostředí kyberprostoru.

Konkrétně se věnují následujícím oblastem: kyberšikana, sexting, kyberstalking, happy-slapping, netholismus, kybergrooming.

Za tímto účelem vytváří videa, komiksy, připravují přednášky a prezentace s minimem textu kladoucí důraz především na příběhy z praxe a praktické rady, workshopy a další různé projekty. Součástí semináře je také dotazníkové řešení, které má nastínit skutečný stav situace v dané instituci, výsledky jsou na závěr konzultovány s vedením školy a školním preventistou. Zúčastnili se například také prezentace na dětském letním táboře. Dále vypracovali vlastní vzdělávací program určený pro pedagogy, výchovné poradce a metodiky prevence sociálně patologických jevů akreditovaný MŠMT.

Sdružení působí v rámci Severomoravského kraje. S podporou statutárního města Ostrava také organizuje putovní výstavu pro místní základní školy. Expozice se věnuje bezpečnému chování žáků na internetu a je doplněna o komiksy. Panely s materiály jsou většinou umístěné v učebnách informatiky, kde je mohou během výuky efektivně učitelé využívat [Nebud'..., 2012].

2.2 Den bezpečnějšího internetu v České republice a osvětové soutěže

Centrum hraje také důležitou roli v rámci Dne bezpečnějšího internetu. V tento den se koná v celé České republice řada doprovodných akcí a osvětových aktivit. Pro všechny organizace, které se připojí ke Dni bezpečnějšího internetu a zorganizují nějakou informační osvětovou akci, pořádá NCBI soutěž. Zapojit se do ní mohou vzdělávací zařízení, knihovny, informační centra mládeže a další instituce. Ze všech účastníků jsou na závěr vylosováni výherci. Záměrem této iniciativy je, aby se rodiče, děti a mládež společně zamysleli nad používáním internetu.

Tradice soutěží na téma bezpečnějšího internetu byla odstartována v České republice v roce 2005. První byla literární soutěž na téma „Safer Internet magický a přátelský“. V roce 2006 proběhl druhý ročník na téma „Můj internetový ochránce“. V jejím rámci měli soutěžící za úkol vytvořit svého vlastního hrdinu s kouzelnými vlastnostmi, který je může chránit před nebezpečím na internetu. V roce 2007 bylo hlavní téma soutěže „Internet – svět, který pomáhá i ubližuje“ [Soutěž, 2008].

2008 - tento rok se konala tisková konference na Ministerstvu vnitra za účasti tehdejšího ministra vnitra Ivana Langera, který vyhlásil u této příležitosti soutěž **Mobilstory**. Soutěžící děti a mládež měly za úkol pomocí mobilních telefonů vytvořit krátký film nebo hudební klip, který bude odrážet jejich vnímání virtuálního světa. Soutěž má své vlastní stránky, kde jsou umístěny základní pravidla mobilní etikety, rady pro děti a rodiče.

V roce 2009 se hlavním tématem stal boj proti kyberšikaně. Také tento rok proběhla soutěž Mobilstory pod heslem „Kamarádství, které překonává kybernetickou šikanu“. Tentokrát byly vyhlášeny dvě kategorie. Kromě vytvoření videa byla možnost zúčastnit se i se svým literárním dílem. Soutěž byla určena žákům základních škol ve věku 10 až 16 let [Soutěž, 2009].

Do soutěže organizované NCBI v roce 2011 se přihlásilo celkem 76 institucí ze všech krajů České republiky. Losování výherců proběhlo 15. února 2011. První místo získala Základní škola Chrast [NCBI, 2011i].

V úterý 7. února 2012 proběhla tisková konference u příležitosti Dne bezpečnějšího internetu. Organizátorem bylo Národní centrum bezpečnějšího internetu, dalšími účastníky byly společnosti Intel, Google, Telefonica, sdružení Život 90, zástupci Horké linky a Linky bezpečí. Účastníci se shodli, že je bezpečnost užívání internetu stále důležitějším bodem. Kromě osvěty dětí je však třeba zaměřit se i na seniory, kteří jsou méně zkušení. Ročník 2012 vybízel právě k otevření dialogu mezi dětmi, rodiči a prarodiči, který by vedl k efektivní výměně informací a hlavně osobních zkušeností.

V soutěži NCBI se letos sešlo celkem 29 přihlášek. První místo obdržela ZŠ a MŠ Ludgeřovice [NCBI, 2012i].

Evropská cena o nejlepší online obsah

Cílem této soutěže je upozornit na pozitivní a kvalitní obsah na internetu, který je primárně určen dětem ve věkovém rozpětí 6 až 12 let. Tyto stránky by měly být především zábavné a poučné.

V prvním ročníku bylo Národní kolo této soutěže otevřeno do 28. února 2011, kdy bylo možno nominovat vhodné stránky. Výsledky pak byly vyhlášeny 20. března v průběhu konference Junior internet. Celkem se soutěže zúčastnilo 16 projektů ve dvou kategoriích, kategorie dospělých tvůrců a kategorie mladých tvůrců, kdy stránky tvořili autoři ve věku 12 až 17 let.

Výsledky pro rok 2011:

Kategorie - dospělí tvůrci

1. místo - www.alik.cz
2. místo - dejiny.ceskatelevize.cz
3. místo - www.signalny.cz

Kategorie - dětsí tvůrci

1. místo - www.kybersikana.eu
2. místo - folmici.cz
3. místo - napaloucku.blog.cz [NCBI, 2011j]

K vyhlášení vítězů celoevropského kola prvního ročníku došlo 17. června 2011 v Bruselu.

Soutěž má již své vlastní české webové stránky, které je možné najít na adrese: prodeti.ncbi.cz. Stránky poskytují v přehledné formě všechny informace týkající se soutěže. Slouží také ostatním jako návod a inspirace pro další, kteří by chtěli podobné stránky vytvořit.

V roce 2012, ve druhém ročníku, bylo do soutěže v rámci České republiky nominováno 20 stránek. Vítězem se stal Webík Českého rozhlasu, který se nachází na této adrese: <http://www.rozhlas.cz/spektrum/portal/> [NCBI, 2012m].

2.3 Další aktivity v rámci České republiky

Jak už bylo jednou řečeno, tématu bezpečného internetu se v České republice věnuje kromě Národního centra bezpečnějšího internetu řada státních institucí a dalších organizací, jejichž činnost a zaměření se přímo dotýká této tematiky. Většina jich pořádá také osvětové akce, přednášky, workshopy a poskytují veřejnosti informační materiály. Některé z těchto institucí budou nyní představeny.

Úvodní část podkapitoly bude přitom věnována činnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v oblasti prevence sociálně patologických jevů a dále Rámcovým vzdělávacím programům.

2.3.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je možné najít Metodické pokyny k prevenci sociálně patologických jevů. Pokyny se věnují několika oblastem, např. návykové látky, krádeže, tabák, porucha příjmu potravy, alkohol, homofobie, extremismus, rasismus, xenofobie a antisemitismus. Samozřejmě je zde také část, která se věnuje kyberšikaně a radí školám, jak se zachovat v případě, že se u nich tato problematika vyskytne. Základem je zmapovat konkrétní případ a podle něj se pak rozhodnout pro vhodný postup řešení. V každém případě je vždy nutné informovat ředitele dané školy. Případ by měl řešit metodik prevence společně s výchovným poradcem, popřípadě školním psychologem, dále s třídním učitelem. V některých případech také se školským poradenským zařízením.

V rámci prevence pokyny školám doporučují následující opatření:

- zanést do školního řádu pravidla používání počítačů, internetu a mobilních telefonů
- informovat žáky o netiketě
- instalovat v počítačových učebnách software, umožňující sledovat, co žáci právě dělají na své ploše
- vzdělávat aktivně pedagogy a podporovat pozitivní využívání technologií

Pokud učitel zjistí, že byl skutečně spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost se obrátit na orgány, které jsou činné v trestním řízení. Jestliže má pouze podezření, měl by tuto skutečnost ohlásit obecnímu úřadu, orgánu sociálně právní ochrany dětí.

Další bod v rámci prevence představuje tvorba Minimálního preventivního programu.

Minimální preventivní program

Podle Metodického pokynu ministra školství k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních by každá škola měla mít **Minimální preventivní program**. Je to základní nástroj prevence v odvětví školství a vede k realizaci řady preventivních aktivit, které se vedle výchovných problémů, záškoláctví, zneužívání návykových látek a patologického hráčství týkají také šikany a kyberšikany. Mezi hlavní aktivity, která by na jeho základě měla instituce dodržovat, patří mimo jiné:

- vzdělávání školních metodiků prevence a dalších pedagogů v oblasti prevence
- začlenění preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů
- působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost
- sledování konkrétních situací ve školním prostředí
- uplatňování preventivních kroků speciálně zaměřených na rizikové skupiny dětí.

Součástí Minimálního preventivního programu by měl být také **Program proti šikanování**. Jeho cílem je vytvořit bezpečné prostředí a stanovit krizový plán pro případ, kdy na škole k šikaně dojde (zahrnuje situace, které zvládne škola řešit sama i kdy už je potřeba pomoc institucí zvenčí).

Minimální preventivní program je zpracován vždy na příslušný školní rok, odráží místní specifika a vychází z aktuální situace ve škole. Následně by měl být vyhodnocován, aby se mohla sledovat jeho celková účinnost. Vypracovává ho školní metodik prevence společně s ostatními pedagogy.

Svoji roli v oblasti internetu a komunikačních technologií hraje ministerstvo také tím, že se podílí na realizaci Rámcových vzdělávacích programů. Ty stanovují obsah

výuky a tedy také to, co by se děti a mládež měly ve škole naučit. Rámcové vzdělávací programy zahrnují též základní seznámení se zásadami bezpečného chování na internetu [ČESKO, 2007].

Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program vymezuje závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy (předškolní, základní a také střední) vzdělávání. Vychází z nové strategie vzdělávání, která se snaží o uplatnění vědomostí a dovedností v praktickém životě. Vymezuje, co je pro všechny společné a nezbytné v povinném základním vzdělání. Jedná se o systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků v rozmezí 3 až 19 let. Tyto dokumenty jsou vytvořeny na dvou úrovních - **státní a školní**. Státní úroveň reprezentuje Národní program vzdělávání a Rámcové vzdělávací programy. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, podle kterých se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Základní vzdělávání je jedinou etapou vzdělávání, kterou musí povinně projít všechny děti. Organizačně je rozdělena do dvou stupňů. Na **prvním stupni** si žáci zvykají na nové prostředí a snaží se postupně dostat do systému pravidelného vzdělávání. Program žáky motivuje k dalšímu učení, vede je k aktivitě, poznávání, objevování a tvoření. **Druhý stupeň** už je zaměřen na získávání vědomostí a návyků vedoucích k samotnému učení, utváření postojů, zodpovědnému rozhodování i respektování práv a povinností.

Cíle základního vzdělávání jsou:

- osvojit si strategie učení a motivovat žáky pro celoživotní učení
- podněcovat k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů
- vést žáky k všestranné a otevřené komunikaci
- rozvíjet schopnost spolupracovat v kolektivu
- naučit žáky uplatňovat svá práva a plnit své povinnosti
- rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví
- vést k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám
- poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti a uplatňovat je spolu se získanými vědomostmi při rozhodování o profesní budoucnosti.

Obsah základního vzdělávání je rozdělen celkem do devíti oblastí. Ve své práci bych ráda věnovala pozornost jedné z nich, a to **Informačním a komunikačním technologiím**. Tato oblast umožňuje všem žákům získat základní úroveň informační gramotnosti:

- základní dovednosti v ovládnání výpočetní techniky
- orientace ve světě informací
- práce s informacemi a jejich využívání pro další vzdělávání a praktický život

Tato část byla nakonec zařazena jako povinná součást základního vzdělávání a to díky stále rostoucí potřebě osvojit si základní dovednosti práce s počítačem a internetem, neboť jsou dnes v informační společnosti nezbytnou podmínkou pro uplatnění v pracovní sféře.

Cílové zaměření této oblasti je:

- poznání úlohy informací, využívání moderních informačních a komunikačních technologií
- porozumění toku informací (vznik, uložení, přenos, zpracování, vyhledávání, praktické využití)
- formulování požadavků
- porovnání informací a poznatků z většího množství alternativních zdrojů (ověřit věrohodnost informací)
- využívání výpočetní techniky ke zvýšení efektivnosti učebních činností a organizace práce
- využívání techniky při prezentaci výsledků své práce
- respektování práv k duševnímu vlastnictví
- **zaujetí odpovědného, etického přístupu k nevhodným obsahům na internetu či v jiných médiích**
- šetrná práce s výpočetní technikou

První stupeň zahrnuje základy práce s počítačem, vyhledávání informací a komunikace, zpracování a využití informací.

Žák prvního stupně by měl podle očekávaných výstupů:

- umět využívat základní funkce počítače
- respektovat pravidla bezpečné práce s hardwarem a softwarem (v tomto ohledu učivo zahrnuje seznámení se zásadami bezpečnosti práce a prevence zdravotních rizik spojených s užíváním výpočetní techniky)
- chránit data před poškozením, ztrátou a zneužitím
- při vyhledávání používat jednoduché cesty
- vyhledávat informace na portálech, v knihovnách a v databázích
- komunikovat prostřednictvím internetu
- pracovat s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru

Druhý stupeň by měl žáky naučit:

- ověřovat věrohodnost informací a informačních zdrojů
- ovládat práci s textovými, grafickými, tabulkovými editory
- uplatňovat základní pravidla pro práci s textem a obrazem
- pracovat s informacemi v souladu se zákonem o duševním vlastnictví
- zpracovávat a prezentovat informace v textové, grafické či multimediální formě

Mediální výchova je ještě zařazena v tzv. "průřezových tématech". Tato témata se zabývají aktuálními problémy současného světa a jsou nedílnou součástí základního vzdělání. Školy je musí zařadit do své výuky. Mediální výchova má naučit žáky základní mediální gramotnosti, práci s médii, kritickému čtení a vnímání mediálních sdělení, chápání podstaty sdělení, kritický pohled na zpravodajství a reklamu, rozlišování důležitosti zpráv a seznámit je s dalšími poznatky, které se týkají mediální komunikace.

Tvorbu rámcových vzdělávacích programů má na starosti Národní ústav pro vzdělávání, který vznikl v roce 2011 sloučením tří institucí - Národního ústavu odborného vzdělávání, Výzkumného ústavu pedagogického a Institutu pedagogicko-psychologického poradenství v ČR [Rámcový..., 2007].

2.3.2 Úřad na ochranu osobních údajů

Úřad sídlí v Praze, byl zřízen na základě zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Tento zákon upravuje působnost úřadu, jeho práva a povinnosti. Úřad je nezávislým orgánem, který dohlíží na dodržování zákonem daných povinností týkajících se zpracování osobních údajů. Přijímá podněty a stížnosti od občanů na porušení zákona a poskytuje také poradenství v této oblasti. Mimo to se úřad také věnuje otázce bezpečného internetu pro děti.

Na svých stránkách má speciální část určenou právě mládeži. Zde naleznou rady správného chování v prostředí na internetu, Úmluvu o právech dítěte. Jsou zde pro ně také připraveny různé hry a křížovky. Mimo to u příležitosti Dne ochrany osobních údajů, který připadá na 28. ledna, pořádá každý rok soutěž s názvem „Moje soukromí. Nedívat, nešťourat!“ Soutěž byla zahájena v roce 2007. Úřad se jejím prostřednictvím rozhodl působit přímo na žáky a studenty škol. Úkolem soutěžících bylo literární nebo výtvarnou formou zpracovat různá témata týkající se ochrany soukromí. Soutěž se věnovala následujícím otázkám: Co chápete pod pojmem soukromí? Je pro vás důležité? Vážíme si soukromí? Co by se mělo zlepšit v jeho zabezpečení? Účastníci měli za úkol nakreslit svoji představu, vytvořit fotografii či zaslat literární dílo věnované dané problematice. V podobném duchu probíhaly i následující dva ročníky. V roce 2010, v průběhu čtvrtého ročníku, měly děti za úkol vytvořit svého ochránce na internetu, který bude hlídat jejich osobní údaje a soukromí. Postavička jim měla připomínat, aby si dávaly pozor na to, co a komu na internetu sdělují. Menší děti, které nejsou tolik technicky zdatné, malovaly zvířátko, které podle nich dokáže nejlépe chránit soukromí. Pátý ročník soutěže se nesl v duchu motto „Chraňte naše i své soukromí“. Smyslem bylo upozornit děti na bezpečné nakládání s osobními údaji při práci na internetu a v prostředí sociálních sítí. Věková hranice byla 11 až 18 let. Děti měly i tentokrát za úkol vytvořit postavu strážce soukromí

na internetu. Kromě toho tento rok také probíhala speciální soutěž pro děti ve věku 7 až 10 let s názvem Webová divočina (Wild west wood). Jejím vítězem se stal ten, kdo nejrychleji prošel začarovaným lesem a dokázal splnit všechny zadané úkoly. Během hry se děti dozvěděly mnoho důležitých informací o svých právech a o tom, jak se chovat bezpečně na internetu. Hru původně vytvořila Rada Evropy. Na její české verzi se podílel právě Úřad na ochranu osobních údajů. Letos soutěž apelovala na jeden z hlavních současných problémů týkající se ztráty kontroly nad informacemi umístěnými na internetu. Jakmile je jednou něco zveřejněno, může to kdokoliv a kdykoliv na internetu najít. Tento ročník tedy měly děti za úkol v rámci soutěže ukončit dva rozehrané příběhy, a to formou povídky, úvahy, filmu, scénáře či comicsu [Pro mládež, 2012].

2.3.3 Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra za podpory Národního centra bezpečnějšího internetu pořádá pro děti soutěž zaměřenou na osvětovou činnost, která se jmenuje Svět očima dětí. Jejím cílem je prevence sociálně patologických jevů a zvyšování povědomí o této problematice. Letos proběhl již devátý ročník. Je primárně zaměřena na děti prvního a druhého stupně základních škol. Jejich úkolem je vytvořit díla v rámci zvolené soutěžní kategorie [ČESKO, 2012].

Ministerstvo vnitra se také v roce 2008 zúčastnilo Bambiriády. Věnovalo se zde tématu „Nebezpečí na síti“, online obtěžování, rizikům v prostředí na internetu. Děti si odtud mohly odnést brožuru věnovanou nelegálnímu obsahu na internetu, menší zase omalovánky [ČESKO, 2008].

Ministerstvo se také podílelo na organizaci konference „Bezpečnější internet pro děti“, která proběhla 20. dubna 2009. Jednalo se o ministerskou konferenci zabývající se bojem proti nelegálnímu obsahu a chování online. Akce se konala v průběhu českého předsednictví v Radě EU. Pořádalo ji právě ministerstvo společně ve spolupráci s Evropskou komisí. Zúčastnil se také tehdejší ministr vnitra Ivan Langer a policejní prezident Oldřich Martinů. Na konferenci byla přijata Pražská deklarace. Tento dokument měl vést k vytvoření podmínek pro bezpečnější internet pro děti a mládež a zvýšit celkovou informovanost veřejnosti. Část bloku byla věnována policejní spolupráci a mimo jiné představila také databázi ICAID [ČESKO, 2009].

2.3.4 Policie ČR

Svoji důležitou a významnou roli v rámci bezpečného internetu hraje také Policie České republiky, která organizuje různé přednášky, semináře a projekty v jednotlivých krajích. A to jak pro děti, tak pro jejich rodiče a pedagogy.

Preventivní programy jsou v tomto směru velmi důležité. Děti sice mají základní znalosti o chování na internetu, znají je z domova či ze školy. Ale pokud jim tato pravidla říkají policisté a doplní to o praktické případy ze života, působí to na ně daleko výchovnějším způsobem. Děti se od policistů také dozvědí o důsledcích plynoucích z nebezpečného chování na internetu. O besedy je mezi školami a veřejností zájem.

Jako příklad bych ráda uvedla následující projekty.

Policie ČR Královéhradeckého kraje a Krajský úřad Královéhradeckého kraje spolupracovaly na pokračování projektu **E-bezpečí**. Jedná se o seminář zaměřený na prevenci v oblasti ICT a problematiku nebezpečných jevů na internetu. V jeho rámci policisté z Preventivně informačního oddělení KK navštěvovali vzdělávací kurz týkající se prevence rizikové virtuální komunikace. Na základě jeho absolvování mohou nyní policisté přednášet na školách pro studenty a žáky [Policie ČR, 2010].

Projekt realizovalo **PRVOK** (Centrum prevence rizikové virtuální komunikace) Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, o kterém bude v této kapitole ještě detailnější zmínka.

Bezpečně na internetu je akce, kterou pořádá Městská policie Brno - odbor prevence. Je věnována především problematice kyberšikany, zabývá se teoretickými i praktickými otázkami. Cílem celé iniciativy je informovat žáky a učitele jak jí předcházet a bránit se. Během přednášky děti samy hledají na internetu pojmy vztahující se k rizikům. Často je tato činnost donutí zamyslet se nad svým dosavadním chováním v prostředí online a přiměje je ho změnit [Městská...,2012].

Další aktivitou Policie České republiky v Jihomoravském kraji je projekt **Bezpečně v kyberprostoru**. V jeho rámci probíhají přednášky a školení na téma kyberšikana. Cílem je omezit rozšiřování nebezpečných jevů na internetu, zvýšit povědomí veřejnosti o rizicích. Semináře jsou určeny žákům, veřejnosti, ředitelům škol, učitelům, metodikům prevence sociálně patologických jevů v JMK. Ředitelé navštívených škol byli požádáni, aby téma kyberšikany a obrany proti ní začlenili do školních vzdělávacích programů. Učitelé obdrželi výukové DVD, metodici prevence byli seznámeni s jednotlivými formami kyberšikany a postupem při zjištění tohoto jevu ve škole [Policie ČR, 2012].

Poldík webík je projekt Ostravské policie, jehož úkolem je upozornit děti a jejich rodiče na možná rizika v prostředí internetu a naučit je odpovědnému chování na sociálních sítích. Cílovou skupinu tvoří žáci 4., 5. a 6. tříd ZŠ, přednášky jsou určeny také rodičům dětí, dětem z dětských domovů, výchovných a diagnostických ústavů.

Záměrem projektu je opakované a dlouhodobé působení prostřednictvím přednášek, které budou probíhat v rámci celého roku. Projekt byl zahájen v říjnu 2011. Pro větší efektivitu a lepší udržení dětské pozornosti využívá speciálních animovaných postaviček, jako je Poldík Webík, který dětem radí nebo groomer Ruda, který zosobňuje negativní jevy na internetu [Svodoba, 2011].

2.3.5 Centrum PRVOK PDF UP

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace se věnuje zejména prevenci rizikového chování v prostředí internetu.

Projekt **E-bezpečí** je podporován Ministerstvem vnitra a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Byl zahájen v roce 2008. Je zaměřen na učitele, žáky a jejich rodiče. Úkolem projektu je identifikovat nebezpečné jevy na internetu, které jsou spojené s online komunikací a které mohou negativně působit na děti. Informace o těchto jevech pak následně zveřejňují a umísťují na svůj portál, aby byl všem přístupný a mohli tento obsah využívat k osvětě a prevenci.

Původně se projekt nacházel na stránkách cms.e-bezpeci.cz, ty byly v březnu 2011 aktualizovány a přesunuty na adresu www.e-bezpeci.cz.

Projekt také nabízí řadu vzdělávacích akcí určených pro různé věkové skupiny, pro žáky ZŠ, studenty SŠ, učitele (metody řešení jednotlivých problémů, právní rámec), Policii ČR a také pro pracovníky odborů sociální prevence a sociálně právní ochrany dětí a mládeže. Akce jsou zaměřeny na následující témata: kyberšikana, happy slapping, sexting, kybergrooming, kyberstalking, ochrana osobních údajů a sociální sítě, hoax a spam, phishing, pharming a sociální inženýrství. Akce vedou lektoři daného centra v Olomouci. Semináře jsou placené [Projekt..., 2012].

Projekt **E-nebezpečí** spolupracuje s PRVOK PDF UP. Jeho cílem je poskytovat kvalitní vzdělání učitelům ZŠ a SŠ všech aprobací z Olomouckého kraje v oblasti prevence sociálně patologických jevů souvisejících s používáním internetu a mobilních telefonů.

Má za úkol rozšířit informační základnu specializovaných zdrojů. Pedagogové získají řadu informačních letáků, pracovních materiálů a rad, jak řešit některé situace a pomoci tak svým žákům. Semináře jsou zdarma. Jsou rozděleny do dvou částí, prezenční (6 hodin) a e-learningové (2 měsíce) [E-nebezpečí, 2012].

Centrum také poprvé tento rok pořádalo speciální konferenci **Rizika internetové komunikace** – teorie, praxe, prevence a edukace. Konala se 10. května 2012 v Olomouci. Semináře byly zaměřené na nebezpečné jevy v prostředí internetu a související s používáním mobilních telefonů. Konference byla určena zájemcům z řad učitelů, studentům učitelství, ředitelům škol, psychologům, terapeutům a také policistům, kteří se věnují preventivní činnosti [Rizika, 2012].

Dalším z projektů centra je **E-Synergie**. Představuje vědeckovýzkumnou síť zabývající se riziky elektronické komunikace a bojem proti kyberkriminalitě.

Cílem tohoto projektu je vytvořit funkční síť, která by efektivně zkombinovala teoretickou (výzkum) i praktickou oblast (vzdělávání, implementace znalostí) a spojila vzdělávací a výzkumné organizace, jež se věnují této problematice. Koloběh informací by měl probíhat prostřednictvím seminářů, workshopů a školení. Svým způsobem navazuje na předchozí projekty E-bezpečí a E-nebezpečí. Na rozdíl od nich však věnuje pozornost nové cílové skupině, kterou tvoří studenti učitelských oborů. Díky tomu získají budoucí učitelé vzdělání v oblasti bezpečného internetu, seznámí se s postupy, jak řešit kritické situace [E-Synergie, 2012].

Centrum provozuje také internetovou poradnu, která slouží široké veřejnosti.

2.3.6 Bezpečný internet.cz

Hlavním záměrem tohoto portálu je informovat veřejnost o možných rizicích, která souvisí s používáním internetu. Také ukazují veřejnosti na názorných příkladech, jak se jim úspěšně bránit. Portál je tematicky rozdělen do několika sekcí, aby si zde všichni našli potřebné informace. Projekt je zaměřen na různé věkové cílové skupiny, aby mohl oslovit co nejvíce uživatelů internetu. Snaží se na praktických ukázkách předvést vhodné návyky chování na internetu. Vychází z domněnky, že čím více budou uživatelé informováni o možném nebezpečí, tím rychleji se s ním budou umět vypořádat.

Části portálu jsou následující:

a) začínající uživatel

Tato sekce upozorňuje začátečníky, na co by si měli dávat pozor. Učí je, jak správně zacházet s internetem, uvádí základní pravidla bezpečného užívání.

b) pokročilý uživatel

Tento oddíl je věnován již zkušeným uživatelům a radí jim například v oblasti internetového bankovníctví, při ochraně osobních dat.

c) rodiče

V této části naleznou rodiče především rady pro bezpečnost svých dětí.

d) děti

Děti zde mohou najít komiksové příběhy a jejich prostřednictvím se seznámit s pravidly bezpečného chování v prostředí online.

e) školy

Učitelé naleznou zajímavé tipy pro obohacení výuky ve školách.

Zakládajícími partnery projektu jsou společnosti Česká spořitelna, Microsoft a Seznam.cz [Bezpečný..., 2012].

2.3.7 Internet hotline

Prostřednictvím této linky může každý občan anonymně nahlásit nelegální obsah. Jejím úkolem je totiž bránit šíření nezákonného obsahu na internetu a snížit různá nebezpečí v tomto prostředí. Veřejnost informuje, prostřednictvím formuláře nebo emailu, linku o stránkách, kde se nachází dětská pornografie, dětská prostituce, extremismus a další nelegální obsah. Linka se pak po ověření informace pokusí ve spolupráci s policií o odstranění tohoto obsahu. Občané se na linku mohou obracet také se svými dotazy a problémy z oblasti internetu.

Linka je v provozu od roku 2007 a je to v podstatě první česká internetová linka s tímto zaměřením, která umožňuje nahlásit nelegální obsah. Tento projekt je realizován ve spolupráci nadace Naše dítě a Policie České republiky a pod záštitou MŠMT ČR. V roce 2008 se stala členem INHOPE [Internet Hotline, 2012].

Nadace Naše dítě byla založena 1. října 1993. Je to nezisková organizace. Jejím úkolem je pomáhat dětem a mladistvým, kteří se ocitli v obtížné životní situaci. Jde o pomoc týraným, zneužívaným, opuštěným nebo handicapovaným dětem a dále také dětem z problémových rodin, z dětských domovů a z diagnostických a kojeneckých ústavů. Je členem sítě eNASCO, jejímž cílem je snižovat rizika a nebezpečí, která dětem hrozí v online prostředí. Mimo to také finančně podporuje projekt Seznam se bezpečně [Nadace...,2012].

2.3.8 Minimalizace šikany

Minimalizace šikany je projekt Nadace O2. Jeho koordinátorem je občanské sdružení AISIS, které se specializuje na obecně prospěšné vzdělávací programy. Projekt byl zahájen v roce 2005. Cílem programu je snížit výskyt šikany a kyberšikany v českých školách. Základem projektu je především vzdělávání a pořádání přednášek a konzultací pro učitele. Snaží se vytvořit jednotný systém, jenž by mohl být uplatňován ve všech školách České republiky. To má vést učitele ke zvýšení znalostí a připravenosti šikanu řešit.

Nedostatek znalostí a zkušeností pedagogů je totiž často hlavní příčinou, proč není šikana vždy včas řešena. Vzdělání pedagogických pracovníků má také vést k postupné tvorbě bezpečného prostředí ve školách.

Kromě seminářů je v rámci programu organizována řada dalších jiných aktivit (osvětové kampaně, výzkumy) a v provozu je také poradna. Stránky poskytují základní informace o šikaně (co to je, její znaky, stádia šikanování, kde hledat pomoc), rady pro rodiče (jak poznat, že dítě je šikanováno a jak mu pomoci), rady pro školy (prevence, rozeznání šikany, řešení šikany), příběhy ze života. V roce 2009 získal projekt podporu MŠMT [Minimalizace..., 2012].

2.3.9 Protišikaně.cz

Projekt provádí ve spolupráci Národní centrum bezpečnějšího internetu a Základní škola Lupáčova. Ta společně s partnerskou školou z Bukurešti vytvořila Chartu proti šikaně. Charta je na internetu volně dostupná a stanovuje principy bezpečného chování, které se žáci této školy zavázali dodržovat. V jejím rámci také apelovali na politiky, aby pomohli zavést do škol výuku bezpečného internetu a učitelé byli pravidelně v této oblasti proškolení.

Na stránkách mohou dále uživatelé zjistit, jaký je rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou. Jsou zde seznamy odkazů na české a evropské webové stránky zabývající se tímto tématem. Uživatelé tu najdou také kontakty, kam se mohou v případě nutnosti obrátit [Proti..., 2012].

2.3.10 Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny

Je to odborné pracoviště, které spadá pod Fakultu sociálních studií Masarykovy univerzity. Pracovníci institutu se dlouhodobě zajímají o vývojovou, sociální, pedagogickou psychologii, dále o psychologii osobnosti a také psychologii médií. Významnou osobností tohoto ústavu je PhDr. David Šmahel, Ph.D., který se dlouhodobě zabývá psychologií internetu a výzkumem užívání internetu u dětí a mladistvých. V současné době je rovněž editorem časopisu *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*.

Institut se podílel na řadě výzkumných projektů, které souvisí s rizikovými faktory v prostředí internetu. Ráda bych uvedla některé z nich.

Rizika užívání internetu dětmi a dospívajícími - tento projekt se zaměřuje na možná úskalí, se kterými se mohou děti a dospívající v dnešní době na internetu setkat. Projekt si

klade za cíl prozkoumat rizika v online prostředí, kontext a dopady na děti a mládež ve věku 10 až 17 let (psychologické dopady shlédnutí pornografických snímků, vliv na navazování sexuálních kontaktů, dopady členství v potenciálně rizikových online komunitách jako jsou - "pro ana" blogy či komunity zaměřené na sebepoškozování, dopady kyberšikany). Součástí projektu bude také analýza dat z šetření EU Kids Online II, jehož je institut členem. Cílem projektu je doplnit znalosti o současných rizicích na internetu a předat je učitelům a psychologům. Výsledky budou zprostředkovány i veřejnosti a měly by sloužit jako podklad pro vypracování programů pro prevenci online rizik.

Copingové strategie kyberšikany u adolescentů - projekt se zabývá zvládnutím kyberšikany a obtěžováním u dospívajících. Probíhá v rámci mezinárodní akce Coping with Negative and Enhancing Positive Uses of New Technologies, in Relationships in Education Setting, které se účastní celkem 29 států. Stěžejní částí výzkumu bude dotazníkové šetření s 1600 žáky ve věku 12 až 17 let v Jihomoravském kraji. Poznatky budou použity v akademické sféře.

Vnímání online rizik dětmi a dospívajícími - projekt si klade za cíl zkoumání online rizik a jejich dopadů z pohledu dětí a dospívajících. Navazuje na výzkum EU Kids Online II. Výsledky budou použity pro publikace a prezentace na konferencích.

Institut se dále také podílel na vytvoření týmu **VITOVIN**, jenž se zabývá výzkumem internetu a nových médií. Kromě českých odborníků z oblasti psychologie a sociologie jsou zde zastoupeni i zahraniční vědci. Celý tým se podílí na realizaci mezinárodních výzkumů, konkrétně na projektu EU Kids Online III [Institut...,2012].

2.3.11 iNeBe - Informační (ne)Bezpečí

Tento projekt si klade za cíl šířit osvětu pomocí názorných příkladů a vzdělávat formou šoku knihovníky a informační pracovníky v oblasti informační bezpečnosti. K tomu nabízí zdarma e-learningový kurz v Moodle, rozdělený do čtyř tematických částí: sociální sítě, nevyžádaná pošta, metoda ověřování identity a preventivní opatření. Každá knihovna, která projde tímto kurzem, obdrží nálepku "Knihovna proškolená v oblasti informační bezpečnosti" a její uživatelé tak budou vědět, že na její zaměstnance se mohou v případě potřeby obrátit o pomoc.

Projekt je aktivitou studentů navazujícího magisterského studia při Kabinetu informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně. Tým navázal spolupráci s projektem Bezpečně v kyberprostoru [Projekt iNebe, 2012].

2.3.12 Seznam se bezpečně

Celý projekt má své počátky v roce 2008, kdy společnost Seznam.cz uspořádala ve Švandově divadle konferenci pro učitele, aby jim lépe přiblížila rizika narůstající společně s používáním sociálních sítí (společnost čerpala ze svých zkušeností se sociální sítě Lidé.cz). Tato událost měla mezi veřejností nečekaný úspěch a na jeho základě se organizátoři následně rozhodli pro natočení snímku, který měl shrnout tuto problematiku a varovat děti a mládež před potenciálními riziky.

V rámci projektu byly natočeny už dva filmy a oba získaly záštitu MŠMT ČR. Projekt vznikl ve spolupráci společnosti Seznam.cz, Policie ČR, CZ.NIC, Moje ID, Divadla v Dlouhé, Nadace Naše dítě, Internet hotline.

Filmy jsou určeny pro děti druhého stupně základní školy, jejich rodiče a pro pedagogy. Komentuje je Mirek Vaňura, který je známý z TV pořadu 112. Jejich cílem je upozornit na nebezpečí na internetu a na skrytou identitu uživatelů. Také mají varovat děti před hrozbami, které na ně číhají ve virtuálním světě. Děti se často chovají v prostředí internetu velmi lehkovážně, jsou důvěřivé, proto je třeba je upozorňovat na rizika, se kterými se mohou setkat.

V prvním filmu z roku 2009, který trvá třicet minut, jsou zaznamenány skutečné příběhy ze života odrážející rizika anonymního seznamování po internetu (znásilnění, zneužití nahých fotografií, vydírání). Film byl distribuován do všech českých škol.

Druhý film s čtyřicetiminutovou stopáží, spatřil světlo světa v roce 2012 a věnuje se mimo jiné také čím dál aktuálnějšímu problému sociálního inženýrství a dětské prostituce. Často se stává, že se děti na internetu sami nabízejí a prodávají odměnou za kredit, peníze - snímek chtěl na tuto problematiku upozornit a varovat před ní. Snímek obsahuje také rozhovor s šestnáctiletým Patrikem, jenž se nějaký čas živil jako prostitut. Dále přináší rozhovor s pedofilem Miroslavem.

V rámci projektu byla také natočena krátká a vtipně vzdělávací videa, která připravili herci z Divadla v Dlouhé pod názvem Křečci v síti [Seznam..., 2012].

2.3.13 Asociace herního průmyslu ČR a SR

Myslím si, že své místo v mé práci si zaslouží také Asociace herního průmyslu ČR a SR. Je to občanské sdružení zaměřené na zvyšování informovanosti veřejnosti o videohrách na našem území. Asociace sdružuje největší společnosti z řad importérů a také distributorů softwaru u nás a na Slovensku. Na jejich stránkách mohou rodiče najít informace o klasifikačním systému PEGI. Asociace tento celoevropský systém hodnocení

podporuje a umisťuje na všechny hry u nás prodávané značky, kterými hodnotí vhodnost obsahu her pro různé věkové kategorie [Servis...,2012].

2.3.14 Mobilní operátoři

Krátce bych se ve své práci věnovala mobilní operátorům působících v České republice. Jejich úkolem je starat se o bezpečnost dětí při používání mobilních telefonů.

2.3.14.1 O2

Společnost věnuje část svých stránek bezpečí pro děti. Zde poskytuje rodičům základní rady. Zajišťuje, aby se ke službám pro dospělé na portálu O2 Active nemohl dostat nikdo mladší 18 let. Umožňuje rodičům zablokovat dětem volání na prémiová čísla. Uživatelům dále nabízí speciální software, nástroj s názvem Strážce internetu. Díky němu mohou rodiče získat kontrolu nad tím, co jejich děti dělají na internetu. Mohou také zabránit styku s nevhodným obsahem nebo naopak povolit jen konkrétní, zkontrolované a bezpečné weby. Dále může zakázat přístup na sociální sítě a diskusní fóra, nastavit čas kdy může dítě na internet a nakonec také zabezpečit počítač před viry a spamy. Služba je dostupná pro uživatele s připojením k internetu od O2 a je placená. Stránky společnosti O2 dále informují, kam se mají uživatelé v případě potíží obrátit.

Kromě těchto služeb poskytuje O2 ještě osvětu v rámci své nadace a již zmíněného projektu Minimalizace šikany [Bezpečí..., 2012].

2.3.14.2 T-mobile

Také tento operátor se věnuje problematice bezpečného užívání mobilních telefonů a bezpečného chování na internetu. Snaží se zvyšovat povědomí rodičů i dětí o možných rizicích a jak jim předcházet. Věnuje se používání lokalizačních služeb (umožňují přesně zjistit, kde se kdo pohybuje), blokování některých služeb a hovorů (mezinárodní), blokování stránek s dětskou pornografií a prostitucí, stanovení limitu poslaných sms a provolaných minut. V případě potíží stránky odkazují na Národní centrum bezpečnějšího internetu a na Horkou linku. Dále pak T-mobile.cz propaguje zásady slušného chování při používání mobilních telefonů. Za tímto účelem vytvořil projekt **Jaxmobilem**, který má i své vlastní stejnojmenné internetové stránky, které se snaží pomocí vtipných ilustrací Štěpána Mareše přiblížit základní zásady mobilní etikety [Ochrana dětí, 2012].

2.3.14.3 Vodafone

Vodafone nabízí rodičům možnost zapnout Dětský profil. Toto nastavení blokuje dětem přístup k pornostránkám, hazardním hrám, stránkám, které se věnují zbraním,

drogám nebo alkoholu. Dále zabraňuje přístupu k nevhodnému obsahu v rámci internetových stránek a prémiových sms zpráv [Internet...,2012]. Nabízí rodičům dětí také kontrolu výdajů. Jde o službu Flexilimit, která upozorní na překročení nastaveného limitu sms. Další službou je Flexistrop, který dokáže zablokovat SIM kartu po vyčerpání jednotek tak, že bude fungovat pouze pro přijímání hovorů a zpráv [Flexistrop, 2012]. Stejně jako ostatní operátoři na svých stránkách odkazuje na linky, kam se lze obrátit v případě nutnosti.

Všichni tito tři operátoři jsou zakládajícími členy skupiny Asociace provozovatelů mobilních sítí. Ta na svých stránkách deklaruje, že se připojuje k Evropskému rámci pro bezpečnější používání mobilních telefonů mladistvými a dětmi a zajišťuje tak jeho implementaci v České republice. V jeho rámci se operátoři zavázali, že budou blokovat přístup k některým stránkám s nevhodným obsahem. Za tímto účelem využívají speciální databázi Internet Watch Foundation. Jedná se v podstatě o černou listinu adres obsahujících nelegální obsah (zneužívání dětí, stránky s násilím nebo podněcováním k rasové nenávisti) [Bezpečnější..., 2012].

3 Průzkum na ZŠ Vybíralova

Tato část diplomové práce je věnována dotazníkovému průzkumu a jeho vyhodnocení. Pomocí tohoto výzkumu jsem chtěla zmapovat, jaká je reálná situace na Základní škole Vybíralova, Praha 9. Zajímalo mě, jestli rodiče věnují pozornost aktivitám svých dětí na internetu, což je jeden z hlavních problémů. Dále, zda žáci mají přístup k internetu, užívají sociální sítě a mají-li základní povědomí o rizicích v online prostředí a vědí, kam se mohou obrátit v případě potíží.

Při realizaci průzkumu jsem vycházela z knihy Miroslava Dismana, "Jak se vyrábí sociologická znalost" [Disman, 1993].

3.1 Charakteristika výzkumu

Pro zjištění potřebných údajů jsem se rozhodla použít metodu dotazníku, která patří mezi nejrozšířenější. Dotazník jsem rozdala respondentům v tištěné formě. Obsahoval celkem 14 povinných otázek. Snažila jsem se je formulovat pro děti srozumitelně a uspořádat je tak, aby byl dotazník přehledný a dobře se v něm orientovaly.

Dotazník byl rozdělen do několika částí. V jeho úvodu jsem se účastníkům představila a seznámila je s účelem a cílem výzkumu. Další jeho část tvořily uzavřené, polouzavřené a otevřené otázky. První oddíl se týkal osobních údajů respondenta, např. data narození, pohlaví a třídy, kterou na základní škole navštěvuje. Druhá část byla zaměřena na zjištění, zda mají žáci doma vlastní počítač nebo mobilní telefon s připojením k internetu. Z odpovědí mělo vyplynout, zda se respondentů daná problematika přímo osobně týká. Třetí část zkoumala, jak rodiče kontrolují své děti. Další oddíl se věnoval problematice sociálních sítí, pak následovaly otázky zaměřené na osvětové akce v rámci České republiky. Dotazník je přiložen v závěru práce jako příloha číslo 2.

Dotazník byl stejný pro všechny vybrané třídy. Domnívám se, že věkový rozdíl mezi studenty není natolik veliký, aby bylo nutno vytvářet další.

Před samotným výzkumem na konkrétní základní škole jsem ještě provedla předvýzkum. Požádala jsem o vyplnění dotazníku deset respondentů stejného věku, jako je zkoumaný vzorek. Učinila jsem tak proto, abych si ověřila srozumitelnost otázek a mohla odstranit případné nejasnosti. Také jsem chtěla odhadnout celkový čas vyplňování dotazníků (tuto informaci pak předat vyučujícím před samotným průzkumem ve škole).

Z výsledku vyplynulo, že byl dotazník pro děti srozumitelný. Nejistila jsem žádné potíže a nebylo tedy třeba nic dále upravovat.

Pro svůj vlastní výzkum jsem si zvolila Základní školu Vybíralova. Škola sídlí na Černém mostě v Praze 9. Mezi její priority patří mimo jiné zvyšování ICT gramotnosti. V současné době má škola 3 počítačové učebny s 80 počítači připojenými k internetu a vybavené výukovými programy [Popis..., 2012]. Při výběru školy jsem využila svých osobních kontaktů. Dotazníky jsem nevyplňovala s žáky osobně, ale předala je po předchozí domluvě místní výchovné poradkyni, paní Mgr. Blance Střihavkové, která se postarala o jejich další distribuci mezi děti prostřednictvím učitelů.

Celkem jsem do školy donesla 100 dotazníků. Průzkum proběhl na konci června 2012. Vzhledem ke konci školního roku bylo narušení výuky minimální. Celého šetření se zúčastnilo celkem 81 žáků ze sedmých, osmých a devátých tříd. Nižší počet respondentů v sedmé třídě je způsoben absencí skupiny žáků z důvodu účasti na mimoškolní akci.

3.2 Hypotézy a cíle výzkumu

Pro svou diplomovou práci jsem sestavila 12 následujících hypotéz. Provedený výzkum provedený formou dotazníku by měl dané hypotézy potvrzovat či negovat.

- 1) Předpokládám, že většina dětí má doma počítač s připojením k internetu.
- 2) Domnívám se, že více než polovina dětí vlastní mobilní telefon s přístupem k internetu.
- 3) Domnívám se, že více než polovina rodičů nevěnuje pozornost tomu, co jejich děti na internet dělají, kolik zde tráví času, jaké stránky navštěvují a jaké hry hrají.
- 4) Předpokládám, že více než polovina žáků nemá doma nainstalovaný žádný software či filtr, který blokuje přístup na www stránky s nevhodným obsahem.
- 5) Předpokládám, že většina dotazovaných žáků má profil na některé ze sociálních sítí.
- 6) Myslím si, že více než polovina dotázaných, kteří mají profil na sociálních sítích, ho mají nastavený jako veřejně přístupný všem uživatelům.
- 7) Domnívám se, že více než polovina dotázaných, kteří mají profil na sociálních sítích, mají ve svých přátelích někoho, koho osobně neznají.
- 8) Domnívám se, že většinu informací o bezpečném používání internetu a mobilních telefonech se respondenti dozvěděli od rodičů a ve škole.

- 9) Domnívám se, že více než polovina dětí ví o existenci speciálních linek pomoci.
- 10) Předpokládám, že více než polovina dětí zná minimálně tři z uvedených stránek.
- 11) Myslím si, že více než polovina dětí se již někdy setkala s nějakou informační kampaní (video, brožura), týkající se bezpečného používání internetu či mobilních telefonů.
- 12) Domnívám se, že většina respondentů nemá povědomí o akci Den bezpečnějšího internetu.

Za cíl výzkumu jsem si stanovila:

1. Vyvrátit či potvrdit hypotézy na základě výsledků dotazníku.
2. Zmapovat informovanost žáků vybrané školy o akcích zaměřených na bezpečný internet.

3.3 Zpracování dat

Všechny dotazníky, které se mi vrátily, byly zcela zodpovězené. Žáci nebyli časově nijak omezeni, celková doba vyplňování trvala 10 až 15 minut. Celý průzkum probíhal anonymně. Vybrané odpovědi žáci označovali pomocí křížků nebo kroužkováním. Některé otázky bylo nutné zodpovědět vepsáním odpovědi.

Odpovědi jsem zpracovávala ručně pomocí čárkování. Při počítačovém zpracování do tabulek a grafické podoby jsem pro lepší přehlednost a názornost využila programu Microsoft Excel. Jednotlivá grafická znázornění jsou ještě doplněna o krátký komentář.

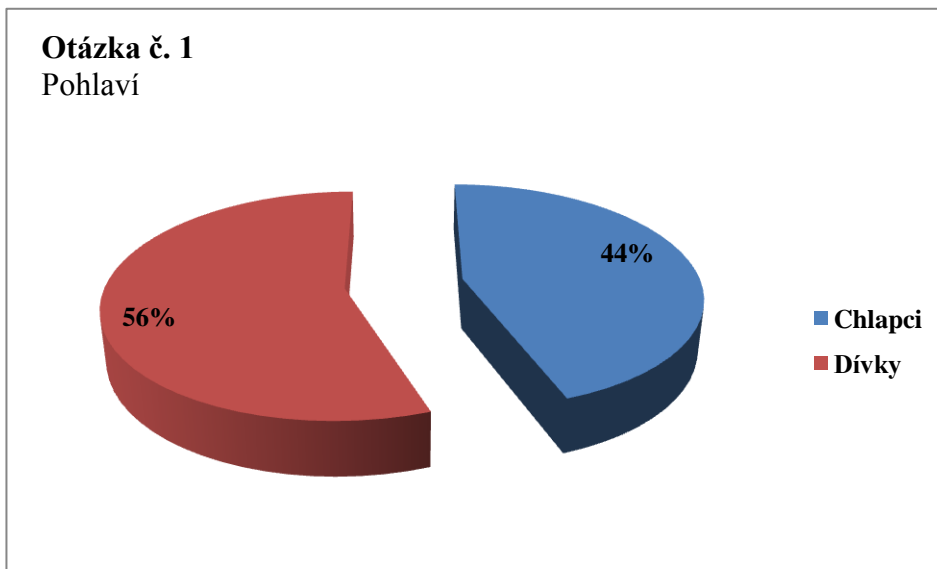
3.4 Analýza výsledků a jejich interpretace

V následující části práce budou představeny výsledky výzkumu prostřednictvím analýzy jednotlivých otázek. Pro lepší přehlednost a vizualizaci budou výsledky prezentovány také v podobě grafu.

Otázka č. 1 Pohlaví

První otázka měla za úkol zjistit, v jakém poměru budou ve výzkumném vzorku zastoupeni chlapci a dívky.

Dle výsledků se průzkumu zúčastnilo celkem 81 respondentů, z toho 45 dívek a 36 chlapců. Graf 1 znázorňuje jejich zastoupení v procentech.

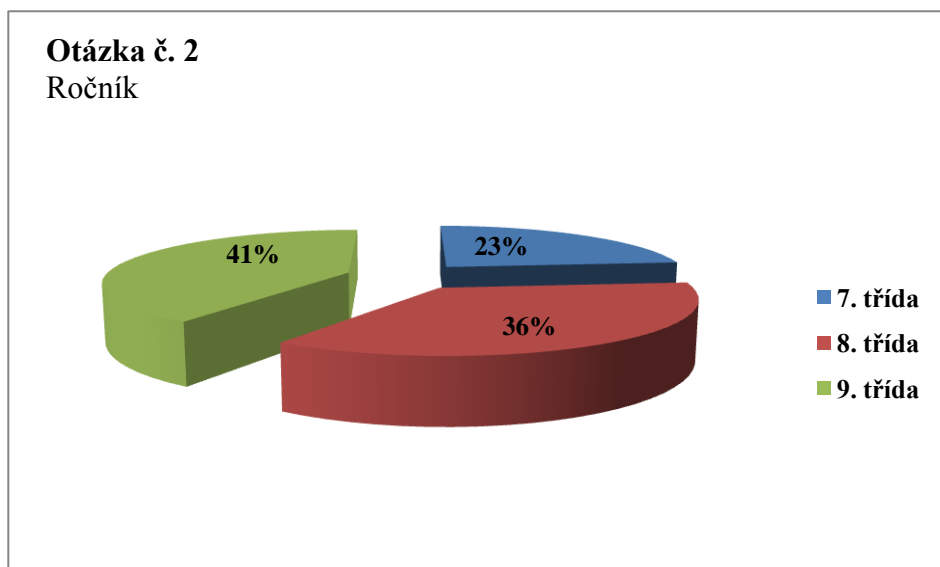

Graf 1- Pohlaví

Otázka č. 2 Ročník

Z otázky číslo dvě jsem chtěla zjistit, v jakém poměru budou ve výzkumu zastoupeni žáci sedmého, osmého a devátého ročníku.

Průzkumu se zúčastnilo 19 žáků ze sedmé třídy, 29 žáků z osmé třídy a 33 žáků z deváté třídy. Graf 2 znázorňuje jejich zastoupení v procentech.

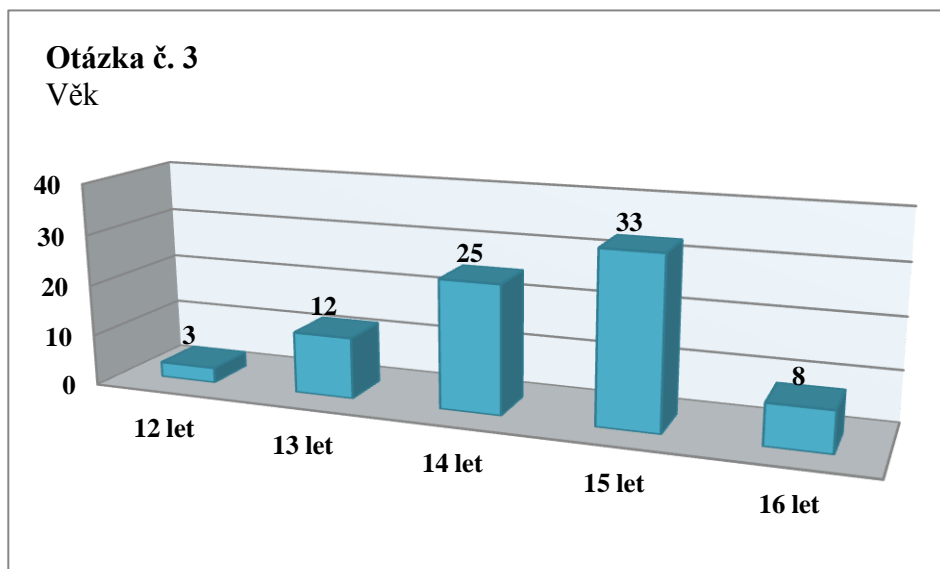
Graf 2- Ročník

Otázka č. 3 Věk

Otázka číslo tři měla za úkol zmapovat věkové rozpětí respondentů.

Dotazníkového šetření se zúčastnily děti ve věku od 12 do 16 let. Nejvíce žáků bylo ve věku 15 let (33 respondentů), nejméně ve věku 12 let (3 respondenti).

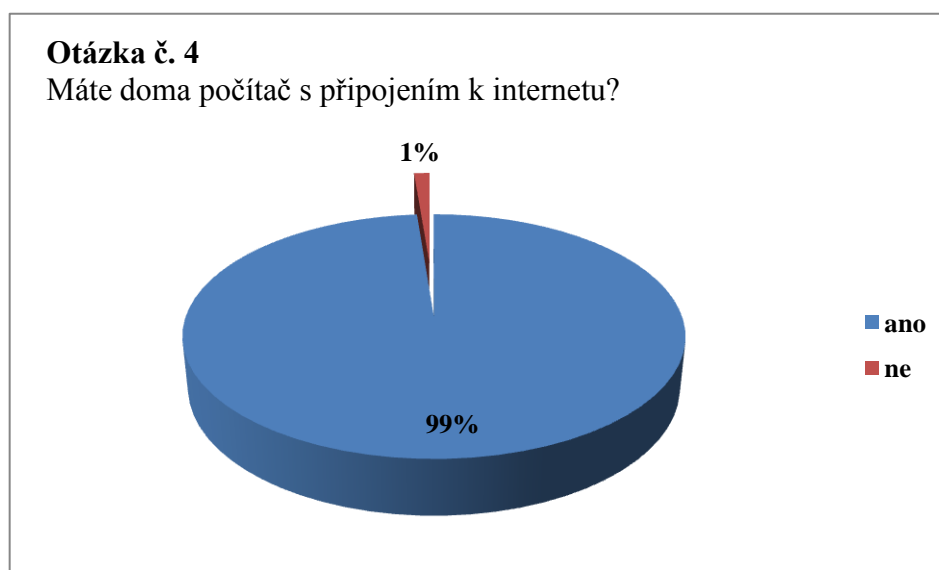
Rozložení jednotlivých odpovědí je přehledně zobrazeno v následujícím grafu 3.

Graf 3- Věk

Otázka č. 4 Máte doma počítač s připojením k internetu?

Touto otázkou jsem zjišťovala, zda mají děti doma počítač s možností připojení k internetu. Chtěla jsem si ověřit svou domněnku, že v dnešní době má většina lidí přístup k internetu. Potvrdilo se, že 80 žáků má doma počítač s připojením k internetu. Tuto možnost nemá pouze jedna žákyně ze sedmé třídy. Graf 4 znázorňuje výsledky v procentuálním zastoupení.

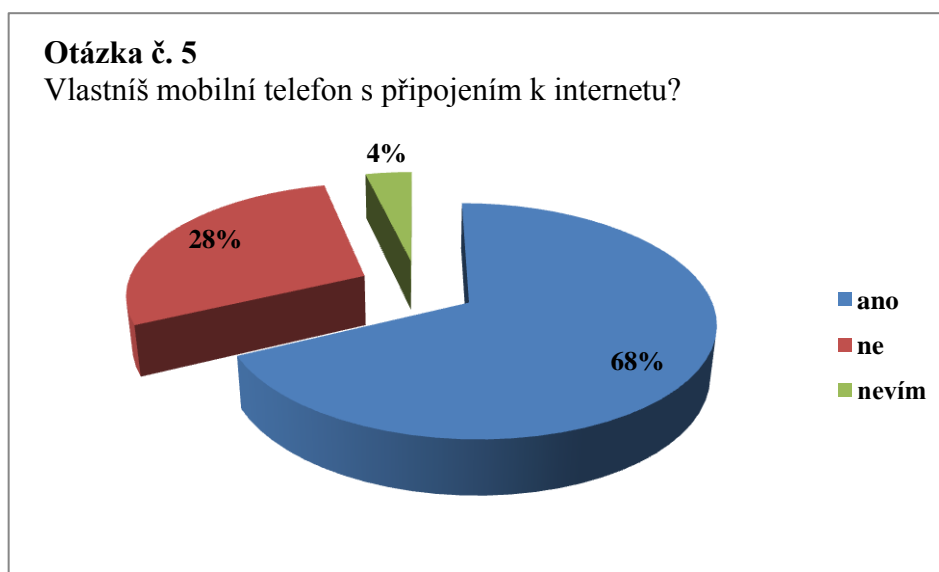

Graf 4- Připojení k internetu

Otázka č. 5 Vlastníš mobilní telefon s připojením k internetu?

Tato otázka bylo položena s cílem zjistit, jestli žáci vlastní mobilní telefon, jenž umožňuje připojení k internetu. Ptala jsem se na to proto, že v dnešní době hrají mobilní telefony důležitou roli v online komunikaci.

Výsledky potvrdily moji domněnku, že většina žáků mobilní telefon vlastní. Odpověď "ano" zvolilo 55 žáků, "ne" odpovědělo 23. Pouze tři žáci odpověděli "nevím". Graf 5 znázorňuje výsledky v procentuálním zastoupení. Nejvíce mobilních telefonů vlastní žáci z deváté třídy, celkem je jich 23.

Graf 5- Mobilní telefon

Otázka č. 6 Kontrolují tvoji rodiče, kolik času tráviš na internetu nebo jaké www stránky navštěvuješ? Jak často?

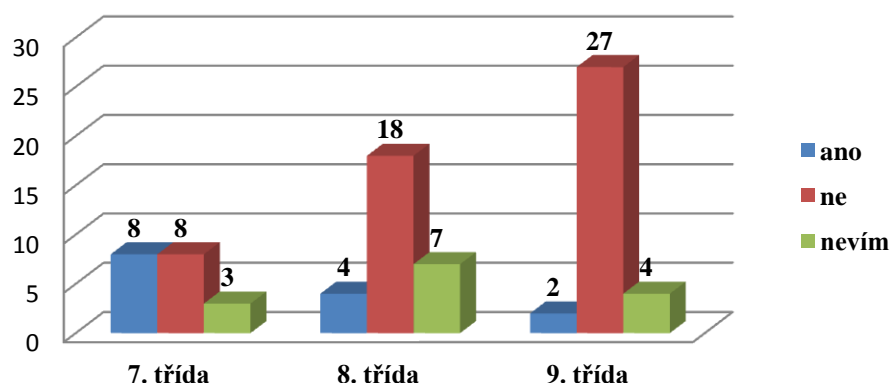
Z odpovědí na tuto otázku jsem se chtěla dozvědět, jaký je postoj rodičů k tomu, kolik času tráví jejich děti na internetu a jestli se zajímají o to, jaké www stránky navštěvují. Myslím, že v dnešní době je důležité, aby rodiče měli přehled o online aktivitách svých dětí a mohli tak předejít případným rizikům.

Z výsledků vyplynulo, že většina rodičů své děti nijak nekontroluje. Tuto odpověď zvolilo 53 žáků (66%). Čtrnáct žáků (17%) odpovědělo, že "ano". Zbývajících čtrnáct žáků (17%) si není jisto nebo vědomo toho, že by je rodiče kontrolovali, a proto zvolili odpověď "nevím". Nejvíce kontrolovaní jsou přitom žáci sedmých tříd, nejméně naopak žáci z deváté třídy.

Přehled odpovědí je zaznamenám v následujícím grafu 6.

Otázka č. 6

Kontrolují tvoji rodiče, kolik času trávíš na internetu nebo jaké www stránky navštěvuješ?

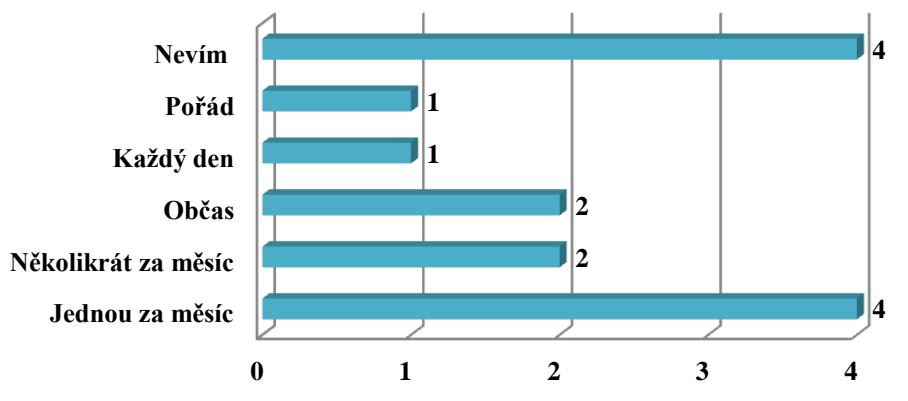

Graf 6 - Kontrola internetu

U respondentů, kteří odpověděli "ano", byla ještě doplňující podotázka, která měla zjistit, jak často rodiče žáka kontrolují. Tato otázka byla otevřená, přehled odpovědí je uveden v následujícím grafu 7.

Podotázka č. 6

Jak často rodiče kontrolují kolik času trávíš na internetu nebo jaké www stránky navštěvuješ

Graf 7- Četnost kontroly internetu

Otázka č. 7 Kontrolují rodiče, jaké počítačové hry hraješ? Jak často?

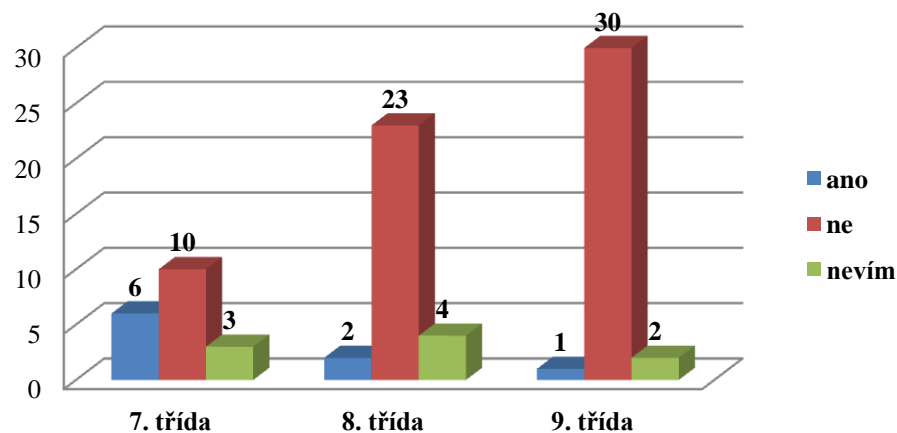
Pomocí této otázky jsem chtěla zjistit, jestli rodiče kontrolují, jaké počítačové hry hrají jejich děti. Spousta počítačových her je dnes plna násilí a proto si myslím, že je důležité, aby rodiče měli přehled o tom, jakými hrami si jejich děti krátí volný čas.

Celkem 63 žáků (78%) odpovědělo, že je rodiče v tomto směru nekontrolují. Odpověď "ano" vybralo pouze 9 žáků (11%). Zbývajících devět žáků odpovědělo "nevím".

Nejméně kontrolovány opět byly děti z devátých ročníků, nejvíce žáci sedmých tříd. Lepší přehled přináší následující graf 8.

Otázka č. 7

Kontrolují rodiče, jaké počítačové hry hraješ?

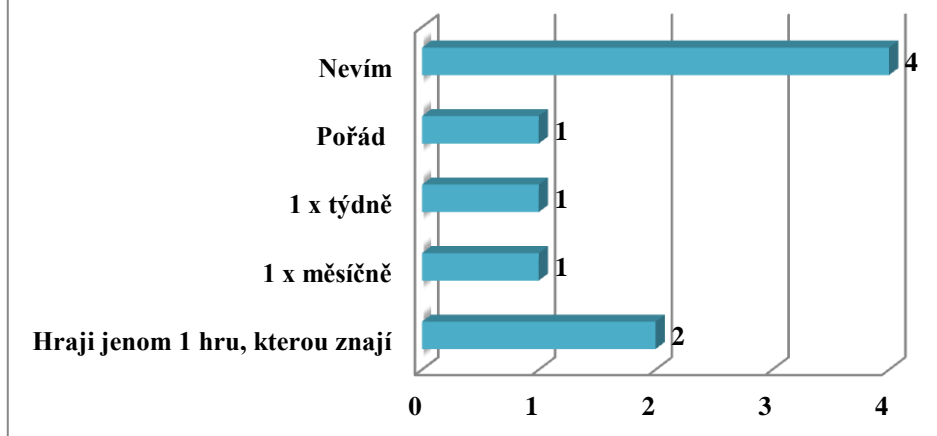

Graf 8 - Kontrola PC her

U respondentů, kteří odpověděli "ano", byla ještě doplňující podotázka, která měla zjistit, jak často rodiče žáka kontrolují. Tato otázka byla otevřená, přehled odpovědí je uveden v následujícím grafu 9.

Podotázka č. 7

Jak často kontrolují rodiče, jaké počítačové hry hraješ?

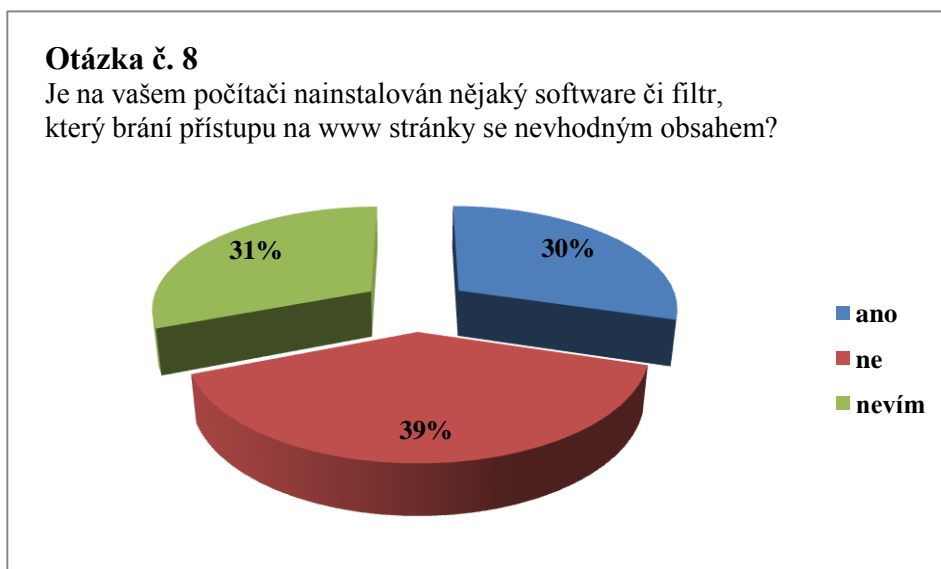

Graf 9 - Četnost kontroly PC her

Otázka č. 8 Je na vašem domácím počítači nainstalovaný nějaký software či filtr, který brání přístupu na www stránky s nevhodným obsahem?

Otázkou číslo osm jsem chtěla zjistit, jestli jsou počítače, ke kterým mají děti doma přístup, nějakým způsobem zabezpečené proti přístupu na internetové stránky obsahující nelegální nebo škodlivý obsah. Zajímalo mě, jestli jejich rodiče používají nějaký filtr či speciálně vytvořený software, který tyto stránky blokuje.

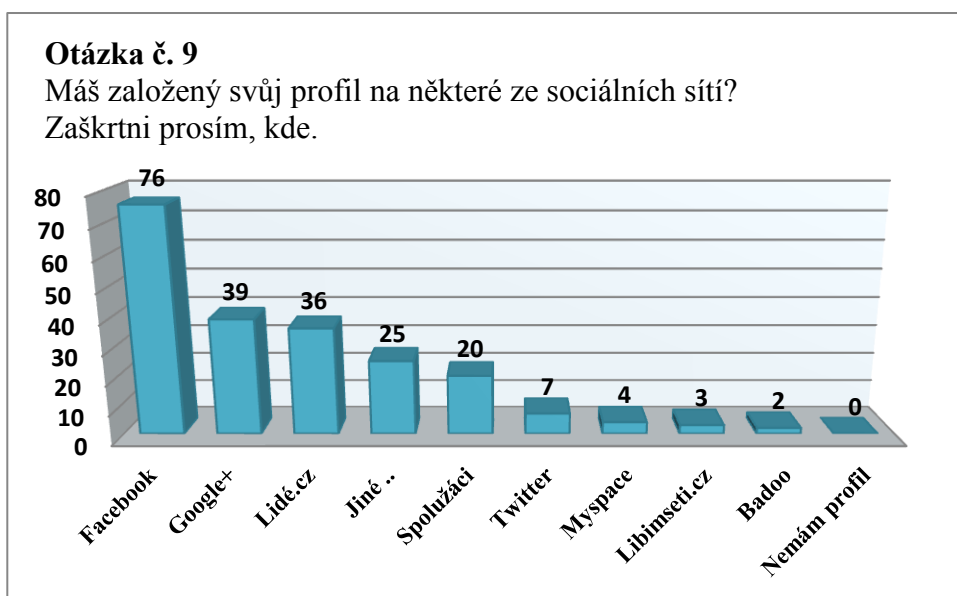
Na otázku odpovědělo kladně 24 žáků, 32 jich odpovědělo záporně a 25 z nich zvolilo jako odpověď "nevím". Procentuální zastoupení znázorňuje následující graf 10.

Graf 10 - Software

Otázka č. 9 Máš založený svůj profil na některé ze sociálních sítí? Zaškrtni prosím, kde.

Tato otázka byla variabilní a umožňovala žákům zaškrtnout více odpovědí. Jejím cílem bylo zjistit, zda jsou děti členy sociálních sítí a po případě kterých konkrétně. Vzhledem k tomu, že bylo možné zvolit více odpovědí současně, celkový součet odpovědí neodpovídá celkovému počtu respondentů. Nejvíce respondentů má založeno svůj profil na síti Facebook (94%), Google+ (48%) a Lidé.cz (44%). Možnost "nemám profil" nevyužil nikdo z dotazovaných. Četnost zastoupení jednotlivých profilů znázorňuje graf 11.

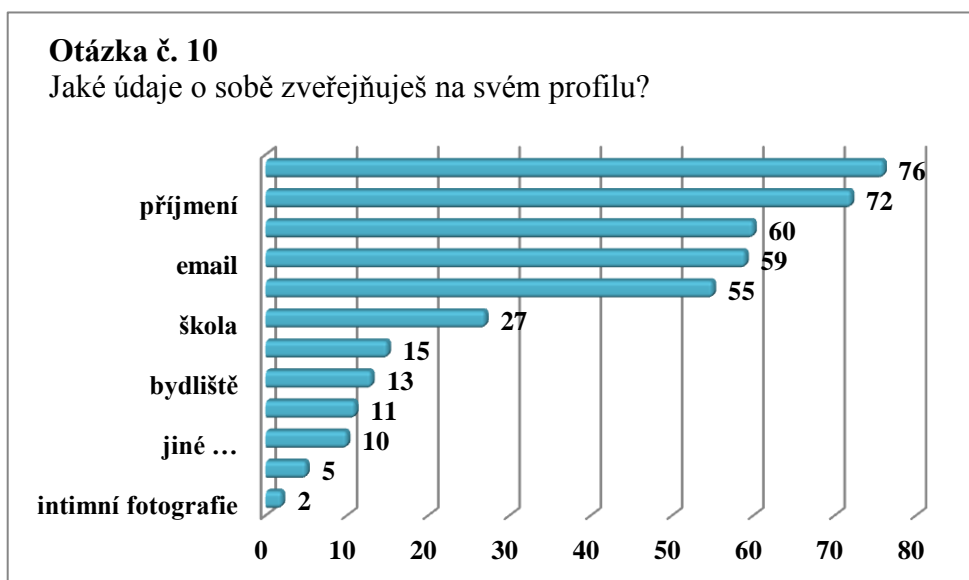
Graf 11 - Sociální síť

Otázka č. 10 Jaké údaje o sobě zveřejňuješ na svém profilu?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jak moc si žáci chrání své osobní údaje a fotografie. Zajímalo mě, jaké údaje jsou ochotni o sobě zveřejnit. Také u této otázky bylo možné více odpovědí najednou.

Z výsledků průzkumu vyplynulo, že nejvíce žáků zveřejňuje své jméno (94%), příjmení (89%), fotografie (74%), email (73%), datum narození (68%).

Velmi mě překvapilo, že dva žáci uvedli, že mají na profilu zveřejněné své intimní fotografie. V prvním případě se jednalo o třináctiletou dívku ze sedmé třídy, která má svůj profil veřejný a ve svých přátelích má osoby, které přímo nezná. Druhý případ byl šestnáctiletý chlapec z deváté třídy, který má rovněž svůj profil veřejný a přátelí se s lidmi, které osobně nikdy neviděl. Toto chování považuji od obou respondentů za velmi riskantní a nebezpečné. Následující graf 12 znázorňuje četnost dalších často zveřejňovaných údajů.

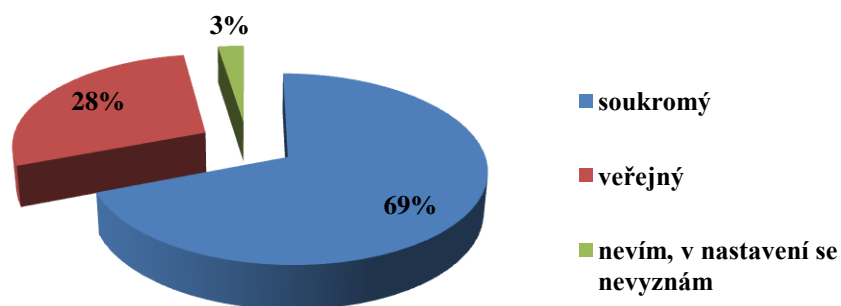
Graf 12- Údaje na sociální síti

Otázka č. 11 Tvůj profil na sociální síti je?

Myslím si, že je velmi důležité, jak mají uživatelé nastavený svůj profil. Jestli je veřejný a má na něj přístup kdokoliv nebo soukromý a přístup na něj mají pouze uživatelé, kteří jsou ve schváleném seznamu. Procentuální zastoupení ukazuje následující graf 13.

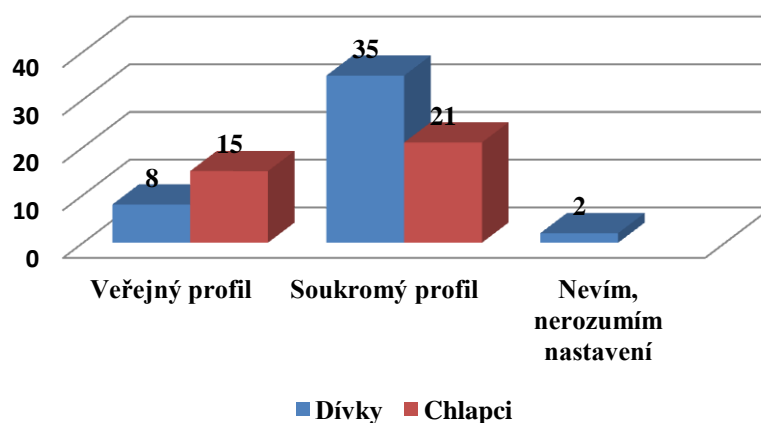
Otázka č. 11

Tvůj profil na sociální síti je ... ?

Graf 13 - Nastavení profilu

Velmi mě potěšila odpověď 56 žáků, že jejich profil je soukromý. Veřejně přístupný profil má 23 žáků. Zbývající dva žáci odpověděli "nevím, v nastavení soukromí se nevyznám". Více opatrné jsou v tomto směru dívky. Pouze 8 z nich má veřejný profil a 35 ho má nastavený jako soukromý, přístupný pouze předem povoleným osobám. Z chlapců má veřejný profil 15 respondentů, soukromý 21. Pro větší přehlednost jsou data znázorněna v následujícím grafu 14.

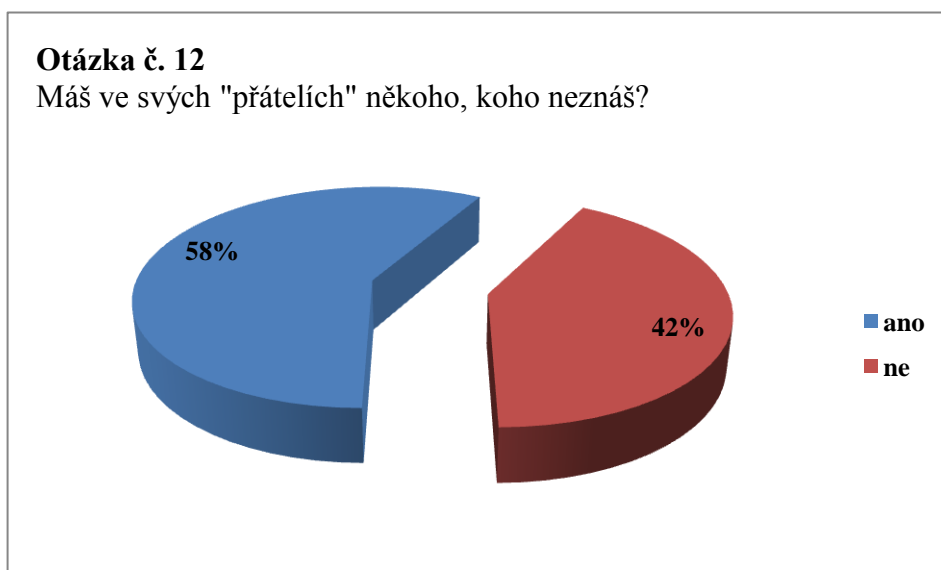
Nastavení soukromí profilu na sociální síti podle pohlaví respondenta

Graf 14 - Nastavení profilu (dívky x chlapci)

Otázka č. 12 Máš ve svých "přátelích" někoho, koho osobně neznáš?

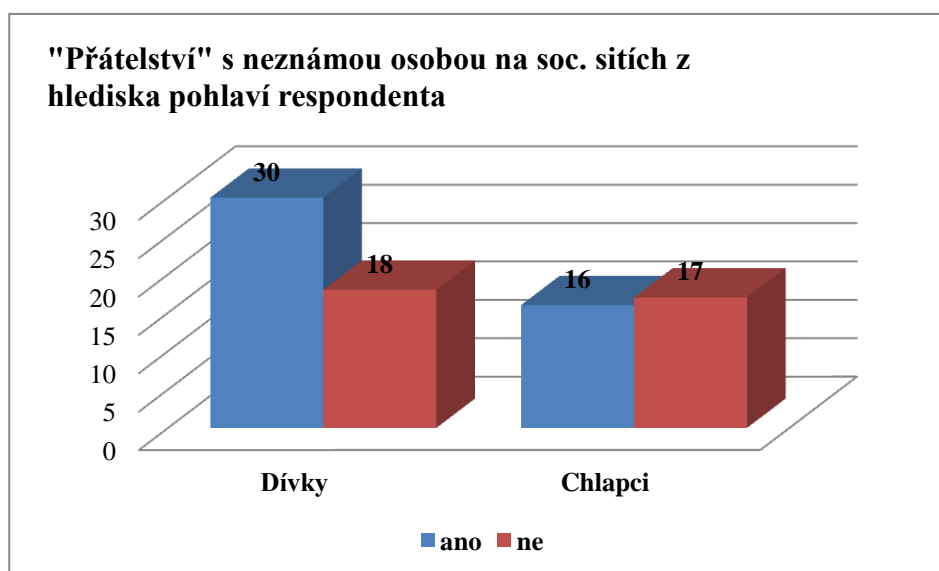
Dvanáctá otázka se také týkala sociálních sítí. Zajímalo mě, jestli mají respondenti v okruhu svých přátel někoho, koho osobně neznají.

Na otázku odpovědělo kladně 47 žáků, 34 jich odpovědělo záporně. Procentuální zastoupení ukazuje následující graf 15.

Graf 15- Kontakty na sociální síti

Po zajímavém srovnání jsem zjistila, že v tomto případě jsou méně opatrné dívky. Třicet z nich má ve svých přátelích někoho, koho osobně nezná. Chlapci odpověděli kladně na rozdíl od děvčat pouze šestnáctkrát. Pro větší přehlednost jsou data znázorněna v následujícím grafu 16.

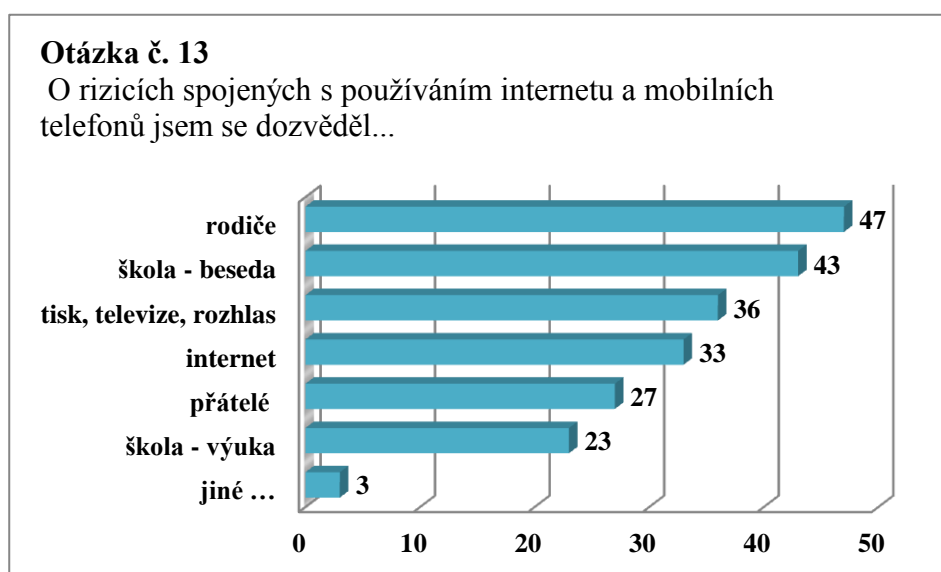

Graf 16 - Kontakty na sociální síti (dívky x chlapci)

Otázka č. 13 O rizicích spojených s používáním internetu a mobilních telefonů jsem se dozvěděl ...

Tato otázka také nabízela více možných odpovědí. Její pomocí jsem chtěla zjistit, kde především žáci získávají informace o možných rizicích, která souvisí s používáním internetu a mobilních telefonů.

Nejvíce dětí získalo tyto informace od rodičů. Tuto odpověď zvolilo 47 z nich (58%). Druhou nejčastější odpovědí byla škola (v rámci besedy). Takto odpovědělo 43 žáků (53%). Na třetím místě se umístil tisk, televize a rozhlas s 36 hlasy (44%). Pro větší přehlednost jsou data znázorněna v následujícím grafu 17.

Graf 17- Zdroje informací o rizicích

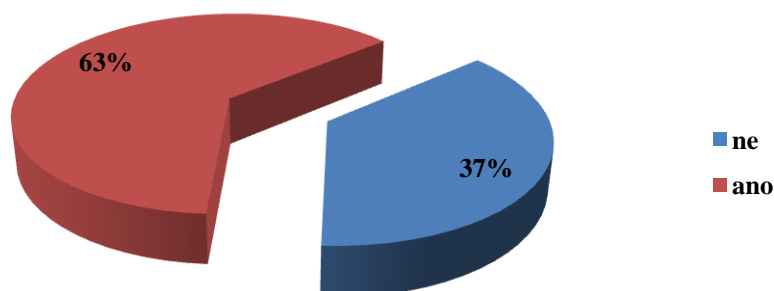
Otázka č. 14 Víš, že existují speciální linky, kde můžeš nahlásit nevhodný či požádat o pomoc v rizikových situacích?

Prostřednictvím této otázky jsem chtěla zjistit, jestli mají děti nějaké povědomí o existenci speciálních linek, kam se mohou obrátit v případě potíží.

Odpověď "ano" zvolilo 51, "ne" odpovědělo 30 žáků. Procentuální znázornění nabízí následující graf 18.

Otázka č. 14

Víš, že existují speciální linky, kde můžeš nahlásit nevhodný obsah či požádat v rizikových situacích?

Graf 18 - Linky

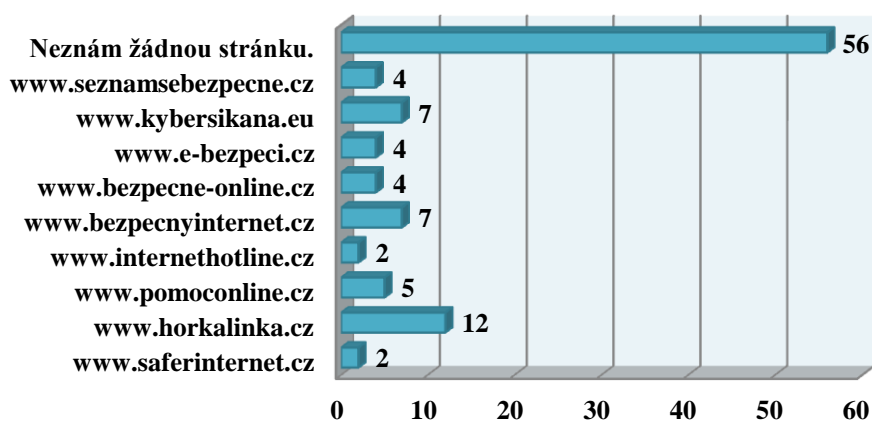
Otázka č. 15 Které z následujících www stránek znáš?

Otázka číslo patnáct měla za úkol zmapovat, jaká je mezi dětmi znalost uvedených stránek poskytujících informace a rady o bezpečném chování na internetu. Žáci si mohli vybrat více možností.

Z výsledků průzkumu vyplynulo, že většina žáků nezná žádnou z těchto stránek. Odpovědělo tak 56 osob (69%). Ze všech stránek dopadla nejlépe Horká linka, která získala 12 odpovědí (15%), na dalším místě se umístil Bezpečný internet se 7 hlasy (9%) a Kybersikana.eu, rovněž s počtem 7 hlasů (9%). Byla jsem z toho poměrně zaskočena, očekávala jsem daleko větší informovanost dětí o těchto aktivitách. Překvapila mě především malá znalost projektu Seznam se bezpečně, který považuji za mediálně známý a rozšířený. Pro větší přehlednost jsou data znázorněna v následujícím grafu 19.

Otázka č. 15

Které z následujících www stránek znáš?

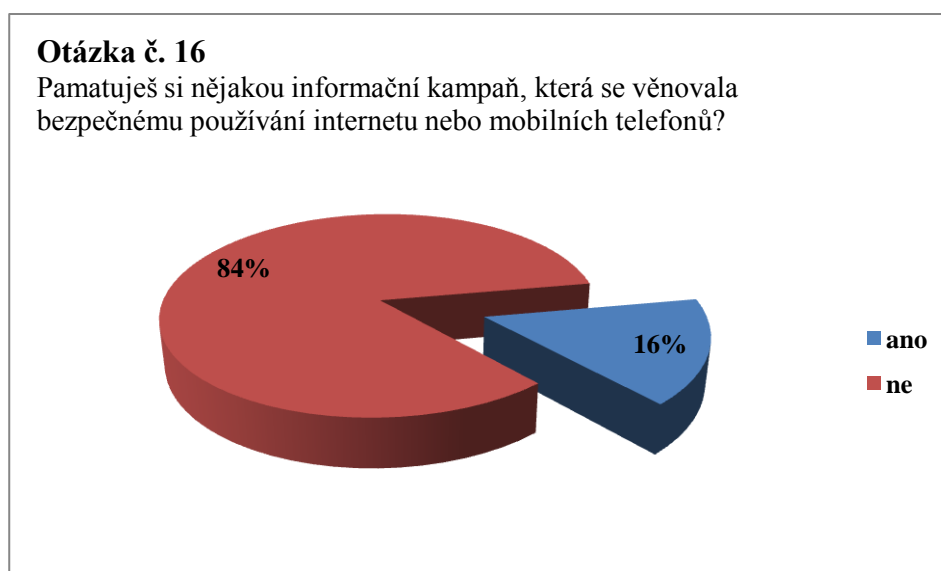

Graf 19 - Znalost internetových stránek

Otázka č. 16 Pamatuješ si nějakou informační kampaň, která se věnovala bezpečnému používání internetu nebo mobilních telefonů?

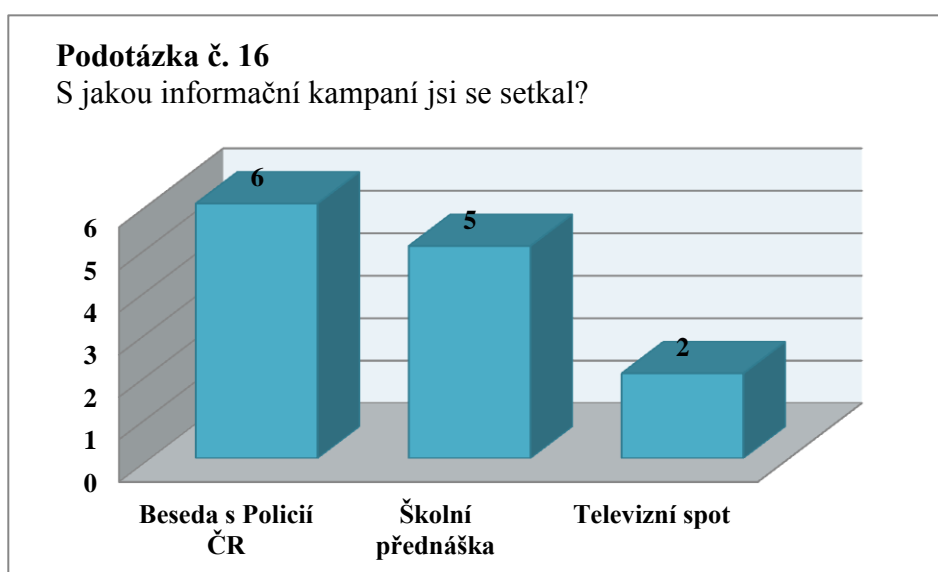
Tato otázka měla za cíl zjistit, jestli se děti setkaly s nějakou informační kampaní, která byla zaměřena na bezpečné používání internetu či mobilních telefonů.

Většina žáků, celkem 68 jich odpovědělo "ne". Zbývajících 13 žáků napsalo "ano".
Procentuální zastoupení znázorňuje graf 20.

Graf 20- Informační kampaň

Pro respondenty, kteří odpověděli "ano", byla připravena otevřená podotázka, kde měli uvést typ akce, se kterou se setkali. Zde bohužel došlo k malému nedorozumění, očekávala jsem odpovědi s názvem či popisem konkrétní kampaně. Žáci místo toho zvolili obecné odpovědi. Jejich přehled je uveden v následujícím grafu 21.

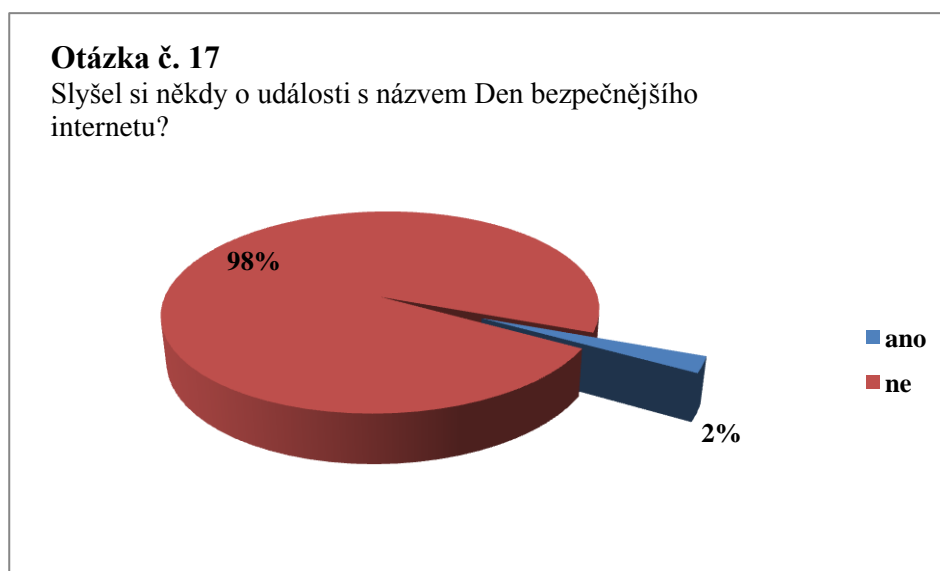

Graf 21 - Typ informační kampaně

Otázka č. 17 Slyšel si někdy o události s názvem Den bezpečnějšího internetu?

Tato otázka měla vést ke zjištění, zda děti znají akci Den bezpečnějšího internetu.

Z výsledku nakonec bohužel vyplynulo, že o ní slyšeli pouze 2 žáci. Zbylých 79 žáků odpovědělo, že o této události nikdy neslyšelo. Podobný výsledek jsem čekala, ale musím přiznat, že mě přesto poněkud překvapil počet osob, které tuto akci neznají, protože jsem si myslela, že bude menší. Procentuální zastoupení znázorňuje graf 22.

Graf 22 - Den bezpečnějšího internetu

3.5 Ověření platnosti hypotéz

Hypotéza 1

Předpokládám, že většina dětí má doma počítač s připojením k internetu.

Na základě odpovědí získaných v otázce č. 4 je možné konstatovat, že se tato hypotéza **potvrdila**. Procentuální podíl žáků, kteří mají doma přístup k internetu je 99% (80 žáků).

Hypotéza 2

Domnívám se, že více než polovina dětí vlastní mobilní telefon s přístupem k internetu.

Touto hypotézou se zabývá otázka číslo 5. Kladně odpovědělo 55 žáků (68%), tedy více než polovina celého vzorku. Hypotéza se tedy **potvrdila**.

Hypotéza 3

Domnívám se, že více než polovina rodičů nevěnuje pozornost tomu, co jejich děti dělají na internetu, kolik zde tráví času, jaké stránky navštěvují a jaké hry hrají.

Tato hypotéza se váže k otázkám č. 6. a 7. Na otázku číslo 6 odpovědělo "ne" 53 žáků (66%). Na otázku číslo 7 odpovědělo záporně 63 žáků (78%). Hypotéza se tedy **potvrdila**.

Hypotéza 4

Předpokládám, že více než polovina žáků nemá doma nainstalovaný žádný software či filtr, který blokuje přístup na www stránky s nevhodným obsahem.

Na tuto hypotézu odpovídá otázka č. 8. Na otázku odpovědělo "ne" 32 žáků (39%), hypotéza se **nepotvrdila**.

Hypotéza 5

Předpokládám, že většina dotazovaných žáků má profil na některé ze sociálních sítích.

K ověření této hypotézy byla určena otázka č. 9. Z odpovědí bylo zjištěno, že 76 žáků (94%) má založeno profil na sociální síti Facebook, tedy alespoň na jedné síti. Tuto hypotézu považují tedy za **potvrzenou**.

Hypotéza 6

Myslím si, že více než polovina dotázaných, kteří mají profil na sociálních sítích, ho mají nastavený jako veřejně přístupný všem uživatelům.

Na základě odpovědí získaných v otázce č. 11 je možné konstatovat, že se tato hypotéza **nepotvrdila**. Procentuální podíl žáků, kteří mají veřejný profil je 28% (23 žáků).

Hypotéza 7

Domnívám se, že více než polovina dotázaných, kteří mají profil na sociálních sítích, mají ve svých přátelích někoho, koho osobně neznají.

Touto hypotézou se zabývá otázka č. 12. Na otázku odpovědělo kladně 47 žáků (58%), považují ji proto za **potvrzenou**.

Hypotéza 8

Domnívám se, že většinu informací o bezpečném používání internetu a mobilních telefonů se respondenti dozvěděli od rodičů a ve škole.

Na tuto hypotézu odpovídá otázka č. 13. Odpověď rodiče zvolilo 47 žáků (58%). Odpověď škola - v rámci výchovné přednášky si vybralo 43 žáků (53%), škola - v rámci výuky informačních technologií si zvolilo 23 žáků (28%). Hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza 9

Domnívám se, že více než polovina dětí ví o existenci speciálních linek pomoci.

Tato hypotéza se váže k otázce č. 14. Na otázku odpovědělo kladně 51 žáků (63%). Hypotéza se tedy **potvrdila**.

Hypotéza 10

Předpokládám, že více než polovina dětí zná minimálně tři z uvedených stránek.

Na základě odpovědí získaných v otázce č. 15 je nutno konstatovat, že se tato hypotéza **nepotvrdila**. Odpověď "neznám žádnou stránku" zvolilo 56 osob (69%).

Hypotéza 11

Myslím si, že více než polovina dětí se již někdy setkala s nějakou informační kampaní (video, brožura), která se týkala bezpečného používání internetu či mobilních telefonů.

Na tuto hypotézu odpovídá otázka č. 16. Záporně odpovědělo 68 žáků (84%). Moje hypotéza se tedy **nepotvrdila**.

Hypotéza 12

Domnívám se, že většina respondentů nemá povědomí o akci Den bezpečnějšího internetu.

Tato hypotéza se váže k otázce č. 17. Na otázku odpovědělo záporně 79 žáků (98%). Hypotéza se tedy **potvrdila**.

3.6 Závěrečné shrnutí

Průzkum měl zjistit, jak vypadá situace na konkrétní vybrané škole. Jaké znalosti mají zdejší žáci o bezpečnosti na internetu a jaký je zájem jejich rodičů o tuto problematiku. Výzkum potvrdil osm mých hypotéz a čtyři vyvrátil.

Průzkumu se celkem zúčastnilo 81 žáků ze sedmé, osmé a deváté třídy ZŠ Vybíralova ve věkovém rozpětí 12 až 16 let.

Téměř všichni dotázaní mají doma přístup k počítači s možností připojení k internetu. Více než polovina žáků, přesně 55, také vlastní mobilní telefon s internetovým připojením, nejvíce žáci deváté třídy.

Dále z výsledků průzkumu vyplynulo, že rodiče skoro vůbec nekontrolují své děti při aktivitách na počítači. Nehlídí, kolik času tráví na internetu a jaké navštěvují stránky. Příliš pozornosti nevěnují ani tomu, jaké hry hrají. Část žáků má tedy alespoň nainstalovaný ve svém počítači filtr či software, který omezuje přístup na stránky s nevhodným obsahem.

Všichni žáci mají profil na některé sociální síti. K nejpoblárnějším patří Facebook, Google+ a Lidé.cz. Žáci zde často o sobě sdělí celou řadu údajů, např. jméno, příjmení, datum narození, emailovou adresu, název školy. Často zde také sdílejí své fotografie. Pozitivně lze hodnotit to, že více než polovina z dotázaných nemá svůj profil veřejně přístupný. K negativním výsledkům patří zjištění, že většina má ve svém okruhu přátel také jedince, které osobně nezná.

Většinu informací o možných rizicích v prostředí internetu a při používání mobilních telefonů získaly děti ve škole a od rodičů. Dalšími relativně rozšířenými zdroji informací byla televize, tisk a internet. Poměrně velká část studentů se o nebezpečných jevech na internetu dozvěděla také od svých přátel.

Většina žáků je informovaná o existenci speciálních linek, ví kam se může v případě nouze obrátit o pomoc. Bohužel ale téměř nikdo nezná stránky a projekty, věnující se speciálně problematice internetové bezpečnosti a kyberšikany. V tomto směru se ukázalo, že moc účinné nejsou ani informační kampaně, protože nikdo ze žáků si na žádnou konkrétní nezpomněl. Stejně tak nikdo neměl povědomí o existenci události Den bezpečnějšího internetu.

Škola, kde jsem prováděla svůj průzkum, projevila zájem o zaslání výsledků výzkumu. Učinila jsem tak a předala je výchovné poradkyni, paní Mgr. Blance Střihavkové a požádala ji o krátkou konzultaci.

Z rozhovoru s ní jsem se dozvěděla, že v současné době škola spolupracuje se dvěma organizacemi. Tou první je občanské sdružení PROSPE, se kterým navázala činnost na základě pětiletého Programu primární prevence sociálně patologických jevů na základních školách na území MČ Prahy 14. Klade si za cíl posílit děti vůči negativním jevům (užívání drog, vandalství, šikana, záškoláctví). Druhou organizací je sdružení Projekt Odyssea. To se snaží pomáhat školám při zavádění osobnostní a sociální výchovy

do běžné praxe a za tímto účelem realizuje vzdělávací kurzy. ZŠ Vybíralova se již několikrát zúčastnila výjezdových kurzů s úspěšným efektem. Kurz se odehrává většinou formou her v přírodě a je vždy zaměřen na nějaké konkrétní téma. Jeden z kurzů je také speciálně koncipován na prevenci šikany. Kromě těchto aktivit, spolupracuje škola také s Městskou policií, která školu již několikrát navštívila se svými přednáškami na téma bezpečnost, násilí, drogy a šikana.

I přes všechny tyto aktivity však dosud na škole neproběhla žádná přednáška, která by byla konkrétně zaměřena pouze na problematiku bezpečného internetu a jeho používání. Na základě toho jsem doporučila stránky Národního centra bezpečnějšího internetu a několik dalších projektů, které tyto semináře nabízí a kde rovněž probíhají zajímavé soutěže, kterých by se mohla škola zúčastnit.

Závěr

Internet se stal postupem času nepostradatelnou součástí našich životů. I on má však své pozitivní a negativní stránky. Na uživatele zde číhá řada nebezpečí, která si často ani neuvědomují. Mezi nejrizikovější skupinu patří především děti a mládež. Internetová bezpečnost je velmi rozsáhlé a aktuální téma, které se dotýká nás všech. Této problematice věnuje svoji pozornost také Evropská unie prostřednictvím svého programu Bezpečnější internet, jenž jsem se pokusila ve své práci představit.

V další části práce jsem měla popsat uplatnění tohoto programu v České republice. Tento úkol se nakonec ukázal poměrně složitým. Zjistila jsem, že u nás existuje celá řada projektů, které se věnují bezpečnému internetu. Bohužel zde však podle mého názoru chybí nějaký ucelený systém pro koordinaci a stanovení konkrétního plánu, podle něhož by měla být veřejnost v této problematice vzdělávána a jenž by v tomto směru zajistil jednotnou základní úroveň. Hlavní institucí, která se u nás věnuje online bezpečnosti je Národní centrum bezpečnějšího internetu. Organizuje řadu aktivit a v této oblasti spolupracuje s některými dalšími společnostmi. Dále se poměrně aktivně tomuto tématu věnuje Policie ČR a Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

V poslední kapitole mělo být mým úkolem zhodnotit, jaký je celkově dopad těchto jednání na příkladu vybrané pražské základní školy. Bohužel, mám-li si upřímně odpovědět na tuto otázku, musím říct, že dopad zde není téměř žádný. ZŠ sice spolupracuje s dvěma sdruženími zaměřenými na prevenci sociálně patologických jevů, nicméně rizikům na internetu věnují jen minimální pozornost. Z dotazníků jsem se dozvěděla, že rodiče většinou nekontrolují aktivity svých dětí u počítače. Dále jsem zjistila, že žáci nemají skoro žádné povědomí o akcích věnovaných bezpečnému internetu, neznají stránky, kde hledat informace, nevzpomínají si ani na jakoukoliv informační kampaň. Z rozhovoru s výchovnou poradkyní jsem zjistila, že ve škole zatím ani neproběhla žádná specializovaná přednáška věnovaná rizikům v online prostředí. Přitom osvěta a preventivní činnost jsou v tomto směru velmi důležité.

Nakonec jsem tedy škole alespoň doporučila návštěvu stránek Národního centra bezpečnějšího internetu a dalších projektů, aby se učitelé mohli podívat na aktivity pořádané v této oblasti pořádané. Věřím, že tato informace by mohla být, jak pro školu, tak pro žáky, přínosnou.

Hlavní příčinu toho, proč průzkum dopadl, tak jak dopadl, spatřuji v několika faktorech.

Za prvé je to pocit, že zde chybí nějaký ucelený systém, který by měl na starosti komplexní vzdělávání v oblasti bezpečného internetu. Systém, který by dával návod jak má tato činnost probíhat. V současnosti zde toto uspořádání postrádám. Momentálně záleží na každé škole a rodičích samotných, jak se k tématu postaví.

Další problém vidím v tom, že zde chybí dostatečná a kvalitní výuka ve školách. Vyučování zásad bezpečnosti je sice zahrnuto v Rámcových vzdělávacích programech, problémem ale je, že tato definice je poměrně široká a nespecifická. V tomto směru byly možná efektivnější staré osnovy, které přesně stanovily, co se má žák naučit. Z praxe dnes totiž většinou vyplývá, že je toto téma probráno spíše okrajově a není mu věnována dostatečná pozornost. I z mého dotazníku vyplynulo, že výuku nelze považovat za stěžejní zdroj informací. Důležitou roli v tomto případě hraje určitě osobnost učitele a jeho zkušenosti s používáním internetu. Chybí zde totiž také systémové vzdělávání pedagogů pro danou oblast. Částečně je tedy alespoň problematika prevence zapracována do Minimálního preventivního programu školy. Ta si také může stanovit jistá opatření týkající se používání mobilních telefonů a počítačů do svého školního řádu. Tato opatření však nejsou podle mého názoru dostatečná.

Posledním důležitým bodem, který hraje významnou roli v otázce bezpečného internetu, jsou podle mého názoru rodiče a výchova. Výsledky dotazníku mi potvrdily domněnku, že jejich zájem o aktivitu dětí na internetu je minimální. Přitom by právě rodina měla být prvním místem, kde se děti setkají se základními bezpečnostními pravidly. Měly by si být vědomy už od mala všech rizik a vědět, jak se jim bránit.

Rodiče je podle mého možné rozdělit do několika skupin.

První skupinu tvoří ti, kteří zájem neprojevují a o problematiku se nestarají. K tomu může vést řada důvodů. Za prvé nepovažují internet za hrozbu a nevidí zde žádné riziko. Za druhé, nejsou sami dostatečně informačně gramotní a nemají potřebné znalosti o možných ohroženích. Jejich děti mají často bohatší zkušenosti. V únoru proběhla tiskem zajímavá kauza, kdy dokonce sami rodiče vystavovali své děti nebezpečí. Jednalo se o případ, kdy matky zveřejňovaly na internetu fotografie svých nahých potomků v různých pozicích na oblíbeném portálu Mimibazar. Vzhledem k tomu, že se jedná o prodejní stránky, kde jsou na uživatele uvedeny také kontaktní údaje, považuji toto chování za velmi nebezpečné. Nehledě na to, že tyto fotografie mohou být v budoucnu zneužity a rozhodně nepřispívají k dobré online pověsti jedince. Ze zajímavosti jsem se na tyto

stránky také podívala a musím bohužel říci, že se nic nezměnilo a fotografie tohoto typu jsou zde stále k nalezení ve velkém počtu.

Druhou skupinu tvoří rodiče, kteří se o činnost svých dětí na internetu zajímají. Je ovšem třeba dát pozor, aby tato situace nedošla do extrémních rozměrů. Existují rodiče, kteří mají pečlivě nastavené filtry, blokují dětem přístup na stránky, hlídají, kolik času zde stráví, procházejí historii vyhledávaných stránek. Dokonce neváhají přidat si je do přátel na sociálních sítích, aby měli o dětech absolutní přehled. Bohužel, ani tento přístup není správný a efektivní a může vést k narušení důvěry mezi dětmi a rodiči.

Spíše než restrikce však děti ocení, když si s nimi rodiče o možných rizicích promluví. Ideálním způsobem je stanovit si společná a jasná pravidla pro správné používání. Pro inspiraci mohou rodiče využít Desatero bezpečného internetu, které je možné najít na stránkách věnovaných této problematice. Rodiče by měli děti varovat před cizími lidmi a měli by je upozornit, aby nikomu neposílali svoji adresu, telefonní číslo nebo fotografie.

V rámci získávání informací k dané problematice jsem se také zúčastnila dvou událostí. Obě dvě potvrzují fakt, že veliký problém v této oblasti hraje nezájem rodičů.

První událostí byla konference, která proběhla 12. října 2011 pod názvem Praha bezpečně online. Hlavními tématy byla internetová kriminalita, zkušenosti dětí a jejich názory na prevenci před škodlivým obsahem. Na konferenci přednášela řada osobností s bohatými zkušenostmi v dané oblasti. Velice zajímavý byl pro mě příspěvek zástupců Národního parlamentu dětí a mládeže. Jeho prostřednictvím děti vzkázaly svým rodičům a učitelům: "Dospělí, mluvte s námi". Mnohem více, než zákazy a obecné rady, působí konkrétní upozornění na reálná nebezpečí. Děti dále upozornily na to, že zde chybí nějaká aktivita, která by široce oslovila rodiče. Vhodným způsobem by mohla být například spolupráce mezi školou a rodiči, například prostřednictvím třídních schůzek [NCBI, 2011k].

Druhou akcí byl seminář určený pro rodiče, který pořádalo Národní centrum bezpečnějšího internetu ve spolupráci s Městskou částí Praha 6 pro několik základních škol. Zúčastnila jsem se přednášky, která proběhla 3. dubna 2012 na Základní škole Emy Destinnové. Obsah byl zaměřen na sociální síť Facebook a rizika internetu. Diskuzi vedli zkušení lektori a trvala dvě hodiny. Během ní nás seznámili s charakteristikou rizikových jevů a jak jim úspěšně předcházet. Akci považuji za velmi přínosnou a zajímavou. Hlavní důvod, proč se o ni zmiňuji je ale ten, že kromě mě se tohoto semináře zúčastnili jen 4 rodiče. Musím říct, že jsem byla tak nízkou účastí velmi překvapena a zklamána.

Touto diplomovou prací jsem chtěla poukázat na závažnost jevu, jenž si zaslouží větší pozornost, než tomu bylo doposud. Myslím, že mu patří také větší prostor v médiích a nezbývá než doufat, že se tato situace zlepší.

Seznam použité literatury

- Bezpečí pro vaše děti. 2012. *O2: mobilní telefony, internet, tarify a digitální televize* [online]. Praha: Telefónica, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.o2.cz/osobni/bezpeci-pro-vase-deti/>.
- Bezpečnější používání mobilních telefonů mladistvými a dětmi. 2012. *APMS.cz* [online]. Praha: Asociace provozovatelů mobilních sítí, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.apms.cz/cs/node/81>.
- *Bezpečný internet* [online]. 2012. [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>.
- Co a jak hlásit, co nehlásit: co je nelegální. 2012. *Internet Hotline* [online]. Internet Hotline Nadace Naše dítě, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://internethotline.cz/informace/co-je-nelegalni.htm>.
- Co a jak hlásit, co nehlásit: co je nežádoucí. 2012. *Internet Hotline* [online]. Internet Hotline Nadace Naše dítě, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://internethotline.cz/informace/co-je-nelegalni.htm>.
- Co je PEGI? 2012. *PEGI: Pan european game information* [online]. Brussels: Pan European Game Information [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.pegi.info/cs/index/id/112/>.
- Co znamenají nálepky? 2012. *PEGI: Pan european game information* [online]. Brussels: Pan European Game Information [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.pegi.info/cs/index/id/117/>.
- ČESKO. 2007. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. In: *Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Roč. 63, sešit 11, s. 2-11. ISSN 1211-0876. Dostupný také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/2007-11>.
- ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. 2008. Bambiriáda. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2008 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/bambiriada.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.
- ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. 2009. Na konferenci "Bezpečnější internet pro děti" byla přijata Pražská deklarace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/na-konferenci-bezpecnejsi-internet-pro-deti-byla-prijata-prazska-deklarace.aspx>.

- ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. 2012. Svět očima dětí. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/svet-ocima-deti-339371.aspx>.
- DISMAN, Miroslav. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1993. 374 s. ISBN 80-7066-822-9.
- EU Kids Online II (2009-11). 2012. *LSE: London School of Economics and Political Science* [online]. London: London School of Economics, ©2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/Home.aspx>.
- EU-Spot „Stop Cyber-Mobbing“. 2010. In: *Youtube* [online]. 2010-03-09 [cit. 2012-08-14]. Kanál uživatele klicksafegermany. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=ahuZSljyBVg&list=UUtGjNBd-XRkwdAy4mlBQk1g&index=4&feature=plcp>.
- *E-nebezpečí* [online]. 2012. Olomouc: Net University, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://e-nebezpeci.cz/index.php>.
- *E-synergie* [online]. 2012. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP v Olomouci, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://esynergie.upol.cz/>.
- European Schoolnet. 2011a. *Safer Internet Day* [online]. Brusel: European Schoolnet, ©2011 [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.saferinternetday.org/web/guest>.
- European Schoolnet. 2011b. SID 2013. *Safer Internet Day* [online]. Brusel: European Schoolnet, ©2011 [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.saferinternetday.org/web/guest/sid-2013>.
- European Schoolnet. 2012a. About us: Insafe. *Home: Insafe* [online]. Brusel: European Schoolnet, ©2009 [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.org/web/guest/home;jsessionid=8A64C7562B89178DDF2154F4C6C170A7>.
- European Schoolnet. 2012b. *eSafetyKit.net* [online]. European Schoolnet, [2012] [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.esafetykit.net/index2.html>.
- Evropská komise. 2003. *Safer Internet Action Plan: work programme 2003-2004* [online]. European Commission, [2003] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/archived/docs/pdf/programmes/workprgm/work_programme_2003_04_en.pdf.
- Evropská komise. 2004a. Safer Internet Forum 2004. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2004 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/forum_isp_24_june_2004/index_en.htm.

- Evropská komise. 2004b. Safer Internet Day Across Europe: 2004. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2004 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/si_day_previous/si_day_2004/index_en.htm.
- Evropská komise. 2005a. Safer Internet Forum 2005. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2005 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/mobile_2005/index_en.htm.
- Evropská komise. 2005b. Safer Internet Day 2005 across Europe and world-wide. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2005 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/si_day_previous/si_day_2005/index_en.htm.
- Evropská komise. 2006a. Public Consultation on Child safety and mobile phone services. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, [2006] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/consultations/child_mobile/index_en.htm.
- Evropská komise. 2006b. Safer Internet Forum 2006. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2006 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/forum_june_2006/index_en.htm.
- Evropská komise. 2006c. 7 February 2006: Safer Internet Day. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2006 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/si_day_previous/si_day_2006/index_en.htm.
- Evropská komise. 2007a. *Public Consultation on Safer Internet and online technologies for children*. [online]. European Commission, [2007] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/public_consultation_program/pc_2007_info_en.pdf.
- Evropská komise. 2007b. Safer Internet Forum 2007. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2007 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/forum_june_2007/index_en.htm.
- Evropská komise. 2007c. 6 February 2007: Safer Internet Day. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2007 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/si_day_previous/si_day_2007/index_en.htm.

- Evropská komise. 2008a. SIP-Bench. *Safer internet* [online]. European Commission, last updated 4 December 2008 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/completed/filtering_content_labelling/filtering/sip_bench/index_en.htm.
- Evropská komise. 2008b. Public Consultation on Age Verification, Cross Media Rating and Social Networking. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, [2008] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/consultations/ageverification/index_en.htm.
- Evropská komise. 2008c. Safer Internet Forum 2008. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, [2008] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/forum_sept_2008/index_en.htm.
- Evropská komise. 2008d. *Naslouchejme dětem: vědí, jak učinit Internet bezpečnějším* [online]. Brusel: European Commission, 2008 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/207&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en>.
- Evropská komise. 2009a. Youth Panels. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, last updated 13 May 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/centres/panels/index_en.htm.
- Evropská komise. 2009b. I-Dash: the investigator's dashboard. *Safer Internet* [online]. European Commission, Last update 2009-01-30 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_reference=SIP-2007-TP-131703.
- Evropská komise. 2009c. QUATRO Plus: content labels for user empowerment. *Safer Internet* [online]. European Commission, last updated 2009-03-10 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_reference=SIP-2006-UE-211001.
- Evropská komise. 2009d. *Safer Social Networking Principles for the EU* [online]. European Commission, 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/docs/sn_principles.pdf.

- Evropská komise. 2009e. Safer Internet Forum 2009. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/forum_oct_2009/index_en.htm.
- Evropská komise. 2009f. *Assessment report on the status of online safety education in schools across Europe* [online]. European Commission, 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/forum_oct_2009/assessment_report.pdf.
- Evropská komise. 2009g. Safer Internet Day 2009: empowering and protecting young people on social networks. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/si_day_previous/si_day_2009/index_en.htm.
- Evropská komise. 2010a. CIRCAMP: Thematic network for international law enforcement cooperation. *Safer Internet* [online]. European Commission, last updated 23 May 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_ref=SIP-2007-TN-140701.
- Evropská komise. 2010b. Fives: forensic image and video examination support. *Safer Internet* [online]. European Commission, last update 2010-11-29 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_ref=SIP-2008-TP-131801.
- Evropská komise. 2010c. POG: understanding the process of online grooming: the behaviours of men who target young people online. *Safer Internet* [online]. European Commission, last update 2010-11-25 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_ref=SIP-2008-KEP-311804.
- Evropská komise. 2010d. ENASCO: European child safety online NGO network. *Safer Internet* [online]. European Commission, 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_ref=SIP-2007-TN-311701.
- Evropská komise. 2010e. European Framework for safer mobile use by younger teenagers and children. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, [2010] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/self_reg/phones/index_en.htm

- Evropská komise. 2010f. Safer Internet Forum 2009. *Europe's Newsroom* [online]. European Commission, 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=5580.
- Evropská komise. 2010g. Safer Internet Forum 2010. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/forum_2010/index_en.htm.
- Evropská komise. 2010h. *European Parents' Panel on online safety* [online]. Lucemburk: European Commission, 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/forum_oct_2010/parents_report.pdf.
- Evropská komise. 2010i. *Pan European Youth Panel on Online Safety* [online]. Lucemburk: European Commission, 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/forum_oct_2010/consolidate_report_youthpanel.pdf.
- Evropská komise. 2010j. Safer Internet Day 2010. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/si_day_previous/si_day_2010/index_en.htm.
- Evropská komise. 2011a. *Safer internet programme: empowering and protecting children online* [online]. European Commission, October 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/forum_oct_2010/final_version_web_sif_october_2011.pdf.
- Evropská komise. 2011b. *Work programme 2011: safer internet: a multi-annual community programme on protecting children using the internet and other communication technologies* [online]. Brussels: European Commission, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/call_2011/work_programme_2011.pdf.
- Evropská komise. 2011c. *SIP-Benchmark II: results of the 4th test cycle: summer 2012* [online]. European Commission, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.sipbench.eu/index.cfm>.
- Evropská komise. 2011d. Safer social networking: the choice of self-regulation. *Social networking & the European Commission* [online]. European Commission, [2011] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/eu_action/selfreg/index_en.htm.

- Evropská komise. 2011e. *Every European Child Digital Safely: emerging challenges and youth Engagement* [online]. European Commission, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/forum_oct_2011/report_sif_2011_for_publication.pdf.
- Evropská komise. 2011f. Safer Internet Day 2011. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/si_day_previous/si_day_2011/index_en.htm.
- Evropská komise. 2011g. Best children's online content european award. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/competition/index_en.htm.
- Evropská komise. 2011h. Quality content online for children. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/competition/link_sip/index_en.htm.
- Evropská komise. 2011i. The European Winners. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/competition/winners/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012a. Safer internet programme: empowering and protecting children online. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012b. Safer Internet Programme: the main framework for European policy. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/programme/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012c. Safer Internet plus: programme 2005-2008. *Safer Internet* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/programme/prog05_08/index_en.htm.

- Evropská komise. 2012d. Safer Internet programme 2009-2013. *Safer Internet* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/programme/current_program/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012e. Safer Internet Centres. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/centres/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012f. Awareness raising material. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/centres/practices/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012g. Related legislation. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/legislation/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012h. Related activities. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/activities/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012i. International co-operation. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/intl/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012j. A wide variety of projects funded by the Safer Internet Programme. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012k. INTERPOL: International child sexual exploitation image database (ICSEDB). *Safer Internet* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/illeg_content/icsedb/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012l. SIP-BENCH: benchmarking of parental control tools for the online protection of children. *Safer Internet* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/filter_label/sip_bench2/index_en.htm.

- Evropská komise. 2012m. PEGI online. *Safer Internet* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/completed/filtering_content_labelling/content_labelling/pegi/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012n. EU NET ADB: research on the intensity and prevalence of internet addictive behaviour risk among minors in Europe. *Safer Internet* [online]. European Commission, last update 2012-12-26 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_ref=SI-2010-KEP-4101007.
- Evropská komise. 2012o. Robert: risktaking online behaviour empowerment through research and training. *Safer Internet* [online]. European Commission, last update 2012-06-04 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/apps/projects/factsheet/index.cfm?project_ref=SI-2009-KEP-410905.
- Evropská komise. 2012p. Public consultations. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/policy/consultations/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012q. Self regulation: responsible stakeholders for a safer Internet. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/self_reg/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012r. Events. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012s. Safer Internet Forum. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/forum/index_en.htm.
- Evropská komise. 2012t. Safer Internet Day 2012. *Safer Internet Programme* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/events/day/index_en.htm.
- Flexistrop. 2012. *Vodafone.cz* [online]. Praha: Vodafone, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.vodafone.cz/flexistrop/>.
- INHOPE Association. 2012. About INHOPE. *INHOPE* [online]. Amsterdam: Inhope Association, 2012 [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.inhope.org/gns/about-us/about-inhope.aspx>.

- Internet a bezpečnost. 2012. *Vodafone.cz* [online]. Praha: Vodafone, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.vodafone.cz/odpovednost/ferova-hra/internet-a-bezpecnost/>.
- Internet Helpline startuje v listopadu informační a propagační kampaň. 2010. *Sdružení Linka bezpečí* [online]. Praha: Linka bezpečí, ©2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://linkabezpeci.cz/webmagazine/articles.asp?ida=249&idk=360>.
- *Internet Hotline* [online]. 2012. Internet Hotline Nadace Naše dítě, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://internethotline.cz/informace/co-je-nelegalni.htm>.
- *IVDMR: Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny* [online]. 2012. Brno: Institut výzkum dětí, mládeže a rodiny, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://ivdmr.fss.muni.cz/>.
- Jak funguje horká linka? 2012. *Horkalinka.net* [online]. Praha: NCBI [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.horkalinka.net/jak-funguje-horka-linka>.
- Jak funguje červené tlačítko? 2012. *Cervenetlacitko.cz* [online]. Praha: NCBI, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://cervene-tlacitko.saferinternet.cz/jak-funguje-cervene-tlacitko>.
- Jakým tématům se věnujeme. 2010. *Sdružení Linka bezpečí* [online]. Praha: Linka bezpečí, ©2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=504>.
- KOPECKÝ, Kamil. 2008. Happy slapping. In: *E-bezpečí* [online]. Olomouc: Centrum prevence rizikové komunikace Pdf UP v Olomouci, 2008 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/71/39/lang,czech/>.
- KREJČÍ, Veronika. 2009. Slovníček pojmů. In: *E-bezpečí* [online]. Olomouc: Centrum prevence rizikové komunikace Pdf UP v Olomouci, 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/167/63/lang,czech/>.
- LATAPY, Matthieu. 2009a. Detailed Presentation. *Measurement and analysis of P2P activity against paedophile content* [online]. Last modified 2009-01-09 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://antipaedo.lip6.fr/presentation.htm>.
- LATAPY, Matthieu, Clémence Magnien a Raphaël Fournier. 2009b. *Technical report on the automatic detection of paedophile queries: measurement and analysis of P2P activity against paedophile content project* [online]. 2009 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://antipaedo.lip6.fr/T24/TR/query-detection.pdf>.
- Městská policie Brno. 2012. Bezpečně na internetu - kyberšikana. *Městská policie Brno* [online]. Brno: Městská policie Brno ©2006-2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/bezpecne-v-kyberprostoru.aspx>.
- *Minimalizace šikany* [online]. 2012. Praha: Nadace O2, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/>.

- *Nadace naše dítě* [online]. 2012. Praha: Nadace Naše dítě, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://www.nasedite.cz/cs/o_nadaci.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2010a. SIC Senát PČR: červen 2010. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/aktivity/konference/sic-senat-pcr-cerven-2010>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2010b. MHMP OSI: září 2010. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/aktivity/konference/mhmp-osi-zari-2010>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2010c. ISIC: listopad 2010. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/aktivity/konference/isic-listopad-2010>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011a. Pohádkový úspěch pohádkové "Noci s Andersenem". *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/novinky/1252-3/pohadkovy-uspech-pohadkove>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011b. NCBI v televizním pořadu Sama doma. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/novinky/1415-3>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011c. SIC Senát PČR 2011: program konference. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/program>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011d. Konference. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/konference/praha-bezpecne-online>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011e. O projektu. *Bezpecne-online.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/o-projektu>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011f. Saferinternet akademie. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/si-akademie>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011g. Praha bezpečně online. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/http://www-saferinternet-cz/aktivity-projektu/safer-internet-akademie/praha-bezpecne-online>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011h. Škola bezpečně online. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/si-akademie/nabidka/skola-bezpecne-online>.

- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011i. SID 2011. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/aktivity-projektu/safer-internet-day/sid-2011/1209-3/den-bezpecnejsiho-internetu-2011-soutez-ukoncena>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011j. Národní kolo celoevropské soutěže "Nejlepší online obsah pro děti" zná vítěze. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/nejlepsi-online-obsah-pro-deti/1221-3/narodni-kolo-celoevropske-souteze-nejlepsi-online-obsah-pro-deti-zna-viteze>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2011k. Konference "Praha bezpečně online: podněty pro praxi". *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/novinky/1370-3/konference-praha-bezpecne-online-podnety-pro-praxi>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012a. O nás. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/o-nas>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012b. NCBI podporuje Bambiriádu 2012. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/novinky/1593-3/ncbi-podporuje-bambiriadu>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012c. Partneři. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/partneri>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012d. Konference. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/konference>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012e. SIC Senát PČR 2012: program. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/sic-senat-pcr-2012/program>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012f. ICM: Informační centrum pro mládež. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/icm>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012g. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012h. Mediální osvětová kampaň "Skrytá identita". *Bezpecne-online.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/skryta-identita>.

- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012i. Region bezpečného internetu. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/si-akademie/nabidka/region-bezpecneho-internetu>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012j. i-Bezpečná škola. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/si-akademie/nabidka/i-bezpecna-skola>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012k. Další akreditované kurzy. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, ©2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/si-akademie/otevrene-kurzy/dalsi-akreditovane-kurzy>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012l. SID 2012. *Saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/sid-2012/1563-3/vyhlaseni-vysledku-souteze>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2012m. Soutěž o "Nejlepší online obsah pro děti" 2012 zná svého vítěze. *Pozitivní obsah pro děti* [online]. Praha: NCBI, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://prodeti.ncbi.cz/soutez-o-nejlepsi-online-obsah-pro-deti-2012-zna-sveho-viteze.html>.
- *Nebud' obět'* [online]. 2012. Ostrava: Rizika internetu a komunikačních technologií, ©2010-2012 [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/?lang=cz>.
- O internetové ambasádě. 2011. *Internetová ambasáda* [online]. © 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.internetembassy.cz/o-nas.htm>.
- O projektu. 2010. *Pomoc-online.cz* [online]. Praha: Linka bezpečí, ©2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://pomoc-online.saferinternet.cz/o-projektu/o-projektu>.
- O projektu. 2012. *Junior internet* [online]. Praha: Together Czech Republic, 2000-2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.juniorinternet.cz/contact.aspx>.
- Ochrana dětí. 2012. *Pro svět kolem nás: T-mobile* [online]. Praha: T-mobile, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.prosvetkolemnas.cz/ochrana-deti>.
- ONDRÁČKOVÁ, Tereza a Monika Vlachová. 2010. O našem programu. *Prevence kyberšikany* [online]. 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.kybersikana.eu/2010/12/o-nasem-programu.html>.
- ONDRÁČKOVÁ, Tereza a Monika Vlachová. 2011. Nabídka prezentace preventivního programu. *Prevence kyberšikany* [online]. 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.kybersikana.eu/2011/01/nabidka-prezentace-preventivniho.html>.
- PaySecCup. 2012. *Bezpecne-online.cz* [online]. Praha: Online Safety Institute [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://payseccup.bezpecne-online.cz/>.
- Policie České republiky. 2010. Projekt "E-Bezpečí". *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky 2010 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z:

<http://www.policie.cz/clanek/sprava-vychodoceskeho-kraje-aktuality-projekt-e-bezpeci.aspx>.

- Policie České republiky. 2012. Bezpečně v kyberprostoru. *Policie České republiky* [online]. Policie České republiky [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/bezpecne-v-kyberprostoru.aspx>.
- Popis školy. 2012. *ZŠ Vybíralova* [online]. Praha: ZŠ Vybíralova, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.zsvybiralova.cz/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=viewarticle&artid=91&page=1>.
- Pro mládež. 2012. *ÚOOÚ* [online]. Praha: Úřad na ochranu osobních údajů, ©2000-2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=287>.
- *Projekt E-bezpečí* [online]. 2012. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP v Olomouci, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://e-bezpeci.cz/>.
- *Projekt INebe* [online]. 2012. Brno: Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://inebe.eu/>.
- *Proti-sikane.saferinternet.cz* [online]. 2012. Praha: NCBI, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://proti-sikane.saferinternet.cz/soutez>.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. 2007. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.
- *Rizika internetové komunikace* [online]. 2012. Olomouc: Centrum PRVoK PdF UP v Olomouci, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://konference.e-bezpeci.cz/>.
- Servis pro rodiče. 2012. *AHP* [online]. Praha: Asociace herního průmyslu České a Slovenské republiky, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.herniasociace.cz/hlavni-stranka/servis-pro-rodice/>.
- *Seznam se bezpečně!* [online]. 2012. Praha: Seznam.cz, 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.seznamsebezpecne.cz/>.
- Slovník. 2012. *Bezpečný internet* [online]. 2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/slovník/default.aspx>.
- Soutěž. 2008. *Proti-sikane.saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, [2008] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://proti-sikane.saferinternet.cz/soutez>.
- Soutěž. 2009. *Mobil-story.saferinternet.cz* [online]. Praha: NCBI, [2009] [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://mobil-story.saferinternet.cz/soutez>.
- SVOBODA, Petr a Tomáš Vlačíha. 2011. *"Webová policie" aneb poldík Webík pomáhá a chrání* [powerpoint prezentace]. 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/konference/praha-bezpecne-online/prednasky>.

- Statistiky. 2012. *Horkalinka.net* [online]. Praha: NCBI [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.horkalinka.net/statistiky>.
- ŠELONG, Filip. 2011. Sociální inženýrství. In: *Kisk* [online]. Brno: Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_in%C5%BEen%C3%BDrstv%C3%AD.
- Tipy pro rodiče. 2012. *PEGI: Pan european game information* [online]. Brussels: Pan European Game Information [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: <http://www.pegi.info/cs/index/id/108>.
- VEČEŘOVÁ, Věra Bertha. 2011. Generace Z. In: *Kisk* [online]. Brno: Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU, 2011 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Generace_Z.
- What is eNASCO? 2012. *eNASCO: the European NGO alliance for Child Safety Online* [online]. eNASCO, ©2009-2012 [cit. 2012-08-14]. Dostupné z: http://www.enacso.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=2.
- Wo ist Klaus? 2011. In: *Youtube* [online]. 2011-01-06 [cit. 2012-08-14]. Kanál uživatele klicksafegermany. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=MHILvEUWiao&list=UUtGjNBd-XRkwdAy4mlBQk1g&index=2&feature=plcp>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Schéma

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Přehled hlášení přijatých Horkou linkou za měsíc červen 2012

Seznam grafů

Graf 1 Pohlaví
Graf 2 Ročník
Graf 3 Věk
Graf 4 Připojení k internetu
Graf 5 Mobilní telefon
Graf 6 Kontrola internetu
Graf 7 Četnost kontroly internetu
Graf 8 Kontrola PC her
Graf 9 Četnost kontroly PC her
Graf 10 Software
Graf 11 Sociální sítě
Graf 12 Údaje na sociální síti
Graf 13 Nastavení profilu
Graf 14 Nastavení profilu (dívky x chlapci)
Graf 15 Kontakty na sociální síti
Graf 16 Kontakty na sociální síti (dívky x chlapci)
Graf 17 Zdroje informací o rizicích
Graf 18 Linky
Graf 19 Znalost internetových stránek
Graf 20 Informační kampaň
Graf 21 Typ informační kampaně
Graf 22 Den bezpečnějšího internetu

Seznam příloh

Příloha č. 1 Kampaň Skrytá identita

Příloha č. 2 Dotazník

